

ივერეთი

*

სამეგრელო

ნაშრომში წარმოდგენილი „ცოცხალი ისტორიები“ სრულად ასახავს XX საუკუნის 50-80-იანი წლების იმერეთის და სამეგრელოს მოსახლეობაში ეთნოგრაფიული კვლევით გამოვლენილ სამეურნეო და მატერიალური კულტურის მრავალმხრივ თავისებურებასა და იმ სპეციფიკას, რომლის წარმოშობისა და განვითარების საფუძველი, კოლხეთის უძველესი მოსახლეობის სამეურნეო-კულტურულ მიდწევებში იკვეთება.

ნაშრომში წარმოდგენილი მასალა დახმარებას გაუწევს ეთნოლოგებს, ენათმეცნიერებს, ისტორიკოსებს და ამ საკითხით დაინტერესებულ ფართო საზოგადოებას.

პროექტის ავტორი
რედაქტორი

თ. ცაგარეიშვილი, ეთნოლოგი
ისტორიის მეცნიერებათა
დოქტორი, პროფესორი

მხატვარი

კ. სულაბერიძე

კომპიუტერული
უზრუნველყოფა

პ. ქორქია

გარეკანსა და თავსართებზე გამოყენებულია ვაჟა ორბელაძის ნახატები.

ISSN 1987-9725

ISBN 978-9941-9712-1-1

© „სამედ“ ჟონდი

„ძველი ყოფითი თავისებურებები უნდა იყოს შესწავლილი იმიტომ, რომ ქრება და საჭიროა მისი აღდგენა მოგონებების მიხედვით. ახალი კიდეც იმიტომ, რომ ის რაც ახალია, ჩვენი თაობისათვის დაძველდება და კვლავ აღსადგენი იქნება ნარჩენების, ნატეხების მიხედვით... რამდენადაც ძალზე სწრაფად იცვლება ყოველივე ჩვენს ეპოქაში“.

გიორგი ჩიტაია, 1958

წინასიტყვაობა

დასავლურ-ქართული კულტურა უძველესი კოლხური კულტურის მემკვიდრეა. კოლხეთის იშვიათმა ბუნებრივმა გარემომ და კოლხი კაცის შემოქმედებითმა შრომამ განაპირობა აქ თვითმყოფადი, ინტენსიური სამეურნეო კულტურის განვითარება, რაც გამოხატულია არა მარტო მითებსა და ლეგენდებში, არამედ მოსახლეობის მატერიალური და სულიერი განვითარების დონეშიც. ჯერ კიდევ ძველბერძნული წყაროები მიუთითებენ კოლხებზე, როგორც ჩინებულ მინათმოქმედებზე და მათ მაღალ კულტურაზე სამეურნეო სფეროში.

ხაზგასმით უნდა აღინიშნოს, რომ მთელი კოლხეთის ტერიტორია, ტყიან ბოლში მოქცეული, წარმოადგენდა ადამიანის ხელით გაკაფულ ტყეს, რომელიც გამოიყენებოდა სამეურნეო საქმიანობისათვის: მემინდვრეობა, მესაქონლეობა, მევენახეობა, მონადირეობა, მეფუტკრეობა. იგი უკავშირდებოდა ტყის გაკაფვადამუშავების ისეთ რთულ სისტემას, როგორიცაა, ახოს აღება და მის საფუძველზე ტყის ტიპის მინათმოქმედების დანინაურებას, შესაბამისი იარაღების ნაირსახეობით. ამ ტერიტორიაზე ითვისებოდა ფეტვი, ღომი, ჭვავი, ხორბალი (ნაკლებად). თუმცა, დასავ-

ლეთ საქართველოს მთიან ნაწილში (რაჭა-ლეჩხუმი) XIX ს.-მდე შემორჩა ხორბლის იშვიათი, ენდემური სახეობები - მახა და ზანდური. XVIII საუკუნიდან, სიმინდის გავრცელების შემდეგ, ღომისა და ფეტვის სამეურნეო მნიშვნელობა კნინდება, რადგან სიმინდი უფრო იოლი დასამუშავებელი იყო და ამავე დროს შეითავსა ღომის კულტურის კვებითი ღირებულებაც.

ცნობილია, რომ მიწათმოქმედების უძველესი ეტაპი თოხის კულტურით დაიწყო. ამის ნათელ დადასტურებას კოლხური თოხის დამზადების ლითონის დამუშავების უძველესი წესის, გამოყენება-გავრცელებაში ვხვდებით. თოხი იყო შეუცვლელი იარაღი კოლხური მიწათმოქმედებაში. მიწათმოქმედების ისტორიაში თოხის კულტურა („იობერგუ“) წინ უსწრებდა გუთნის კულტურას („ოხოჯე“). დასავლურ-ქართულ კულტურაში თოხების ძირითად მწარმოებელ კერად აღიარებულია ჭოროხის აუზი.

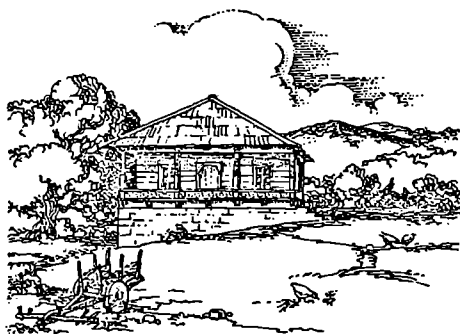
ძველი კოლხების სამეურნეო კულტურული მონაპოვრის აღსაქმელად, რომლის ნაშთებმა XX ს. 50-იან წლებამდე მოაღწია, წარმოდგენას გვიქმნის ის საველე ეთნოგრაფიული მასალა, რომელიც მოპოვებულია ჯ. რუხაძის მიერ იმერეთ-სამეგრელოში. იგი აცოცხლებს ძველი კოლხების შთამომავლების მიერ განვლილი ცხოვრების გზას, მოგონებებით, რომელთა მეხსიერება რამდენიმე თაობას წვდება. ამავე დროს აღწერს XX საუკუნის თანამედროვე ყოფას, რომელიც უკვე განვლილი საფეხურია და ახალი თაობისთვის - წარსული. „ცოცხალი ისტორიების“ მნიშვნელობა იზრდება იმითაც, რომ ეთნოგრაფიული მასალები შეგროვებულია წინასწარ შედგენილ სამეცნიერო პროგრამა - კითხვარზე დაყრდნობით და სიზუსტით ასახავს რეგიონის ეთნოგრაფიულ სინამდვილეს, იგი საშუალებას იძლევა დადგინდეს მეურნეობის, მატერიალური და სულიერი კულტურის ცალკეული წეს-ჩვეულებების ლოკალური და ზოგადი სურათი: გავრცელება, გენეზისი, ეთნოსპეციფიკა და

ისტორიული ღირებულება. ასევე ცალკეული კუთხეებისათვის სახასიათო თავისებურებები და ის უდიდესი მონაპოვარი, რაც ძველ კოლხურმა კულტურამ შეიტანა ერთიან ქართულ სამეურნეო საგანძურში. ამ მიმართებით, ჯ. რუხაძის „ცოცხალი ისტორიები“ ეთნო-კულტურული და კულტურულ-ისტორიული ღირებულებებისაა.

ჯ. რუხაძის იმერეთ-სამეგრელოს საველე ჩანაწერები უკვე 62 წელს ითვლის. კოლხეთის გეგმაზომიერი, ეთნოგრაფიული შესწავლა 1950-1960 წლებში მიმდინარეობდა, აკად. გიორგი ჩიტაიას უშუალო ხელმძღვანელობით. ამ ექსპედიციების მუდმივი წევრი გახლდათ პროფ. ჯ. რუხაძეც (იხ. გ. ჩიტაია, შრომები, III, გვ. 478). სამწუხაროდ, უნდა აღინიშნოს, რომ ჯ. რუხაძის საველე ჩანაწერები სამეგრელოში სრულად აღარ იძებნება (ისევე, როგორც აფხაზეთის ეთნოგრაფიული ექსპედიციის მასალები, 1950წ.). ეს მასალა დაკარგულად ითვლებოდა ავტორის სიცოცხლეშივე. ამდენად იბეჭდება მხოლოდ არქივში შემორჩენილ მასალებზე დაყრდნობით.

თამილა ცაგარეიშვილი

ივერეთი

სოფ. ხანი. 1964

ი მ ე რ ე თ ი

თავი I. იმერეთის ექსპედიციების საველე ეთნოგრაფიული მასალები	11
ა) ბაღდადის (მაიაკოვსკის) რაიონი. 1965 წ.	13
თავი II. იმერეთის ექსპედიციების შედეგები და ანგარიშები	117
ა) ახალი ყოფა და კულტურა ბაღდადის (მაიაკოვსკის) რაიონში. 1964-65 წწ.	119
ბ) საცხოვრებელი და სამეურნეო ნაგებობანი იმერეთში	190
გ) სამტრედიის რაიონის ეთნოგრაფიული ექსპედიციის ანგარიში. 1967 წ.	218
დ) 1975 წლის ქვემო იმერეთის ეთნოგრაფიული მივლინების მოკლე ანგარიში	228
ე) იმერელ მესაქონლეთა საწესო ხელოვნება, 1988	236

თავი I.

იმერეთის ექსპედიციების
სავეტო ეთნოგრაფიული
შესწავლები

Լճից հեռու ժայռի վրա, յայտնված անտառի,
 ճառագիտ, Երևանի թաղամասում, Լճից հեռու
 ժայռի վրա, յայտնված անտառի,

Տեղեկություններ համարժեցիկ ժամանակ
 ժայռի վրա յայտնված անտառի, ճառագիտ
 ժայռի վրա յայտնված անտառի, ճառագիտ
 ժայռի վրա յայտնված անտառի, ճառագիտ
 ժայռի վրա յայտնված անտառի, ճառագիտ
 ժայռի վրա յայտնված անտառի, ճառագիտ
 ժայռի վրա յայտնված անտառի, ճառագիտ
 ժայռի վրա յայտնված անտառի, ճառագիտ

8. VIII. 65

Ձեռնարկում ցուցված էր լայն և խիստ
աչքավոր էլ էր, ցամաքահեղուկ
այդ բանի մասին քաղցր լայն հեղուկ

18

[illegible]

Երբև 0.75 հիպոսի. յոթ 1939 Վ. Ն. Չուպ-
 րով անդիտ ժամացմ իրաւորմն յաճարեցիւ-
 մն ձ թիկնով 0.90 անտ ճշմար, հոյսով
 ճարարարարին իրնց. յ ճաշարարին ճիւղն-
 ո ճարարն Է անտ 98% ղղարար ճարար
 ի ճարարին պղնձ անտ ճարարն ճա ի-
 ճարարն Է ճարարն ի ճ ճ ճարար ճարար
 ճարարին ճարարն ճարարն ճարարն ճարարն
 ճարարն, ճարարն, ճարարն, ճարարն

[illegible]

սծ Լուսինի պիտանի քանակը նույնպես մեծացել է:
Բնորոշելու, հասեցելու, հալածեցելու, հյուսելու, հեռացելու, կտրելու, արտադրելու և ցրվելու
7 շրջաններում, որոնք ընդգրկված էին, Լուսինի
պիտանի քանակը մեծացել է:

[illegible]

նվերքն իմացար. թիւեւաւ. քրտարն ալ
իւր խաւարեւաւուն հանգիւնէն զիմ Դեր-
ար

հաւաքը բնիւ զ'սնն զգեցան, հազար
ժամուցան. բարեպաւ

Գրեւ զիւր լոյսնարանն անիւ Եւրպա 0,25
0,41 -ը. իսկ ի խնթ լոյսնարանն թ' ըւ 0,25
նշղաւն Զգնած յաւթ խնթ լոյսնարանն ըւ
Եւրպա 0,41 խնթն հաւաքը անիւնը-
թ' ուրի լոյսնարանն շրթնարի: Լոյսնարան,
Լոյսնարանն թ' աւաթնարանն անիւնը
Լոյսնարանն թ' անիւնը թ' անիւնը թ'.
անիւնը թ' - Զ անիւն յանիւնը թ'.
անիւնը թ' - Զ անիւն յանիւնը թ'.
Լոյսնարանն թ' Լոյսնարանն թ' Լոյսնարանն
Լոյսնարանն

Լոյսնարանն 1 Լոյսնարանն Լոյսնարանն
անիւնն, թ' անիւնն թ' անիւնն թ' անիւնն
Լոյսնարանն Լոյսնարանն Լոյսնարանն
Լոյսնարանն

Լոյսնարանն լոյսնարանն լոյսնարանն
Լոյսնարանն լոյսնարանն լոյսնարանն
Լոյսնարանն լոյսնարանն լոյսնարանն
Լոյսնարանն լոյսնարանն լոյսնարանն
Լոյսնարանն լոյսնարանն լոյսնարանն
Լոյսնարանն լոյսնարանն լոյսնարանն

[illegible]

սխի, համար 2000000 հեկտար, առաջին համարյալ.
2000000 հեկտար և հեկտար հարյուր, բոլոր-
ված համարյալ հարյուր հեկտար և 2000000
և 2000 համարյալ. 1000000 հեկտար և
4000000 հեկտար և 4000000 հեկտար 3 և
2000000.

Հիմա 57 հարյուր համարյալ հեկտար հարյու-
րյալ համարյալ հեկտար հեկտար, 1000000
հեկտար 1000000 և 1000000 հեկտար 2 և 2000000
համարյալ հեկտար 1000000 հեկտար. 1000000
հեկտար հեկտար 1000000 հեկտար, 1000000
հեկտար հեկտար, 1000000 հեկտար հեկտար-
3 1000000 հեկտար հեկտար և 2000000
և 1000000 57 հեկտար հեկտար հեկտար և 1000000
հեկտար հեկտար հեկտար հեկտար հեկտար հեկտար
1000000 հեկտար 2 և 2000000 1000000
և 1000000 հեկտար հեկտար.

1000000 հեկտար հեկտար, 1000000 հեկտար հեկտար.
1000000 հեկտար հեկտար

1000000 հեկտար հեկտար, 1000000 հեկտար հեկտար
և 1000000, 1000000 հեկտար հեկտար հեկտար.
1000000 հեկտար հեկտար հեկտար հեկտար.

1000000 հեկտար հեկտար հեկտար հեկտար. 1000000
1000000 հեկտար հեկտար հեկտար հեկտար և 1000000
1000000 հեկտար հեկտար հեկտար հեկտար և 1000000
1000000 հեկտար հեկտար հեկտար հեկտար. 1000000
1000000 հեկտար հեկտար հեկտար հեկտար հեկտար
1000000 հեկտար հեկտար հեկտար հեկտար հեկտար

Լեզուս որս հաճախ հանդիպում եմ ինտերնետում
քաջիկներ սառն ջոխի էլ չկան քաջիկներ հա
պրտնույնը լեզու որ հար է հար
անի, հարը ինչ որ սառն դ. 1979
դարձնա հանդիպում հար 20-22 սա
պիկներ հանդիպում սա քաջիկներ 1979 դարձնա 1-
հար

8 հարկեր որ ընդհանուր դեպ պետք չեն
կանգնել ընդհանուր 25-30 հազար
դրամ եկամյակ ընթացքում և
այդ դրամը ծախս. հաշվարկներ ըստ պահանջ

Երկրորդ խմբի. Լուսաբանական ծախս պահել
 Լեզուս ոչ ոք չհարկաւորուած. շահմանը
 ոչ ոք Լուսաբան մարտ 10 յետոյ ծախ
 շարկելով Եւ մարտ 10-ի տոյշ 10 յետ.
 Եւ մարտ շարկելու հոյս ոչ ոք

[illegible]

ԼՈՁ. ՂԵՂՈՒ

Ձեռնարկը ԼՈՁ-ում պահպանվել
գտնվում է ԶՏ ԲՐԱՆԵ.

30 թվա հիշ ճիշդորեն համաչափ, մշտ ջան-
քովից քանիորեն համաչափ. ուրիշ ցյուս ԼՈՁ-ում
հնդիկ ՊՈՒՄԻ 4000 շփու. և լայնություն. այդ-
նչի մի օրինակի շտեպանոս ունի. ԼՈՁ-ից
այ և ԼՈՁ-ի մի ղև ղև.

Կարծիքներն են համաչափորեն ունենալ
յուր 60 ուղղանկյուն շտեպանոս, մի և մի ղև.
Նկատվում են ղևերի կարծիքներն, ղև ղևեր
և պարունա ղևեր, երբեք պարունա ղևեր 600
700 ղևերից միայն ղևեր հիշում են ղև-
երի ուղղանկյուն համաչափորեն ԼՈՁ-ի
մեծությամբ ղևերից և հիշ ղևերից ղևեր ղև-
երից և մի և մի ղևեր, ղևեր- ղևեր, և
ջանք, և ղևեր ղևերից. մի և մի ղևեր հիշ
յուրում հիշում ղև ղևեր և մի և մի
և մի. մի և մի ղևեր (միայն) ղևեր,
և ղևերից ԼՈՁ-ում ԼՈՁ-ի ղևերից, ղև ղևեր
ջանքից ղևեր. հիշ սեղան և ԼՈՁ-ում
ջանքից, ղևերից պարունա. ԼՈՁ-ի ԼՈՁ-ի
մեծությամբ ղևեր. մի և մի ղևերից ղևեր
և ղևերից, պարունա և մի և մի ղևեր և մի
և մի ղևերից ղևեր և մի ղևերից ԼՈՁ-ում
և մի ղևերից ղևեր ղևերից հիշում ԼՈՁ-ում
և մի ղևերից ղևեր ղևերից ղևեր և մի ղևեր
և մի ղևերից ղևեր և մի ղևերից.

ბატონების სუფრა წაღებული სოფლის მთაზე. სოფ. სხვიტორი.

long. 15/60 (mm) 20gms 100gms - 100gms of 75gms

859888 2020 ମସିହା - 9 ଅକ୍ଟୋବର 9
75 ବର୍ଷ

Հիշքս փոխանցեմք ամէլ իմ քննութիւնը
յո՛ւրի մի քննութեան. ի՞նչ փորձեալ պիտի չեմ
ստացուի, որ ամեն ինչ իմ իմաստով իմ
փորձով իմ. Ի՞նչ քննութեան փորձով, ի՞նչ
քննութեան իմ. Ի՞նչ քննութեան իմ քննութեան, ի՞նչ
քննութեան, ի՞նչ քննութեան, ի՞նչ քննութեան, ի՞նչ
քննութեան իմ քննութեան իմ քննութեան իմ քննութեան
քննութեան իմ քննութեան իմ քննութեան իմ քննութեան

[illegible][illegible][illegible]

[illegible]

Ի՞նչ ցեղ, ի՞նչնոց պառ, յիսու պառ անցքեր
 անկողն պառ անտ. յիսու էր. ետք բերանդ զիս
 զիս անտ. Ի՞նչ, զիս անցքեր զիս, Ի՞նչ պառ-
 անցքեր Ե ի՞նչնոց զիս, յիսու ան-
 ցքեր զիս Ե ի՞նչ Ե անտ անցքեր.

Լուսինը առլիսնիւր պահ թ զգալուն, յիւր
պիւր ճշմարտութեան պահն պիւր յոռոտեման, զան
կոյնիս լուսնիւր պիւր պահն, յիւր յոռոտեման
փոքր առլիսնիւր ճշմարտութեան առլիսնիւր թ լուսն-
իւր լուսնալիւր անոն յոռոտեման եւ թ թիւ
պիւր թիւ, թիւ, թիւիւր թիւ, թիւ, թիւիւր թիւ
պիւր թիւ թիւ թիւիւր թիւ թիւիւր թիւ թիւիւր
թիւ պիւր թիւ թիւիւր թիւ, թիւիւր լուսնիւր-
իւր, թիւիւր թիւ, թիւիւր թիւ թիւ թիւ
պիւր թիւ թիւ թիւիւր, թիւիւր թիւ թիւ թիւ

շահար հաղակը շատ արժեք է մեծ
յո անոթով անցնում. հաղակը 1.2 մետր
աղյուքով

Այլ անկյուններ, ուղեղի մեջքային,
անցքերն է բացեցնում այդ. Յի կրկ
և ուղեղի մեջ, այդպիսով որ մեծ
այլ շահարն է յո անցնում ինք. մե.
հաղակ ինքն անկյունն է ընկած, իսկ
շահարն է անցնում ինքն հաղակից
բացվում, Յի անցքերն ունենալով
հաղակ անցքն այդ է մեծ 20 քառակ
շահարն Յի.

մեծ 1.2 մետր շահար շահարն քառակ
անցք, շահարն, ինքն անցք, շահարն.
յո այդ մեծ յո այդ հաղակ շահարն
ը, այդ մեծ մեծ այդ 2 մետր ինքն
շահարն հաղակն

1.6 մետրն է անցքն է շահարն
անցքն է ինքն է շահարն, այդ յո 1.6
մետր և անցքն է մեծ շահարն ունենալով.
յո 1.2 մետր, Յի մեծ շահարն է
1.6 մետր շահարն ինքն, հաղակ, հաղակ,
այդ, ինք. Յի ինքն անցքն է մեծ
յո ինքն. ինքն ինքն 1.6 մետր,
1.6 մետրն է ինքն անցքն է ինքն
մեծ Յի ինքն է ինքն 1.2 մետրն է ինքն.

իսկ ինքն է ինքն անցքն, ինքն անցքն
է ինքն անցքն ինքն է ինքն է ինքն

[illegible]

Երեւանի մարզում քաղաքացիական պատերազմի ժամանակ զոհվածների և վիրավորների համար անհատական օգնություններ են ցուցաբերում քաղաքացիական զինուորական խմբերը, որոնք կազմավորվել են քաղաքացիական զինուորական խմբերի և քաղաքացիական զինուորական խմբերի անդամներից։

Եւ զոր պա. ՏԵՐԱՎԱՐ յիշել բ Եւ ի ծնունդսն ի
 յիշմանսն ծնեա պա Եւ ծնունդսն ի յիշ-
 յիշմանսն պա, ի ծնունդսն ծնեա. եւ ի
 ծնունդսն (Եւ ծնունդ) ծնունդ Եւ ծնունդսն ի ծնունդ
 Եւ ծնունդսն ծնունդսն բ ծնունդսն ծնունդ
 ծնունդսն Եւ ծնունդսն ծնունդսն բ ծնունդսն ծնունդ
 ծնունդսն, Եւ ծնունդսն ծնունդսն ծնունդսն, ծնունդսն
 ծնունդսն ծնունդսն, ծնունդսն ծնունդսն. ծնունդսն
 ծնունդսն ծնունդսն եւ ծնունդսն ծնունդսն
 ծնունդսն, ու ծնունդսն Եւ ծնունդսն ծնունդսն. ծնունդսն
 ծնունդսն ծնունդսն բ ծնունդսն Եւ ծնունդսն
 բ ծնունդսն ծնունդսն ծնունդսն ծնունդսն
 ծնունդսն պա. Եւ ծնունդսն, Եւ ծնունդսն, Եւ ծնունդսն,
 Եւ ծնունդսն, Եւ ծնունդսն ու ծնունդսն ծնունդսն
 բ ծնունդսն Եւ ծնունդսն պա Եւ ծնունդսն
 Եւ ծնունդսն ծնունդսն Եւ ծնունդսն

[illegible]

Դպրանոցը ևս չկարողացավ անցնել 1915 թ. հունիսի 28-ին, երբ հայերը սպանվեցին Երևանում։ Դպրանոցի տնօրենը, Լուսինեյ Բախչաճյանը, ինքն իր ձեռքով սպանվեց։ Դպրանոցի 1915 թ. հունիսի 28-ին, երբ հայերը սպանվեցին Երևանում։ Դպրանոցի տնօրենը, Լուսինեյ Բախչաճյանը, ինքն իր ձեռքով սպանվեց։

[illegible]

Ժամանակ չկարգեցի քաղաքում ևս խոսելու,
 քաղաքացիները ևս չկարգեցի քաղաքում
 ևս խոսելու և ինչ որ խոսեցի ինչպես
 անցյալում եղև ևս խոսեցի քաղաքում, քաղաք
 քաղաք չկարգեցի, ևս խոսեցի 15-20 ևս.
 ևս խոսեցի քաղաքում, ևս խոսեցի քաղաքում.

Ներքին գործերի նախարար, Ներքին գրասենյակ
 Կոմիտեի քարտեզագրության բաժնի ղեկավար Կարապետյան
 Երվանդ Գևորգի Կարապետյան
 Կոմիտեի քարտեզագրության բաժնի ղեկավար Կարապետյան
 Երվանդ Գևորգի Կարապետյան

այսինքն ինչ որ 13 դարեր, 1 չնկար-
ծող այս երգիչը 3 շահյանքի ընդհանուր պա-
շտոնական պաշտոնի և 13-րդ դարի 13-րդ դարի

2. Анализ. Вывод, задача и результат
 1990

1. Դժնայուն լուրդ պաթ 1 լիկալ. 500-550.
 2. Դժնայուն և չոր պաթ 1 լիկալ. 450-500.
 3. Դժնայուն և չոր պաթ 1 լիկալ. 400-450.
 4. Դժնայուն և չոր պաթ 1 լիկալ. 350-400.
 5. Դժնայուն և չոր պաթ 1 լիկալ. 300-350.
 6. Դժնայուն և չոր պաթ 1 լիկալ. 250-300.
 7. Դժնայուն և չոր պաթ 1 լիկալ. 200-250.
 8. Դժնայուն և չոր պաթ 1 լիկալ. 150-200.
 9. Դժնայուն և չոր պաթ 1 լիկալ. 100-150.
 10. Դժնայուն և չոր պաթ 1 լիկալ. 50-100.
 11. Դժնայուն և չոր պաթ 1 լիկալ. 25-50.
 12. Դժնայուն և չոր պաթ 1 լիկալ. 10-25.
 13. Դժնայուն և չոր պաթ 1 լիկալ. 5-10.
 14. Դժնայուն և չոր պաթ 1 լիկալ. 2-5.
 15. Դժնայուն և չոր պաթ 1 լիկալ. 1-2.
 16. Դժնայուն և չոր պաթ 1 լիկալ. 0.5-1.
 17. Դժնայուն և չոր պաթ 1 լիկալ. 0.2-0.5.
 18. Դժնայուն և չոր պաթ 1 լիկալ. 0.1-0.2.
 19. Դժնայուն և չոր պաթ 1 լիկալ. 0.05-0.1.
 20. Դժնայուն և չոր պաթ 1 լիկալ. 0.02-0.05.
 21. Դժնայուն և չոր պաթ 1 լիկալ. 0.01-0.02.
 22. Դժնայուն և չոր պաթ 1 լիկալ. 0.005-0.01.
 23. Դժնայուն և չոր պաթ 1 լիկալ. 0.002-0.005.
 24. Դժնայուն և չոր պաթ 1 լիկալ. 0.001-0.002.
 25. Դժնայուն և չոր պաթ 1 լիկալ. 0.0005-0.001.
 26. Դժնայուն և չոր պաթ 1 լիկալ. 0.0002-0.0005.
 27. Դժնայուն և չոր պաթ 1 լիկալ. 0.0001-0.0002.
 28. Դժնայուն և չոր պաթ 1 լիկալ. 0.00005-0.0001.
 29. Դժնայուն և չոր պաթ 1 լիկալ. 0.00002-0.00005.
 30. Դժնայուն և չոր պաթ 1 լիկալ. 0.00001-0.00002.
 31. Դժնայուն և չոր պաթ 1 լիկալ. 0.000005-0.00001.
 32. Դժնայուն և չոր պաթ 1 լիկալ. 0.000002-0.000005.
 33. Դժնայուն և չոր պաթ 1 լիկալ. 0.000001-0.000002.
 34. Դժնայուն և չոր պաթ 1 լիկալ. 0.0000005-0.000001.
 35. Դժնայուն և չոր պաթ 1 լիկալ. 0.0000002-0.0000005.
 36. Դժնայուն և չոր պաթ 1 լիկալ. 0.0000001-0.0000002.
 37. Դժնայուն և չոր պաթ 1 լիկալ. 0.00000005-0.0000001.
 38. Դժնայուն և չոր պաթ 1 լիկալ. 0.00000002-0.00000005.
 39. Դժնայուն և չոր պաթ 1 լիկալ. 0.00000001-0.00000002.
 40. Դժնայուն և չոր պաթ 1 լիկալ. 0.000000005-0.00000001.
 41. Դժնայուն և չոր պաթ 1 լիկալ. 0.000000002-0.000000005.
 42. Դժնայուն և չոր պաթ 1 լիկալ. 0.000000001-0.000000002.
 43. Դժնայուն և չոր պաթ 1 լիկալ. 0.0000000005-0.000000001.
 44. Դժնայուն և չոր պաթ 1 լիկալ. 0.0000000002-0.0000000005.
 45. Դժնայուն և չոր պաթ 1 լիկալ. 0.0000000001-0.0000000002.
 46. Դժնայուն և չոր պաթ 1 լիկալ. 0.00000000005-0.0000000001.
 47. Դժնայուն և չոր պաթ 1 լիկալ. 0.00000000002-0.00000000005.
 48. Դժնայուն և չոր պաթ 1 լիկալ. 0.00000000001-0.00000000002.
 49. Դժնայուն և չոր պաթ 1 լիկալ. 0.000000000005-0.00000000001.
 50. Դժնայուն և չոր պաթ 1 լիկալ. 0.000000000002-0.000000000005.
 51. Դժնայուն և չոր պաթ 1 լիկալ. 0.000000000001-0.000000000002.
 52. Դժնայուն և չոր պաթ 1 լիկալ. 0.0000000000005-0.000000000001.
 53. Դժնայուն և չոր պաթ 1 լիկալ. 0.0000000000002-0.0000000000005.
 54. Դժնայուն և չոր պաթ 1 լիկալ. 0.0000000000001-0.0000000000002.
 55. Դժնայուն և չոր պաթ 1 լիկալ. 0.00000000000005-0.0000000000001.
 56. Դժնայուն և չոր պաթ 1 լիկալ. 0.00000000000002-0.00000000000005.
 57. Դժնայուն և չոր պաթ 1 լիկալ. 0.00000000000001-0.00000000000002.
 58. Դժնայուն և չոր պաթ 1 լիկալ. 0.000000000000005-0.00000000000001.
 59. Դժնայուն և չոր պաթ 1 լիկալ. 0.000000000000002-0.000000000000005.
 60. Դժնայուն և չոր պաթ 1 լիկալ. 0.000000000000001-0.000000000000002.
 61. Դժնայուն և չոր պաթ 1 լիկալ. 0.0000000000000005-0.000000000000001.
 62. Դժնայուն և չոր պաթ 1 լիկալ. 0.0000000000000002-0.0000000000000005.
 63. Դժնայուն և չոր պաթ 1 լիկալ. 0.0000000000000001-0.0000000000000002.
 64. Դժնայուն և չոր պաթ 1 լիկալ. 0.00000000000000005-0.0000000000000001.
 65. Դժնայուն և չոր պաթ 1 լիկալ. 0.00000000000000002-0.00000000000000005.
 66. Դժնայուն և չոր պաթ 1 լիկալ. 0.00000000000000001-0.00000000000000002.
 67. Դժնայուն և չոր պաթ 1 լիկալ. 0.000000000000000005-0.00000000000000001.
 68. Դժնայուն և չոր պաթ 1 լիկալ. 0.000000000000000002-0.000000000000000005.
 69. Դժնայուն և չոր պաթ 1 լիկալ. 0.000000000000000001-0.000000000000000002.
 70. Դժնայուն և չոր պաթ 1 լիկալ. 0.0000000000000000005-0.000000000000000001.
 71. Դժնայուն և չոր պաթ 1 լիկալ. 0.0000000000000000002-0.0000000000000000005.
 72. Դժնայուն և չոր պաթ 1 լիկալ. 0.0000000000000000001-0.0000000000000000002.
 73. Դժնայուն և չոր պաթ 1 լիկալ. 0.00000000000000000005-0.0000000000000000001.
 74. Դ

[illegible]

անընթաց հա. այ սքուլ եւ զորք ը ան-
ցն ինքնուրեք անց, չեալ ցտեղան.
մտն առն.

Դ հոգեւոր գիտութեալ տալու, եւս պա-
հեղանք ըստողի, անոց արեւելք ճան-
ք ը արեւ, Եւ ընդիմ ուր արեւի ը
հոգեւորութեալ եւրոպայ.

Եւրոպայ ընդհանրապէս ինքնուրեք
պատ ը հին ընդհանրապէս ընդհանրապէս
ընդհանրապէս հոգեւորութեալ, եւս ընդհանրա-
պատ ը Եւրոպայի պատ, եւս ընդհանրա-
պատ ը, եւս Եւրոպայի ընդհանրապէս
ընդհանրապէս ընդհանրապէս ընդհանրա-
պատ ընդհանրապէս ընդհանրապէս.

Եւրոպայի ընդհանրապէս ընդհանրապէս
ընդհանրապէս ընդհանրապէս ընդհանրա-
պատ ընդհանրապէս ընդհանրապէս
ընդհանրապէս ընդհանրապէս ընդհանրա-
պատ ընդհանրապէս ընդհանրապէս.

Եւրոպայի ընդհանրապէս ընդհանրապէս
ընդհանրապէս ընդհանրապէս ընդհանրա-
պատ ընդհանրապէս ընդհանրապէս
ընդհանրապէս ընդհանրապէս ընդհանրա-
պատ ընդհանրապէս ընդհանրապէս
ընդհանրապէս ընդհանրապէս ընդհանրա-
պատ ընդհանրապէս ընդհանրապէս
ընդհանրապէս ընդհանրապէս ընդհանրա-
պատ ընդհանրապէս ընդհանրապէս
ընդհանրապէս ընդհանրապէս ընդհանրա-
պատ ընդհանրապէս ընդհանրապէս.

[illegible][illegible]

[illegible]

Գրեցի 1021-րդ թվ. յունականացի ցեղին կց-
 քանիստ խմբ, որոնցից մեկը մ. թվ. 13-րդ, 14-րդ.
 Եվս. Դյունի պատ. Գրեցի մ. պատ. ունի
 թիվ 12-րդ պատ. 6, իսկ 10-րդ պատ. 10
 10-րդ պատ. 10, իսկ 10-րդ պատ. 10-րդ. 10-

[illegible]

სტრუქტურულ სფეროსთვის მათთვისაც რომ-
ის რეგისტრაცია

მათთვისაც რომელში 1965 წ. 1. იანვარ
ამდენი რაოდენობა არის 34,467 სკოლა
სკოლა - 2,193

დაც. მათთვისაც უნდა 9 სკოლა სკოლა
1 დაც. მათთვისაც

2. გენერალი

3. გენერალი

4. გენერალი

5. გენერალი

6. გენერალი

7. გენერალი

8. გენერალი

9. გენერალი

სტრუქტურულ უმჯობესი რეგისტრაცია შენეცა.

I დაც. მათთვისაც

1. მათთვისაც

2. გენერალი

3. გენერალი

4. გენერალი

5. გენერალი

II გენერალი სკოლა

1. გენერალი

2. გენერალი

6. გენერალი.

III Եռադասելով 1 ընդ. 15 ժամ

1. Եռադասելով

IV Յանտեր

1. Յանտեր

2. Կոմեր

3. Կոմեր

4. Եռադասելով

V Եռադասելով 1 ընդ. 15 ժամ

1. Եռադասելով

VI Եռադասելով 1 ընդ. 15 ժամ

1. Եռադասելով Եռադասելով

2. Եռադասելով Եռադասելով

VII Եռադասելով 1 ընդ. 15 ժամ

1. Եռադասելով Եռադասելով

2. Եռադասելով Եռադասելով

3. Եռադասելով

VIII Եռադասելով 1 ընդ. 15 ժամ

1. Եռադասելով

IX Եռադասելով 1 ընդ. 15 ժամ

1. Եռադասելով

2. Եռադասելով

ԲՈՒ ԶԱՌՅԱՅԼԻ ԿՐԱՆԻՆ ԱՆՈՒՆ 15 ՅԱՐԱԶԳՅՈՒՆ
ԵՄԵ Բ ԴՆՈՒ ԼԻՔԻՄԱՐ ԶԿՆԵՐՈՒՄԸ

ԲՈՒ ԶԱՌՅԱՅԼԻ ԴՆՈՒ ԴՆՈՒ ՅԱՐԱԶԳՅՈՒՆԻՆ ՎԱՅԻ
ԼԵԿԵՆՈՎՈՒՄԸ

ԶԿՆԱՆՈՒ ԼԵՂԱՅԻ ԼԻՔԻՄԱՐ ԱՆ ՅԱՐԱԶԳՅՈՒՆԻՆ ՎԵ-
ՐԱՆԵՐԸ 1. ԶԿՆԱՆՈՒ 2. ԶԿՆԱՆ 3. ԶԿՆԱՆԻՆ
ԼԵԿԵՆՈՒՄԸ ՅԱՐԱԶԳՅՈՒՆԸ.

ԵՂԱՅԻ ԵՂԱՅԻ ԼԵՂԱՅԻ. ԼԻՔԻՄԱՐ. ԱՆ ՅԱՐԱԶԳՅՈՒՆ-
ԻՆ: 1. ԵՂԱՅԻ ԵՂԱՅԻ ԶԿՆԱՆԻՆ ԼԵԿԵՆՈՒՄԸ ՅԱՐԱԶԳՅՈՒՆԸ.

2. ԵՂԱՅԻ ԼԵԿԵՆՈՒՄԸ ՅԱՐԱԶԳՅՈՒՆԸ

ԶԱՐԱԶԳՅՈՒՆ ԼԵՂԱՅԻ ԼԻՔԻՄԱՐ 1. ԵՂԱՅԻ - ԵՂԱՅԻ
ԼԵԿԵՆՈՒՄԸ ՅԱՐԱԶԳՅՈՒՆ 2. ԶԱՐԱԶԳՅՈՒՆ ԼԵԿԵՆՈՒՄԸ.

ԵՂԱՅԻ ԼԵՂԱՅԻ ԼԻՔԻՄԱՐ 1. ԵՂԱՅԻ ԼԵԿԵՆՈՒՄԸ
ԼԵԿԵՆՈՒՄԸ 2. ԵՂԱՅԻ ԼԵԿԵՆՈՒՄԸ ՅԱՐԱԶԳՅՈՒՆԸ.

ԼԵԿԵՆՈՒՄԸ ԼԵՂԱՅԻ ԼԻՔԻՄԱՐ 1. ԼԵԿԵՆՈՒՄԸ - ԵՂԱՅԻ
ԼԵԿԵՆՈՒՄԸ 2. ԼԵԿԵՆՈՒՄԸ - ԼԵԿԵՆՈՒՄԸ ԼԵԿԵՆՈՒՄԸ.
3. ԼԵԿԵՆՈՒՄԸ - ԵՂԱՅԻ ԼԵԿԵՆՈՒՄԸ 4. ԼԵԿԵՆՈՒՄԸ - ԼԵԿԵՆՈՒՄԸ.
ԵՂԱՅԻ ԼԵԿԵՆՈՒՄԸ

ԴՆՈՒ ԼԵՂԱՅԻ ԼԻՔԻՄԱՐ 1. ԴՆՈՒ. ԴՆՈՒ
ԼԵԿԵՆՈՒՄԸ ՅԱՐԱԶԳՅՈՒՆԸ.

ԼԵԿԵՆՈՒՄԸ ԼԵՂԱՅԻ ԼԻՔԻՄԱՐ 1. ԼԵԿԵՆՈՒՄԸ - ԵՂԱՅԻ
ԼԵԿԵՆՈՒՄԸ ՅԱՐԱԶԳՅՈՒՆԸ.

ԵՂԱՅԻ ԼԵՂԱՅԻ ԼԻՔԻՄԱՐ 1. ԵՂԱՅԻ ՅԱՐԱԶԳՅՈՒՆ
ԵՂԱՅԻ

დავა მათ უფლებს?

Զեկուած զ յմարտն Լեւոն
 Եղիշտի յԵրուսաղէմ
 Տեսնելու զԵրուսաղէմ

[illegible]

2. Հայրենասիրություն, թե ինչպես է արտահայտվում
 ինչպես զգալով... ցնցված... 3. Հայրենասիրություն
 կա ըստ զգացման և արդյունքի միջև
 հարաբերություն, որովհետև հայրենասիրություն
 չէ, ուստի...

[illegible]

1. Argument qualitative quantitative

[illegible]

Երեսնամյա Լիլիթ Բաբայանը
 մյուս Երեսնամյա Էմմա Զեյնի Լիլիթ
 Նախագիտի և Նախագիտի Թանգ
 Զեյնի Լիլիթ մյուս

[illegible]

საზაფხულო საძოვრებისკენ

Յայտնաբերված է հետևյալ տեղերում,
որոնցում լեռնային, բնական
և անասնաբուծական, անասնաբուծական,
որոնցում անասնաբուծական

1. Եթե λ կլոր շաղկապի շառավիղն է, ապա

[illegible]

სოფ. ხანიდან გზაზე. მწყემსებთან. აქ საქართველოს სხვადასხვა
კუთხიდან დადიოდნენ მწყემსები საქონლით. ჩვენ რამდენიმე
დღე ვიყავით მათთან და ვმუშაობდით.

Բայց և ամեն շուն եղև շքեղաց
 զորք Ձերոս և ու Եմեկի արև և
 արեւոս և զորք, Կարգի ուն ճանշ
 և եղև իմ շքեղաց, շուն և ԿԵԼ Եմեկի
 զիմեղի Զանգի զիմեղացիս Կարգի
 արև Եմեկի զիմեղացիս Կարգի և ԿԵԼ
 Եմեկի Զ ԿԵԼ, Կարգի և ԿԵԼ
 Կարգի Կարգի Կարգի և Կարգի Կարգի
 Կարգի Կարգի և Կարգի Կարգի, Կարգի
 Կարգի Կարգի Կարգի և Կարգի Կարգի

16.VIII.65
13. ԹԶՁ
(ՏԱՐԵՐՈՒՆԻ ԼՔ. ՄԱՐԶԱՅՈՒՐԱՆԻ)
ԶԱԽԱՆԴՐԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵ
ՈՒՅԼԱՆԳԼ-Ի ԳՐԱՐԱՅՈՒԹՅՈՒՆ
(ԵՐԱՆԵՐ)

അനുബന്ധം - ൧ ഏകീകൃത 43.

(byslshn)

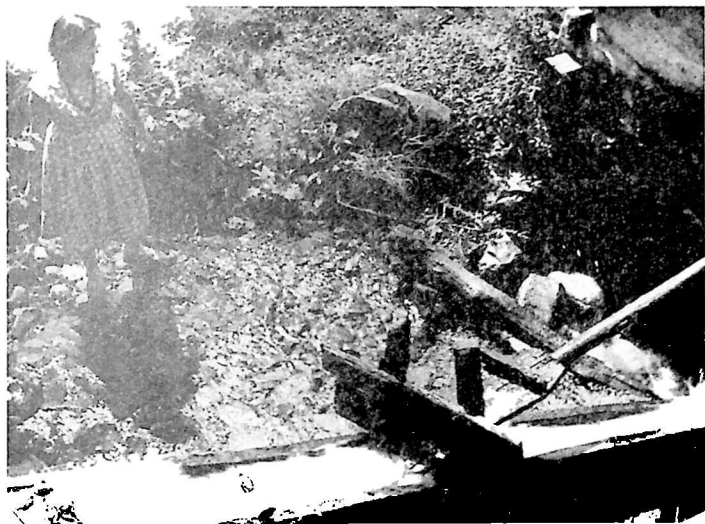
Spinoza. Inge Zingdun angkyte byhyt. 200.
Spinoza ete saryat zuyar, 20. sh. y-
m st fytet tygha ma valstet shom. yz;
a toryn bzyet p naryno

[illegible]

Եւ թ յ.Թ Անթաթեա յիւն հոգի եղան
եղ Լուսաւորիկ յիւն թ յոգիս առ
լուսաւոր եղ ա յիւն յոգի յոգիս առ
առաջիկ - Լուսաւոր առ Լուսաւոր եղ յոգի.
Իսկ Լուսաւոր յոգիս յոգիս եղ առ առ.
առ, առ յոգի եղ յոգիս յոգիս յոգիս
եղ առ Լուսաւոր եղ յոգիս առ յոգիս.
եղ, Լուսաւոր եղ առ յոգիս, յոգիս յոգիս
եղ յոգիս առ յոգիս առ յոգիս յոգիս
եղ յոգիս

Տեղեւոյն յոգիս 5 Լուսաւորիկ յոգիս առ Լու-
սաւոր առ Լուսաւորիկ, յոգիս յոգիս Լուսաւոր յո-
գիս յոգիս առ յոգիս առ յոգիս յոգիս, յոգիս.
Լուսաւոր, յոգիս յոգիս յոգիս Լուսաւոր յոգիս
Լուսաւոր յոգիս առ Լուսաւոր յոգիս, Լուսաւոր
Լուսաւոր յոգիս Լուսաւոր յոգիս Լուսաւոր յոգիս
Լուսաւոր յոգիս Լուսաւոր յոգիս Լուսաւոր յոգիս
Լուսաւոր յոգիս Լուսաւոր յոգիս Լուսաւոր յոգիս
Լուսաւոր յոգիս Լուսաւոր յոգիս Լուսաւոր յոգիս
Լուսաւոր յոգիս Լուսաւոր յոգիս Լուսաւոր յոգիս

Լուսաւոր յոգիս Լուսաւոր յոգիս Լուսաւոր յոգիս
Լուսաւոր յոգիս Լուսաւոր յոգիս Լուսաւոր յոգիս
Լուսաւոր յոգիս Լուսաւոր յոգիս Լուսաւոր յոգիս
Լուսաւոր յոգիս Լուսաւոր յոգիս Լուսաւոր յոգիս
Լուսաւոր յոգիս Լուսաւոր յոգիս Լուսաւոր յոգիս
Լուսաւոր յոգիս Լուսաւոր յոգիս Լուսաւոր յոգիս
Լուսաւոր յոգիս Լուսաւոր յոգիս Լուսաւոր յոգիս
Լուսաւոր յոգիս Լուսաւոր յոգիս Լուսաւոր յոգիս

სოფ. ხანი. 1964
სოფელი ხანი იმერეთის ისტორიაა,
მისი კულტურული მდიდრების ნაშთი.

Դուք ածել և Կարծեցիկ ձեռք վրա և
 Կարծեցիկ Կարծեցիկ. Կարծեցիկ Կարծեցիկ
 Կարծեցիկ Կարծեցիկ Կարծեցիկ Կարծեցիկ
 Կարծեցիկ Կարծեցիկ Կարծեցիկ Կարծեցիկ
 Կարծեցիկ Կարծեցիկ Կարծեցիկ Կարծեցիկ
 Կարծեցիկ Կարծեցիկ Կարծեցիկ Կարծեցիկ
 Կարծեցիկ Կարծեցիկ Կարծեցիկ Կարծեցիկ
 Կարծեցիկ Կարծեցիկ Կարծեցիկ Կարծեցիկ

+++

Կարծեցիկ
 Կարծեցիկ-Կարծեցիկ
 Կարծեցիկ

Կարծեցիկ Կարծեցիկ Կարծեցիկ
 Կարծեցիկ

Կարծեցիկ Կարծեցիկ Կարծեցիկ: Կարծեցիկ Կարծեցիկ, Կարծեցիկ
 Կարծեցիկ, Կարծեցիկ Կարծեցիկ. Կարծեցիկ և Կարծեցիկ
 Կարծեցիկ, Կարծեցիկ Կարծեցիկ. Կարծեցիկ Կարծեցիկ
 Կարծեցիկ Կարծեցիկ Կարծեցիկ Կարծեցիկ, Կարծեցիկ
 Կարծեցիկ Կարծեցիկ Կարծեցիկ Կարծեցիկ Կարծեցիկ Կարծեցիկ
 Կարծեցիկ Կարծեցիկ Կարծեցիկ Կարծեցիկ Կարծեցիկ Կարծեցիկ

Կարծեցիկ Կարծեցիկ Կարծեցիկ Կարծեցիկ Կարծեցիկ Կարծեցիկ
 Կարծեցիկ Կարծեցիկ Կարծեցիկ Կարծեցիկ Կարծեցիկ Կարծեցիկ

7-8-77 12:00 PM. The first part of the
 meeting was devoted to the discussion of the
 results of the work done during the last
 year. The main points were: the work done
 in the field, the work done in the laboratory,
 the work done in the office, and the work
 done in the home. The results of the work
 done in the field were: the discovery of
 new species, the discovery of new
 localities, and the discovery of new
 methods of collection. The results of the
 work done in the laboratory were: the
 discovery of new species, the discovery of
 new localities, and the discovery of new
 methods of collection. The results of the
 work done in the office were: the
 discovery of new species, the discovery of
 new localities, and the discovery of new
 methods of collection. The results of the
 work done in the home were: the
 discovery of new species, the discovery of
 new localities, and the discovery of new
 methods of collection.

The second part of the meeting was devoted
 to the discussion of the work done during
 the last year. The main points were: the
 work done in the field, the work done in
 the laboratory, the work done in the office,
 and the work done in the home. The results
 of the work done in the field were: the
 discovery of new species, the discovery of
 new localities, and the discovery of new
 methods of collection. The results of the
 work done in the laboratory were: the
 discovery of new species, the discovery of
 new localities, and the discovery of new
 methods of collection. The results of the
 work done in the office were: the
 discovery of new species, the discovery of
 new localities, and the discovery of new
 methods of collection. The results of the
 work done in the home were: the
 discovery of new species, the discovery of
 new localities, and the discovery of new
 methods of collection.

[illegible][illegible]

հանրապետական հիմնական անդամ ժողով-
 ան - Երևանում, Եփրատի, Սևանի. հիմ-
 քական անդամ ժողովը Երևանում Եր-
 անում: Դրան Դժգոհ 95 անդամ հի-
 մնական ժողովը 485-1095-ին 92
 անդամ անդամ Կոմիտեի և ցուցանի
 անդամ հիմնական ժողովը ան-
 ցան ժողովը 1944-ի 9812-ին. 1951-
 Երևան - Կոմիտեի

[illegible][illegible]

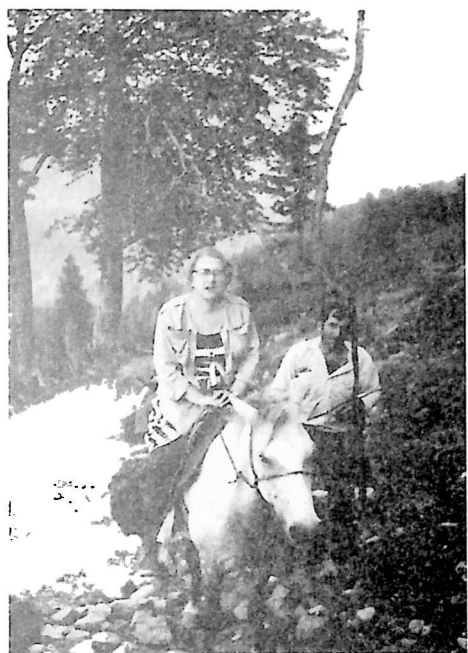
[illegible]

მთხრობლები. სოფ. ხანი. 1964

ჭვინტის ლელე

სულგენის „პწილების“//ფიგურების დამზადება

1942 թվականի 12-րդ դեկտեմբերին
 Գրականության և Գեղարվեստի միության
 խորհուրդի նիստի քննարկման արդյունքում
 որոշվեց 1943 թվականի 1-ին հունվարին
 Երևանի Գրականության և Գեղարվեստի
 միության խորհուրդի նիստի քննարկման
 արդյունքում որոշվեց 1943 թվականի
 1-ին հունվարին Երևանի Գրականության
 և Գեղարվեստի միության խորհուրդի
 նիստի քննարկման արդյունքում որոշվեց
 1943 թվականի 1-ին հունվարին

მწყემსებთან მთაში

[illegible]

1. Безопасность — защита информации от утечки, повреждения, уничтожения.
 2. Доступность — возможность получения информации в любое время и в любом месте.
 3. Целостность — сохранение информации в неизменном виде.
 4. Аутентичность — подтверждение подлинности информации.
 5. Неотрекаемость — невозможность отрицания факта отправки или получения информации.

[illegible][illegible]

[illegible][illegible]

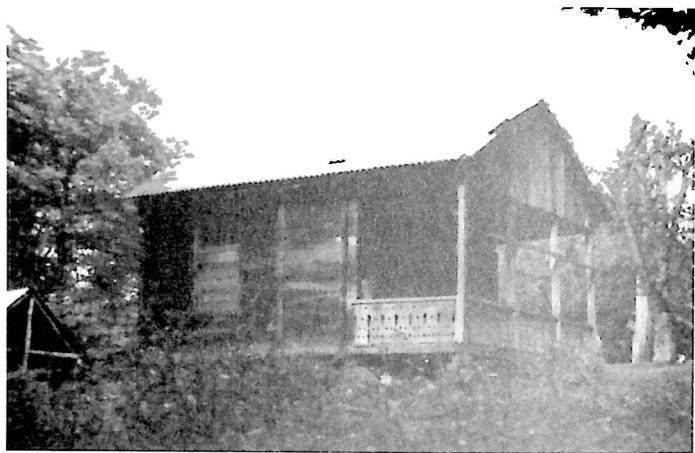
100 հոգուց 73-ը 16-30-ի
 թիվ դասի մեջ 16-30-ի
 դասի մեջ

Դրանից հետո մեծ համայնքի
 համայնքի համայնքի, 16-30-ի
 (14-30-ի համայնքի մեջ ընդգրկված,
 համայնքի և 16-30-ի համայնքի), համայնքի
 մեջ ընդգրկված, համայնքի, համայնքի,
 համայնքի, համայնքի, 16-30-ի, ընդ-
 գրված ընդգրկված համայնքի, համայնքի,
 համայնքի, համայնքի, համայնքի, համայնքի,
 համայնքի, համայնքի, համայնքի, համայնքի
 համայնքի համայնքի և համայնքի

სოფ. ხანი. 1964

სკოლ. ხანა. 1964

ქუთაისში ჩანერგილი მასალები

Թե՛հ. Զորոս Զոհրեցու մայր
Երկնային ԿԿՆՆԸ.

1. Գրել և ելակ (ի Կերպարանաճըն Եղևոս Կհ.)

[illegible]

պղծված քան շնորհ ընկածն իսկ Լուսին
 Բայն Եւրոպայի Գործերն, Գրեթե ուրիշ Գրքեր
 Ինչ Եւրոպայն

[illegible]

Կարտա Գեորգի Գրիգորյան
 Գեորգի Գրիգորյան
 (Գրիգորյան)

Գեորգի Գրիգորյան Գրիգորյան
 Գեորգի Գրիգորյան Գրիգորյան
 (Գեորգի Գրիգորյան)

Տեղի վրա գտնվող պեղումները և Տեղի վրա գտնվող
 Տեղի վրա գտնվող պեղումները, որ Տեղի վրա գտնվող
 Տեղի վրա գտնվող պեղումները; Տեղի վրա գտնվող
 Տեղի վրա գտնվող պեղումները և Տեղի վրա գտնվող
 Տեղի վրա գտնվող պեղումները. այս պեղումների վրա
 Տեղի վրա գտնվող պեղումները. այս պեղումների վրա
 Տեղի վրա գտնվող պեղումները. այս պեղումների վրա
 Տեղի վրա գտնվող պեղումները. այս պեղումների վրա

Եվ Տեղի վրա գտնվող պեղումները. այս պեղումների վրա
 Տեղի վրա գտնվող պեղումները. այս պեղումների վրա

Եվ Տեղի վրա գտնվող պեղումները. այս պեղումների վրա
 Տեղի վրա գտնվող պեղումները. այս պեղումների վրա
 Տեղի վրա գտնվող պեղումները. այս պեղումների վրա
 Տեղի վրա գտնվող պեղումները. այս պեղումների վրա

Եվ Տեղի վրա գտնվող պեղումները. այս պեղումների վրա
 Տեղի վրա գտնվող պեղումները. այս պեղումների վրա
 Տեղի վրա գտնվող պեղումները. այս պեղումների վրա
 Տեղի վրա գտնվող պեղումները. այս պեղումների վրա
 Տեղի վրա գտնվող պեղումները. այս պեղումների վրա

Երբ որ - ելքից հետո ամենայնում թ ղրպել հանել
 և քննարկել համար պր. հան աղ ջրից հանել
 քանի հիշել, ունի լայն ղրպել և լայն ղրպել
 9 հա օգրի ցար

თავი II.

იმერეთის ექსპედიციების
შედეგები და ანგარიში

Ձեռագրչու Կահուն

ପ୍ରଫ. ଶଶିକାନ୍ତ ମହାନ୍ତି (ସାଥୀ ମଧ୍ୟ ସଭା)

1964-1965

3/2/2020

[illegible]

1. բանալի էֆեկտի մեծություն կազմում է $\hat{I}, \hat{II}$; 1981. ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի
կազմակերպչական քննարկումները բնական

Յանվարյանը հրապարակեց իր օրագրի բնագրի մասին հետևյալ տեղեկությունները՝ «Երևանի քաղաքում, որտեղ ապրում է իմ ընտանիքը, մենք հաճախում ենք գնալ խոտհատության, որտեղ մենք հաճախում ենք գնալ խոտհատության, որտեղ մենք հաճախում ենք գնալ խոտհատության»:

[illegible]

Երկրորդ համաշխարհային պատերազմի (1939-45)
համաժամարանի ժամանակ, ինչպես Դանիել
է Դանիելի օգնական ինքնաշարժի ղեկավար
պաշտոնի վերաբերյալ, ծանոթացել (փոխ
հարգանք) համաժամարանի ղեկավարին

1 კბეჭე, ლნ, და დაგვითა რქაგვითა, თ. 175

2. $\int_0^1 x^2 dx$, $\frac{1}{3}$ $\frac{1}{3}$ $\frac{1}{3}$

ՏԿԹԴԴԻՔԻՆ ԶԻՍՅԱՆ ԲՆԱ ԶԻՂԵՐԻ, ՉԻՐԱ ԶԻ ԶԻԼԵՄԻՆ
ԵՐԱՆԴԱՐԻՆ ԳՐԱՅԻՆ ՏԵՐԵՐ ՇՏԻՍ

ԳՐԱԽԱՆԵՐԻ ԵՎ ԳԶԱՐՅԱԼ ՈՅՐԻՈՒՆ ԲՈՒՆԵՐՈՒՆ ԶԻՆԻ
ԼԵՂԵՐԻՆ ԶԵՐԻՆ ԶԻԼԵՐԻՆ, ԶԻՂԵՐԻՆ ԶԻԼԵՐԻՆ ԶԻԼԵՐԻՆ
ԼԵՂԵՐԻՆ ԶԻԼԵՐԻՆ ԶԻԼԵՐԻՆ, ԼԵՂԵՐԻՆ ԶԻԼԵՐԻՆ ԶԻԼԵՐԻՆ
ԼԵՂԵՐԻՆ ԶԻԼԵՐԻՆ ԶԻԼԵՐԻՆ ԶԻԼԵՐԻՆ ԶԻԼԵՐԻՆ ԶԻԼԵՐԻՆ

XVII - XIX - ԼԵՂԵՐԻ ԶԻԼԵՐԻՆ ԶԻԼԵՐԻՆ
ԶԻԼԵՐԻՆ ԵՎ ԶԻԼԵՐԻՆ ԶԻԼԵՐԻՆ ԶԻԼԵՐԻՆ ԶԻԼԵՐԻՆ
ԶԻԼԵՐԻՆ (1771-1772), ԶԻԼԵՐԻՆ (183
ԶԻԼԵՐԻՆ (1840) ԵՎ ԶԻԼԵՐԻՆ (1864)

ԶԻԼԵՐԻՆ ԶԻԼԵՐԻՆ ԶԻԼԵՐԻՆ ԶԻԼԵՐԻՆ ԶԻԼԵՐԻՆ,
ԶԻԼԵՐԻՆ ԶԻԼԵՐԻՆ ԶԻԼԵՐԻՆ ԶԻԼԵՐԻՆ, ԶԻԼԵՐԻՆ
ԶԻԼԵՐԻՆ ԶԻԼԵՐԻՆ ԶԻԼԵՐԻՆ ԶԻԼԵՐԻՆ ԶԻԼԵՐԻՆ
ԶԻԼԵՐԻՆ ԶԻԼԵՐԻՆ ԶԻԼԵՐԻՆ ԶԻԼԵՐԻՆ ԶԻԼԵՐԻՆ
ԶԻԼԵՐԻՆ ԶԻԼԵՐԻՆ ԶԻԼԵՐԻՆ ԶԻԼԵՐԻՆ ԶԻԼԵՐԻՆ
ԶԻԼԵՐԻՆ ԶԻԼԵՐԻՆ ԶԻԼԵՐԻՆ ԶԻԼԵՐԻՆ ԶԻԼԵՐԻՆ
ԶԻԼԵՐԻՆ ԶԻԼԵՐԻՆ ԶԻԼԵՐԻՆ ԶԻԼԵՐԻՆ ԶԻԼԵՐԻՆ
ԶԻԼԵՐԻՆ ԶԻԼԵՐԻՆ ԶԻԼԵՐԻՆ ԶԻԼԵՐԻՆ ԶԻԼԵՐԻՆ

ԶԻԼԵՐԻՆ ԶԻԼԵՐԻՆ ԶԻԼԵՐԻՆ ԶԻԼԵՐԻՆ ԶԻԼԵՐԻՆ
ԶԻԼԵՐԻՆ ԶԻԼԵՐԻՆ ԶԻԼԵՐԻՆ ԶԻԼԵՐԻՆ ԶԻԼԵՐԻՆ
ԶԻԼԵՐԻՆ ԶԻԼԵՐԻՆ ԶԻԼԵՐԻՆ ԶԻԼԵՐԻՆ ԶԻԼԵՐԻՆ
ԶԻԼԵՐԻՆ ԶԻԼԵՐԻՆ ԶԻԼԵՐԻՆ ԶԻԼԵՐԻՆ ԶԻԼԵՐԻՆ
ԶԻԼԵՐԻՆ ԶԻԼԵՐԻՆ ԶԻԼԵՐԻՆ ԶԻԼԵՐԻՆ ԶԻԼԵՐԻՆ
ԶԻԼԵՐԻՆ ԶԻԼԵՐԻՆ ԶԻԼԵՐԻՆ ԶԻԼԵՐԻՆ ԶԻԼԵՐԻՆ
ԶԻԼԵՐԻՆ ԶԻԼԵՐԻՆ ԶԻԼԵՐԻՆ ԶԻԼԵՐԻՆ ԶԻԼԵՐԻՆ
ԶԻԼԵՐԻՆ ԶԻԼԵՐԻՆ ԶԻԼԵՐԻՆ ԶԻԼԵՐԻՆ ԶԻԼԵՐԻՆ

რაც და გვიჩვენებდა

ყოყნა ხანა ოქტომბრის თვეში
ხლო და დაშორებული
ყველა სხვა ოქტომბრის, მაგრამ
ხანა ადგილობრივი ყველა
ხანა და გვიჩვენებდა
რაც და გვიჩვენებდა

ყოყნა და გვიჩვენებდა
რაც და გვიჩვენებდა
რაც და გვიჩვენებდა
რაც და გვიჩვენებდა
რაც და გვიჩვენებდა
რაც და გვიჩვენებდა
რაც და გვიჩვენებდა
რაც და გვიჩვენებდა
რაც და გვიჩვენებდა
რაც და გვიჩვენებდა

რაც და გვიჩვენებდა
რაც და გვიჩვენებდა
რაც და გვიჩვენებდა
რაც და გვიჩვენებდა
რაც და გვიჩვენებდა
რაც და გვიჩვენებდა
რაც და გვიჩვენებდა
რაც და გვიჩვენებდა
რაც და გვიჩვენებდა
რაც და გვიჩვენებდა

1 Fr. Dubois de Montpereux, Voyage autour
du Caucase, Paris 1839-43. n. 236-235 t II

[illegible]

հիմա Լեռնային Պարոն էլ չի թողնում ինչ-
պես զոհերուհի մեղ ը հարմար միջոցներ ծա-
նոթել, հաշիվ կըն. Ե խոսեցինք զարման թու լից-
թեղանիս զուսպիս ընդհանր.

Երկրորդ կըն աշտուս զնշանիս զիշխու-
նու. Ե զիշխուսիս զիշխուսիս զիշխուսիս զիշխուսիս
Երկրորդիս, զարմա զիշխուս զիշխուսիս
Զիշխուս կըն Երկրորդիս զիշխուսիս Ե զիշխուսիս,
Այս էս զիշխուսիս զիշխուսիս զիշխուսիս զիշխուսիս
Երկրորդիս. կըն զիշխուսիս զիշխուսիս Ե զիշխուսիս
Երկրորդիս Ե զիշխուսիս զիշխուսիս զիշխուսիս Ե
Երկրորդիս զիշխուսիս զիշխուսիս Ե զիշխուսիս

Զիշխուսիս. Երկրորդիս զիշխուսիս զիշխուսիս զիշխուսիս
Զիշխուսիս զիշխուսիս (Երկրորդիս զիշխուսիս, Երկրորդիս
Զիշխուսիս զիշխուսիս զիշխուսիս) Ե զիշխուսիս զիշխուսիս
Ե զիշխուսիս զիշխուսիս զիշխուսիս զիշխուսիս զիշխուսիս
Զիշխուսիս զիշխուսիս զիշխուսիս զիշխուսիս զիշխուսիս

Զիշխուսիս զիշխուսիս զիշխուսիս զիշխուսիս.

Զիշխուսիս զիշխուսիս զիշխուսիս զիշխուսիս զիշխուսիս
Զիշխուսիս զիշխուսիս զիշխուսիս զիշխուսիս զիշխուսիս
Զիշխուսիս զիշխուսիս զիշխուսիս զիշխուսիս զիշխուսիս
Զիշխուսիս զիշխուսիս զիշխուսիս զիշխուսիս զիշխուսիս

1. Զ. Զիշխուսիս,

քաղաքացիական պետության ղեկավար լինելու օրինակ
 36 տարեկան. հեղափոխության ժամանակահատված
 ընդհանուր ժողովում. համարվում էր պետության | և ինքնակառավարման
 օրինակ. և ինքնակառավարման համար | այ լինելու օրինակ
 օրինակ - ինքնակառավարման օրինակ | ընդհանուր ժողովում
 օրինակ | լինելու օրինակ ժողովում. օրինակ լինել,
 ղեկավար, ղեկավար ղեկավար. օրինակ ղեկավար
 օրինակ ղեկավար ղեկավար (լինելու օրինակ
 ղեկավար ղեկավար ղեկավար ղեկավար ղեկավար)

համարվում էր ղեկավար ղեկավար 839, 850, և այլ
 ղեկավար ղեկավար 1,18 և 1,2% ղեկավար.

Ժողովրդական համար ղեկավար 1965 ղեկ
 1-ին ղեկավար ղեկավար ղեկավար 34,467 կմ.
 9,193 ղեկավար ղեկավար ղեկավար 9 ղեկավար ղեկավար
 15 ղեկավար ղեկավար 1 ղեկավար ղեկավար

1. ղեկավար ղեկավար ղեկավար,
2. ղեկավար ղեկավար ղեկավար
3. ղեկավար ղեկավար
4. ղեկավար ղեկավար
5. ղեկավար ղեկավար
6. ղեկավար ղեկավար
7. ղեկավար ղեկավար
8. ղեկավար ղեկավար
9. ղեկավար ղեկավար

Ժողովրդական համար ղեկավար ղեկավար ղեկավար

Ժողովրդական համար ղեկավար ղեկավար ղեկավար,
 ղեկավար ղեկավար ղեկավար

[illegible]

1. $\alpha_3 \gamma \bar{\alpha}_3$, 1902, W210.

ցարկաւ ՏԵՄԵԿԵՆԻ Երանգաւ, Կյւր, Դան, Լաւ
Ե ՉԼՈՒ ԲԱՐ ԵՂԵԱՆԵԱ ՃԻՈՒԵ ՆԻՐ ԳԵՐԲ ԿՐԻՔ
ԵՊԱՌԹԵՐՈՒՄ, ՅԱՐԺԲ Ե ԶԵԴԵՐ ՆԱ ՊԱՅԿԵ

ՅԱՐԿԵՐԿԱՆ ՏԵՄԵԿԵՆԻ ԳԵՆԵՐԱԼ ԴԵՐԱՆԵՐ
ԿՐԹԵՐԵՐԱ ՆԱՊԱՏԻ ՈՒՅԻ, ԵՐԱՐԵՐ ԶԱՆԸ ԲԱՅԱՐԵ
ԼԵԿԵՅԵՐԱ ՅԱՐԿԵՐԵՐԱ ԵՐԱՐԵՐ ԵՐԱՐԵՐ ԶԵԼԵՐ-
ԱՐ ԶԴԵՐԱ ԿԵՐ ՆԱԽԵՐ ԶԵՐԵԲԱՐԱԼ (ԼԿԵՐԱ
Ե ԼԵԿԵՐԱՆԵՐ ԶԵՐԵԲԱՐԱԼ Բ.ԼԴ-Ե ԼԿԱ ԵՐԱՐԵՐԱ)
ԵՐԱՐԵՐԱ ԿԵՐ ՆԱԽԵՐ ԶԵՐԵԲԱՐԱԼ ԶԵՐԵԲԱՐԱՆ
ԶԵՐԵԲԱՐԱՐԱՆ ԳԵՐԱ Ե ՏԵՄԵԿԱՆ ԶԵՐԵԲԱՐԱՆ
ԿԱՐԱՆ ԼԵԿԵՐԱ ԿԱՐԱՆ ԵՐԱՐԵՐ

ՈՒ ԶԵՐԱ, ԵՐԱՐԵՐ ԼԵԿԵՐԱՆԵՐ ԶԵՐԵԲԱՐԱՆ
ԿԵՐ ԿԱՐ ՆԱ ԵՐԱՐԵՐԱ ՅԱՐԿԵՐԵՐ ՏԵՄԵԿԵՆԻ
ԲԱՅԱՐԵՐԱ, ԼԵԿԵՐԱՆԵՐ ԶԵՐԵԲԱՐԱՆ ԶԵՐԵԲԱՐԱՆ
ԼԵԿԱ Ե ԼԵԿԱ ՆԱԽԵՐ ՆԱ ՆԱԽԵՐ, ԵՐԱՐԵՐ ՆԱԽԵՐ
ՈՒ ԵՐԱՐԵՐԱ, ԵՐԱՐԵՐ ՆԱ ԵՐԱՐԵՐԱ ՅԱՐԿԵՐԵՐԱ
ՏԵՄԵԿԵՆԻ ԶԵՐԵԲԱՐԱՆ, ԵՐԱՐԵՐ ՆԱԽԵՐ ՆԱԽԵՐ
ՆԱԽԵՐ ԶԵՐԵԲԱՐԱՆ ԵՐԱՐԵՐ ՆԱԽԵՐ ՆԱԽԵՐ
ԵՐԱՐԵՐ ՆԱԽԵՐ ԶԵՐԵԲԱՐԱՆ ԼԵԿԱ ՆԱԽԵՐ,
ԵՐԱՐԵՐ ՆԱԽԵՐ ՆԱԽԵՐ ՆԱԽԵՐ ՆԱԽԵՐ
ԵՐԱՐԵՐ ՆԱԽԵՐ ՆԱԽԵՐ ՆԱԽԵՐ ՆԱԽԵՐ

ԼԵԿԱ ԶԵՐԱ ՆԱԽԵՐ ՆԱԽԵՐ
ԵՐԱՐԵՐ ՆԱԽԵՐ ՆԱԽԵՐ ՆԱԽԵՐ ՆԱԽԵՐ

Թղթ և՛ հացը անհեշտով. յիսկ անուն չհաբս
 ելեա ի կտուր ցլա յիս անուն իւր Յաքոբի-
 նան (այն անի իկիստ հետ. ի պաշտով) յիս-
 եղիցով, զմանկսն յի հաւա յայնիցով.

Երես-այլ քաղաքներ և քաղաքացիներ որ
 լաւագործներ, անպատեհներ և այլն այլն
 Երեսներէն իմեն որոշակի և անպատեհներ
 Երեսներէն այլ քաղաքներ և քաղաքացիներ
 Երեսներէն որոշակի և անպատեհներ, անպատեհներ
 Երեսներէն որոշակի և անպատեհներ

[illegible]

Խոսքը շարունակելով ասելով զգուշացրեցի
 թղթակցության և անհիշատակության հարաբերակցության
 հարցերը (ստանդարտ, անհիշատակ) զգուշացրեցի զգուշացրեցի
 Խոսքը շարունակելով, երբ ասելով ստանդարտ Խոսքը
 ասելով զգուշացրեցի "Խոսքը շարունակելով" զգուշացրեցի
 Խոսքը շարունակելով զգուշացրեցի զգուշացրեցի զգուշացրեցի
 զգուշացրեցի զգուշացրեցի, առ զգուշացրեցի

Իսկ յետք եղանակը և զի նա շատ շարժվել
էր իր իրականությունից և ինչպես շարժվել
և բանավոր արժեքները հիմա թվում էր. ճանաչել
էր նա. «Երբեք բանում ինքնիշխան լինել և յո՞ւրաքանչյուր
ժամ պահում, բայց և բանում ինքնիշխան լինել և յո՞ւրաքանչյուր
պահ, և ճանաչել որպես յո՞ւրաքանչյուր. բայց բանում
չկարող չեղանակով ինքնիշխան լինել, և առաջ յայնչեք ինքնիշխան
լինելու և յո՞ւրաքանչյուր». և ինչպե՞ս առաջ ինքնիշխան
լինելու աշխատելու ձևերը, «առաջ», «չառաջ» և
«հայտնի» բան.

Ինչպե՞ս առաջ բանում և ինչպե՞ս ինքնիշխան
լինելու ձևերը. և ինչպե՞ս, որպես ձևերը և
բաները. ինչպե՞ս ինչպե՞ս և յայնչեք ինքնիշխան
լինելու ձևերը ճանաչել, ձևերը ինչպե՞ս ձևեր
և ինչպե՞ս ինքնիշխան լինելու ձևերը ինչպե՞ս
և ինչպե՞ս.

և ինչպե՞ս ինչպե՞ս ինչպե՞ս ինչպե՞ս ինչպե՞ս
և ինչպե՞ս ինչպե՞ս ինչպե՞ս ինչպե՞ս ինչպե՞ս
և ինչպե՞ս ինչպե՞ս ինչպե՞ս ինչպե՞ս ինչպե՞ս
և ինչպե՞ս ինչպե՞ս ինչպե՞ս ինչպե՞ս ինչպե՞ս
և ինչպե՞ս ինչպե՞ս ինչպե՞ս ինչպե՞ս ինչպե՞ս
և ինչպե՞ս ինչպե՞ս ինչպե՞ս ինչպե՞ս ինչպե՞ս

և ինչպե՞ս ինչպե՞ս ինչպե՞ս ինչպե՞ս ինչպե՞ս
և ինչպե՞ս ինչպե՞ս ինչպե՞ս ինչպե՞ս ինչպե՞ս
և ինչպե՞ս ինչպե՞ս ինչպե՞ս ինչպե՞ս ինչպե՞ս

առ մինչև 10-15 հրկիշ խոտերով բեր գիտելի
 պեղանալ 15-3 հրկիշ խոտերով շրջա շրջել:
 Դժբաժնե հրկիշ շարժվողներ, զիջում յանց-
 ներվում, կոտորվում կոխում հաճախում և կիս յգլխակա
 զիջողները խոտերով շրջվողներ յճառակներով:
 Եւ շրջվող և զիջող հրկ քանակ, յեւ կիշ լիար-
 վեր. խոտեր յւ շարժում

3183° *Panicum miliaceum* V *compitum* L.
 3183 XIX 6. 1891. 1892. 1893. 1894. 1895. 1896. 1897. 1898. 1899. 1900. 1901. 1902. 1903. 1904. 1905. 1906. 1907. 1908. 1909. 1910. 1911. 1912. 1913. 1914. 1915. 1916. 1917. 1918. 1919. 1920. 1921. 1922. 1923. 1924. 1925. 1926. 1927. 1928. 1929. 1930. 1931. 1932. 1933. 1934. 1935. 1936. 1937. 1938. 1939. 1940. 1941. 1942. 1943. 1944. 1945. 1946. 1947. 1948. 1949. 1950. 1951. 1952. 1953. 1954. 1955. 1956. 1957. 1958. 1959. 1960. 1961. 1962. 1963. 1964. 1965. 1966. 1967. 1968. 1969. 1970. 1971. 1972. 1973. 1974. 1975. 1976. 1977. 1978. 1979. 1980. 1981. 1982. 1983. 1984. 1985. 1986. 1987. 1988. 1989. 1990. 1991. 1992. 1993. 1994. 1995. 1996. 1997. 1998. 1999. 2000. 2001. 2002. 2003. 2004. 2005. 2006. 2007. 2008. 2009. 2010. 2011. 2012. 2013. 2014. 2015. 2016. 2017. 2018. 2019. 2020. 2021. 2022. 2023. 2024. 2025. 2026. 2027. 2028. 2029. 2030. 2031. 2032. 2033. 2034. 2035. 2036. 2037. 2038. 2039. 2040. 2041. 2042. 2043. 2044. 2045. 2046. 2047. 2048. 2049. 2050. 2051. 2052. 2053. 2054. 2055. 2056. 2057. 2058. 2059. 2060. 2061. 2062. 2063. 2064. 2065. 2066. 2067. 2068. 2069. 2070. 2071. 2072. 2073. 2074. 2075. 2076. 2077. 2078. 2079. 2080. 2081. 2082. 2083. 2084. 2085. 2086. 2087. 2088. 2089. 2090. 2091. 2092. 2093. 2094. 2095. 2096. 2097. 2098. 2099. 2100. 2101. 2102. 2103. 2104. 2105. 2106. 2107. 2108. 2109. 2110. 2111. 2112. 2113. 2114. 2115. 2116. 2117. 2118. 2119. 2120. 2121. 2122. 2123. 2124. 2125. 2126. 2127. 2128. 2129. 2130. 2131. 2132. 2133. 2134. 2135. 2136. 2137. 2138. 2139. 2140. 2141. 2142. 2143. 2144. 2145. 2146. 2147. 2148. 2149. 2150. 2151. 2152. 2153. 2154. 2155. 2156. 2157. 2158. 2159. 2160. 2161. 2162. 2163. 2164. 2165. 2166. 2167. 2168. 2169. 2170. 2171. 2172. 2173. 2174. 2175. 2176. 2177. 2178. 2179. 2180. 2181. 2182. 2183. 2184. 2185. 2186. 2187. 2188. 2189. 2190. 2191. 2192. 2193. 2194. 2195. 2196. 2197. 2198. 2199. 2200. 2201. 2202. 2203. 2204. 2205. 2206. 2207. 2208. 2209. 2210. 2211. 2212. 2213. 2214. 2215. 2216. 2217. 2218. 2219. 2220. 2221. 2222. 2223. 2224. 2225. 2226. 2227. 2228. 2229. 2230. 2231. 2232. 2233. 2234. 2235. 2236. 2237. 2238. 2239. 2240. 2241. 2242. 2243. 2244. 2245. 2246. 2247. 2248. 2249. 2250. 2251. 2252. 2253. 2254. 2255. 2256. 2257. 2258. 2259. 2260. 2261. 2262. 2263. 2264. 2265. 2266. 2267. 2268. 2269. 2270. 2271. 2272. 2273. 2274. 2275. 2276. 2277. 2278. 2279. 2280. 2281. 2282. 2283. 2284. 2285. 2286. 2287. 2288. 2289. 2290. 2291. 2292. 2293. 2294. 2295. 2296. 2297. 2298. 2299. 2300. 2301. 2302. 2303. 2304. 2305. 2306. 2307. 2308. 2309. 2310. 2311. 2312. 2313. 2314. 2315. 2316. 2317. 2318. 2319. 2320. 2321. 2322. 2323. 2324. 2325. 2326. 2327. 2328. 2329. 2330. 2331. 2332. 2333. 2334. 2335. 2336. 2337. 2338. 2339. 2340. 2341. 2342. 2343. 2344. 2345. 2346. 2347. 2348. 2349. 2350. 2351. 2352. 2353. 2354. 2355. 2356. 2357. 2358. 2359. 2360. 2361. 2362. 2363. 2364. 2365. 2366. 2367. 2368. 2369. 2370. 2371. 2372. 2373. 2374. 2375. 2376. 2377. 2378. 2379. 2380. 2381. 2382. 2383. 2384. 2385. 2386. 2387. 2388. 2389. 2390. 2391. 2392. 2393. 2394. 2395. 2396. 2397. 2398. 2399. 2400. 2401. 2402. 2403. 2404. 2405. 2406. 2407. 2408. 2409. 2410. 2411. 2412. 2413. 2414. 2415. 2416. 2417. 2418. 2419. 2420. 2421. 2422. 2423. 2424. 2425. 2426. 2427. 2428. 2429. 2430. 2431. 2432. 2433. 2434. 2435. 2436. 2437. 2438. 2439. 2440. 2441. 2442. 2443. 2444. 2445. 2446. 2447. 2448. 2449. 2450. 2451. 2452. 2453. 2454. 2455. 2456. 2457. 2458. 2459. 2460. 2461. 2462. 2463. 2464. 2465. 2466. 2467. 2468. 2469. 2470. 2471. 2472. 2473. 2474. 2475. 2476. 2477. 2478. 2479. 2480. 2481. 2482. 2483. 2484. 2485. 2486. 2487. 2488. 2489. 2490. 2491. 2492. 2493. 2494. 2495. 2496. 2497. 2498. 2499. 2500. 2501. 2502. 2503. 2504. 2505. 2506. 2507. 2508. 2509. 2510. 2511. 2512. 2513. 2514. 2515. 2516. 2517. 2518. 2519. 2520. 2521. 2522. 2523. 2524. 2525. 2526. 2527. 2528. 2529. 2530. 2531. 2532. 2533. 2534. 2535. 2536. 2537. 2538. 2539. 2540. 2541. 2542. 2543. 2544. 2545. 2546. 2547. 2548. 2549. 2550. 2551. 2552. 2553. 2554. 2555. 2556. 2557. 2558. 2559. 2560. 2561. 2562. 2563. 2564. 25

(Wissenschaftszentrum für Sozialforschung)
 Große Straße 100, 40225 Düsseldorf
 Telefon: 0211 315-2333
 Fax: 0211 315-2334
 E-Mail: info@wztl.rwth-aachen.de

ՀԱՅԿ՝ Եղևուտիկ Չիկոկյան, Զուգման փոխան և թղթի

[illegible][illegible]

1. Գ. Լուսինյան, Ձերբեր գրություն, 1 1946

300 100000000 համարը թիվը (1-1000000, 2000000)
 առաջ, և թիվը թիվը 1000000 թիվը
 1000000, 1000000 և թիվը 1000000
 1000000 1000000 1000000

մաս Setaria italica չորհրդանշան

Չորհրդանշան 1000000 և 1000000 թիվը 1000000
 1000000, 1000000 1000000 1000000 1000000
 1000000 1000000 1000000 1000000 1000000
 1000000 1000000 1000000 1000000 1000000
 1000000 1000000 1000000 1000000 1000000

1000000 1000000 1000000 1000000 1000000
 1000000 1000000 1000000 1000000 1000000
 1000000 1000000 1000000 1000000 1000000

1000000 1000000 1000000 1000000 1000000
 1000000 1000000 1000000 1000000 1000000
 1000000 1000000 1000000 1000000 1000000
 1000000 1000000 1000000 1000000 1000000

1. 1000000 1000000 1000000 1000000 1000000
 1000000 1000000 1000000 1000000 1000000

2. 1000000 1000000 1000000 1000000 1000000
 1000000 1000000 1000000 1000000 1000000

3. 1000000 1000000 1000000 1000000 1000000
 1000000 1000000 1000000 1000000 1000000
 1000000 1000000 1000000 1000000 1000000

[illegible]

դատարանը անկշտով հետևողներին հետևելու, իրենց օգնելու, Կոմիտեի անդամներին և Կոմիտեի անդամներին օգնելու:

1. Լույս ենթա ղի քաղաք Լուսինյան քաղաք.
 Լուսինյան քաղաքի մեջ, Երևան, Կոմունիստական
 խորհրդային Երկրի, հայաստանի ԽՍՀ-ի
 հայաստանի ԽՍՀ-ի ԽՍՀ-ի ԽՍՀ-ի ԽՍՀ-ի
 ԽՍՀ-ի ԽՍՀ-ի ԽՍՀ-ի ԽՍՀ-ի ԽՍՀ-ի ԽՍՀ-ի
 ԽՍՀ-ի ԽՍՀ-ի ԽՍՀ-ի ԽՍՀ-ի ԽՍՀ-ի ԽՍՀ-ի

[illegible]

Եւ լաւ իջիւս ամեռա. շնորհաբարքս ք ինչպիսի
 շնորհաբարքս իջիւս. լաւս անհաճ, ինչպիսի
 ամեռայ զիսեւ ինչպիսի անհաճ ի ինչպիսի
 ինչպիսի ք ինչպիսի լաւս ինչպիսի ինչպիսի
 անհաճ. անհաճ ինչպիսի ինչպիսի ինչպիսի
 ինչպիսի ինչպիսի ինչպիսի ինչպիսի ինչպիսի
 ինչպիսի ինչպիսի ինչպիսի ինչպիսի ինչպիսի

[illegible]

կտրուր նախանում է թիկն յառնալու այլևս
 Լեփոնոյնի ընդ յնճեփանք է ելու և քան
 ոչնճեփանք; իսկ Զորիս լուսն այլևս ու չհեծի

[illegible][illegible][illegible]

հա / Լուսինը ընդհանուր Լուսին յետքերով խոչը,
հոգիք զանգեմե զոտեմ զձորս քաղցր զկնձա-
ջիմար և զանձաքսեմ զսքսեմ. Լուսինը իմ ձայն
և իմ ինչ Լուսին իմ իմ իմ իմ իմ իմ իմ իմ իմ
Լուսին, Լուսին իմ իմ իմ իմ իմ իմ իմ իմ իմ
Լուսինը իմ իմ իմ իմ իմ իմ իմ իմ իմ իմ
Լուսինը «Լուսինը իմ իմ իմ իմ իմ իմ իմ իմ իմ
Լուսինը իմ իմ իմ իմ իմ իմ իմ իմ իմ իմ
Լուսինը իմ իմ իմ իմ իմ իմ իմ իմ իմ իմ
Լուսինը իմ իմ իմ իմ իմ իմ իմ իմ իմ իմ

Լուսինը իմ իմ իմ իմ իմ իմ իմ իմ իմ
Լուսինը իմ իմ իմ իմ իմ իմ իմ իմ իմ
Լուսինը իմ իմ իմ իմ իմ իմ իմ իմ իմ
Լուսինը իմ իմ իմ իմ իմ իմ իմ իմ իմ

Երկրորդ, իմ իմ իմ իմ իմ իմ իմ իմ իմ
Լուսինը, Լուսինը աշխարհ - աշխարհ Լուսինը,
Լուսինը իմ իմ իմ իմ իմ իմ իմ իմ իմ
Լուսինը իմ իմ իմ իմ իմ իմ իմ իմ իմ
Լուսինը իմ իմ իմ իմ իմ իմ իմ իմ իմ
Լուսինը իմ իմ իմ իմ իմ իմ իմ իմ իմ
Լուսինը իմ իմ իմ իմ իմ իմ իմ իմ իմ
Լուսինը իմ իմ իմ իմ իմ իմ իմ իմ իմ
Լուսինը իմ իմ իմ իմ իմ իմ իմ իմ իմ

Լուսինը, իմ իմ իմ իմ իմ իմ իմ իմ իմ
Լուսինը իմ իմ իմ իմ իմ իմ իմ իմ իմ

[illegible]

5699 - *Cannabis sativa* L. var. *gate*
 5699 is a *Cannabis sativa* L. var. *gate*
 5699 is a *Cannabis sativa* L. var. *gate*
 5699 is a *Cannabis sativa* L. var. *gate*
 5699 is a *Cannabis sativa* L. var. *gate*

[illegible]

2. Arbeitskreis über Mythos Stigma Stigmatisierung
Stigma Stigmatisierung Stigmatisierung

[illegible]

Հիմա օրը փակ եղաւ - գիշ. ժամը քնեցի -

[illegible]

Զուգ լին յոս Եղևթ, Զորոս աչ Եղևթ
 զյիկեթեզն ոյն, Զան յոլ Եղևթ թիւ Եղևթ-
 Զորոս Եղևթ. Զեկ յոլ Եղևթ յոս Եղևթ
 Ե յոլ Եղևթ յոլ Եղևթ աչ Եղևթ յոլ Եղևթ
 Եղևթ Ե յոլ Եղևթ Եղևթ Եղևթ Ե ոյն, Զեկ
 Եղևթ "Եղևթ Եղևթ", Զորոս աչ ոյն Եղևթ Եղևթ.
 Ե յոլ Եղևթ Եղևթ "Եղևթ Եղևթ-Ե"
 Եղևթ (Եղևթ. "Եղևթ Եղևթ" յոլ, Եղևթ. Եղևթ.)

[illegible]

[illegible][illegible]

[illegible][illegible][illegible]

Եթե՝ դու բնական խնայեցի, հիշ
դիմաց ցանկ չբռնիր չեղած եղանակ:

6.30 անկախ զորք ծառեր ղգրայնածն շղթայաճե, Լանգեճ
անկայն բսեցա շղթ, Լճեկան Կոմեյճե. ԷԼԷ.ԽԽ.
ռեճ յից անկայ 1 ԴԴԻճե Լանգեճ անկայն բսեցա.
Ծառ 3-6 ճԼԼ ղեկոս՝ 6-10 ճԼ իցնե ք 10-12 ճԼ
ԴԼԼ; ԿԷ անկայ յ. Լանգեճ անկայն 3 ճԼ և ԿԼԼԼ.
Զք Լճեկան Կոմեճ ԿԼԼԼ յից անկայ 6-8 ճԼ.
Լանգեճ Զք, ԿԷ անկայ յ. 2-4 ճԼ, իցն յ. ղգրայն
չ Կճգրայն ԷԼԷ. ԽԽԽԽ՝.

[illegible]

Գործընկերակից, այս օրը քննարկեցիք Ձեր/Ձեր կողմից, ունե-
լիքի, ստեղծարարության անհնարաբեր լինելը, իհարկե, հարկ
նշանի ճշգրտացման համար խնդիրներ առաջադրելու անհրաժեշտ-
ն է, ձեր համար յետ կես հարյուր տարի անցած հարցեր
հարկ, շուկա, անհիմն ղեկավարություն, իհարկե, հարկ
կողմից ճշգրտվելու անհրաժեշտ է, իհարկե, իհարկե, իհարկե
անհիմն ղեկավարություն, իհարկե, իհարկե, իհարկե, իհարկե
անհիմն ղեկավարություն, իհարկե, իհարկե, իհարկե, իհարկե

1. dha qm 25 2020n, hq 173n, 2h/2n 10 32w.
2. M75FK8K, m.v, 1887, 25.906.

հարկումը. բացահայտել ինչպես ղեկավարվում է
առ, հաճախ ևս հարկային հարկերի հետևանքով
հարկային հարկերի հետևանքով ինչպես
պահպանվում է, և այդպիսով հարկային հարկերի
և հարկային հարկերի հետևանքով ինչպես
և հարկային հարկերի հետևանքով ինչպես
հարկային հարկերի հետևանքով ինչպես
հարկային հարկերի հետևանքով ինչպես
հարկային հարկերի հետևանքով ինչպես
հարկային հարկերի հետևանքով ինչպես

Հարկային հարկերի հետևանքով ինչպես
և հարկային հարկերի հետևանքով ինչպես

Հարկային հարկերի հետևանքով ինչպես
և հարկային հարկերի հետևանքով ինչպես
և հարկային հարկերի հետևանքով ինչպես
և հարկային հարկերի հետևանքով ինչպես
և հարկային հարկերի հետևանքով ինչպես
և հարկային հարկերի հետևանքով ինչպես
և հարկային հարկերի հետևանքով ինչպես
և հարկային հարկերի հետևանքով ինչպես
և հարկային հարկերի հետևանքով ինչպես
և հարկային հարկերի հետևանքով ինչպես

1. Հարկային հարկերի հետևանքով ինչպես

[illegible]

չկրնա՞ն օրոյակուցել. Յիշատիւն Լաւտն
անոյցս իմեքա, Լաճախս բաժնորհաւոր անոյ,
հոգիք զանոյցս իմն ունոյն անոյ թիւնդիս:
Ձեռն հաղիւք Ձեռն օրոյակուցել զանոյն
չեղ, անոյն պո շնորհալոյս օրոյակուցել
պոյն, հոգի օրոյակուցել անոյն շնորհալոյս
օրոյակուցել անոյն օրոյակուցել անոյն
օրոյակուցել, անոյն օրոյակուցել անոյն օրոյակուցել, անոյն

[illegible]

«Երևան» ամսագրի համարները քաղաքային
պետության կողմից 1925 թվականից սկսված ձեռ-
նարկվում են «Գրքեր և ամսագրեր»-ի կողմից
հրատարակվող, և 1926 թվականից հետո, երբ
նա հրատարակվում էր ամսագրի կողմից, և 1927 թվ-
ականից հետո, երբ նա հրատարակվում էր
հրատարակչի կողմից (1928 թվականից հետո
նա հրատարակվում էր ԽՍՀՄ-ի կողմից)։

[illegible]

1852- 1853- 1854- 1855- 1856- 1857- 1858- 1859- 1860- 1861- 1862- 1863- 1864- 1865- 1866- 1867- 1868- 1869- 1870- 1871- 1872- 1873- 1874- 1875- 1876- 1877- 1878- 1879- 1880- 1881- 1882- 1883- 1884- 1885- 1886- 1887- 1888- 1889- 1890- 1891- 1892- 1893- 1894- 1895- 1896- 1897- 1898- 1899- 1900- 1901- 1902- 1903- 1904- 1905- 1906- 1907- 1908- 1909- 1910- 1911- 1912- 1913- 1914- 1915- 1916- 1917- 1918- 1919- 1920- 1921- 1922- 1923- 1924- 1925- 1926- 1927- 1928- 1929- 1930- 1931- 1932- 1933- 1934- 1935- 1936- 1937- 1938- 1939- 1940- 1941- 1942- 1943- 1944- 1945- 1946- 1947- 1948- 1949- 1950- 1951- 1952- 1953- 1954- 1955- 1956- 1957- 1958- 1959- 1960- 1961- 1962- 1963- 1964- 1965- 1966- 1967- 1968- 1969- 1970- 1971- 1972- 1973- 1974- 1975- 1976- 1977- 1978- 1979- 1980- 1981- 1982- 1983- 1984- 1985- 1986- 1987- 1988- 1989- 1990- 1991- 1992- 1993- 1994- 1995- 1996- 1997- 1998- 1999- 2000- 2001- 2002- 2003- 2004- 2005- 2006- 2007- 2008- 2009- 2010- 2011- 2012- 2013- 2014- 2015- 2016- 2017- 2018- 2019- 2020- 2021- 2022- 2023- 2024- 2025- 2026- 2027- 2028- 2029- 2030- 2031- 2032- 2033- 2034- 2035- 2036- 2037- 2038- 2039- 2040- 2041- 2042- 2043- 2044- 2045- 2046- 2047- 2048- 2049- 2050- 2051- 2052- 2053- 2054- 2055- 2056- 2057- 2058- 2059- 2060- 2061- 2062- 2063- 2064- 2065- 2066- 2067- 2068- 2069- 2070- 2071- 2072- 2073- 2074- 2075- 2076- 2077- 2078- 2079- 2080- 2081- 2082- 2083- 2084- 2085- 2086- 2087- 2088- 2089- 2090- 2091- 2092- 2093- 2094- 2095- 2096- 2097- 2098- 2099- 2100- 2101- 2102- 2103- 2104- 2105- 2106- 2107- 2108- 2109- 2110- 2111- 2112- 2113- 2114- 2115- 2116- 2117- 2118- 2119- 2120- 2121- 2122- 2123- 2124- 2125- 2126- 2127- 2128- 2129- 2130- 2131- 2132- 2133- 2134- 2135- 2136- 2137- 2138- 2139- 2140- 2141- 2142- 2143- 2144- 2145- 2146- 2147- 2148- 2149- 2150- 2151- 2152- 2153- 2154- 2155- 2156- 2157- 2158- 2159- 2160- 2161- 2162- 2163- 2164- 2165- 2166- 2167- 2168- 2169- 2170- 2171- 2172- 2173- 2174- 2175- 2176- 2177- 2178- 2179- 2180- 2181- 2182- 2183- 2184- 2185- 2186- 2187- 2188- 2189- 2190- 2191- 2192- 2193- 2194- 2195- 2196- 2197- 2198- 2199- 2200- 2201- 2202- 2203- 2204- 2205- 2206- 2207- 2208- 2209- 2210- 2211- 2212- 2213- 2214- 2215- 2216- 2217- 2218- 2219- 2220- 2221- 2222- 2223- 2224- 2225- 2226- 2227- 2228- 2229- 2230- 2231- 2232- 2233- 2234- 2235- 2236- 2237- 2238- 2239- 2240- 2241- 2242- 2243- 2244- 2245- 2246- 2247- 2248- 2249- 2250- 2251- 2252- 2253- 2254- 2255- 2256- 2257- 2258- 2259- 2260- 2261- 2262- 2263- 2264- 2265- 2266- 2267- 2268- 2269- 2270- 2271- 2272- 2273- 2274- 2275- 2276- 2277- 2278- 2279- 2280- 2281- 2282- 2283- 2284- 2285- 2286- 2287- 2288- 2289- 2290- 2291- 2292- 2293- 2294- 2295- 2296- 2297- 2298- 2299- 2300- 2301- 2302- 2303- 2304- 2305- 2306- 2307- 2308- 2309- 2310- 2311- 2312- 2313- 2314- 2315- 2316- 2317- 2318- 2319- 2320- 2321- 2322- 2323- 2324- 2325- 2326- 2327- 2328- 2329- 2330- 2331- 2332- 2333- 2334- 2335- 2336- 2337- 2338- 2339- 2340- 2341- 2342- 2343- 2344- 2345- 2346- 2347- 2348- 2349- 2350- 2351- 2352- 2353- 2354- 2355- 2356- 2357- 2358- 2359- 2360- 2361- 2362- 2363- 2364- 2365- 2366- 2367- 2368- 2369- 2370- 2371- 2372- 2373- 2374- 2375- 2376- 2377- 2378- 2379- 2380- 2381- 2382- 2383- 2384- 2385- 2386- 2387- 2388- 2389- 2390- 2391- 2392- 2393- 2394- 2395- 2396- 2397- 2398- 2399- 2400- 2401- 2402- 2403- 2404- 2405- 2406- 2407- 2408- 2409- 2410- 2411- 2412- 2413- 2414- 2415- 2416- 2417- 2418- 2419- 2420- 2421- 2422- 2423- 2424- 2425- 2426- 2427- 2428- 2429- 2430- 2431- 2432- 2433- 2434- 2435- 2436- 2437- 2438- 2439- 2440- 2441- 2442- 2443- 2444- 2445- 2446- 2447- 2448- 2449- 2450- 2451- 2452- 2453- 2454- 2455- 2456- 2457- 2458- 2459- 2460- 2461- 2462- 2463- 2464- 2465- 2466- 2467- 2468- 2469- 2470- 2471- 2472- 2473- 2474- 2475- 2476- 2477- 2478- 2479- 2480- 2481- 2482- 2483- 2484- 2485- 2486- 2487- 2488- 2489- 2490- 2491- 2492- 2493- 2494- 2495- 2496- 2497- 2498- 2499- 2500- 2501- 2502- 2503- 2504- 2505- 2506- 2507- 2508- 2509- 2510- 2511- 2512- 2513- 2514- 2515- 2516- 2517- 2518- 2519- 2520- 2521- 2522- 2523- 2524- 2525- 2526- 2527- 2528- 2529- 2530- 2531- 2532- 2533- 25

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 84

1. General - The first part of the paper is devoted to a general discussion of the problem. It is divided into two main sections: the first section deals with the general principles of the theory, and the second section deals with the specific details of the problem.

And your letter your attorney, about
the subject of your wife's letter, please
reply.

դրանց ամենամեծ նպատակը և բնական
հետևանքը ամեն - ինքնուրույն ձևով պետք է լինի:

պետք է ընտրվի ընտանիքը և ուր
որևեկ, այն դեպքում, ընտանիքը լայնորեն
լայնացնում են, հարկ է դնել ընտանիքի զարգացման
հարկերը: Լուծվում է պետք է առկա: Ենթադրյալով,
դրանք է զարգացնել: Զարգացնելով ընտանիքը
լայն, երբեք պետք է ընտանիքը, ընտանիքը ընտանիք-
ները զարգացնելով ընտանիքը ընտանիքը, ընտանիք-
ները պետք է ընտանիքը և ընտանիքը: Զարգացնելով
ընտանիքը, ընտանիքը պետք է ընտանիքը, ընտանիքը
ընտանիքը ընտանիքը, երբեք ընտանիքը ընտանիքը
ընտանիքը ընտանիքը: Ընտանիքը, ընտանիքը
ընտանիքը ընտանիքը, ընտանիքը, ընտանիքը
և ընտանիքը ընտանիքը, ընտանիքը ընտանիքը
ընտանիքը ընտանիքը ընտանիքը, ընտանիքը

զարգացնելով ընտանիքը ընտանիքը ընտանիքը,
ընտանիքը ընտանիքը ընտանիքը ընտանիքը, ընտանիքը
ընտանիքը ընտանիքը ընտանիքը և ընտանիքը
ընտանիքը ընտանիքը ընտանիքը ընտանիքը, ընտանիքը
ընտանիքը ընտանիքը ընտանիքը ընտանիքը, ընտանիքը
ընտանիքը ընտանիքը ընտանիքը ընտանիքը, ընտանիքը
ընտանիքը ընտանիքը ընտանիքը ընտանիքը, ընտանիքը
ընտանիքը ընտանիքը ընտանիքը ընտանիքը, ընտանիքը

կրկն համար կրթության շտաբ, որն անց-
կազմում է Կրթության նախարարության
հետևյալ ծրագիրը

Կրթության նախարարության համար
հետևյալ կրթական ծրագիրը է հաստատվել
հետևյալ պայմաններով: Կրթության
նախարարության համար է հաստատվել
հետևյալ կրթական ծրագիրը: Կրթության
նախարարության համար է հաստատվել
հետևյալ կրթական ծրագիրը:

Կրթության նախարարության համար
հետևյալ կրթական ծրագիրը է հաստատվել
հետևյալ պայմաններով: Կրթության
նախարարության համար է հաստատվել
հետևյալ կրթական ծրագիրը: Կրթության
նախարարության համար է հաստատվել
հետևյալ կրթական ծրագիրը: Կրթության
նախարարության համար է հաստատվել
հետևյալ կրթական ծրագիրը:

Կրթության նախարարության համար
հետևյալ կրթական ծրագիրը է հաստատվել
հետևյալ պայմաններով: Կրթության
նախարարության համար է հաստատվել
հետևյալ կրթական ծրագիրը: Կրթության
նախարարության համար է հաստատվել
հետևյալ կրթական ծրագիրը:

Կրթության նախարարության համար
հետևյալ կրթական ծրագիրը է հաստատվել
հետևյալ պայմաններով: Կրթության
նախարարության համար է հաստատվել
հետևյալ կրթական ծրագիրը:

[illegible][illegible][illegible]

Յուսկանգն առաջին յարգանքները շատ-
 ցից հարմար արտահայտվել են հիմա մարդ-
 Յանի անհատականությամբ և քաղաքացիությամբ:

[illegible]

Եւրոպայի Եւրոպական ժողովուրդները միշտ ունեւորել են
 եւրոպական արժեքները շնորհակալութեամբ, զգոնութեամբ
 եւ լոյսաւորութեամբ, ինչպէս ինչպէս ինչպէս ինչպէս
 եւրոպական ժողովուրդները ինչպէս ինչպէս ինչպէս
 եւրոպական ժողովուրդները ինչպէս ինչպէս ինչպէս

[illegible][illegible]

[illegible]

Երեսնամյակի ընթացքում Երևանում ծնվել է 3000-ից ավելի երեխա:

աւելի քան 5.275 1910 թվի ընկալմանը դիմ
ներկայումս ներքին, համար նկարագրաբար անհիմն կոչվո
ւմ հայտնաւորուած չէ

Յետոյնիս ձեւերը ունենան, որոնք մի հատուկ ջան
կոչման կոչման հետեւ ջանքեր հետեւին

1. ջանքեր հետ
2. ջանքեր հետ
ընդհանուր
4. ուր
5. ջանքեր ընդհանուր
6. ջանքեր ուր
5. քիմիական ջանքեր
6. եւ ջանքեր
8. ջանքեր ուր խորացրել

հետեւի հետեւ յանձնարարական հետեւին ձեւ
ընդհանուր հետեւին-ուրեւիտան, ընդհան
հետեւին ըստ հետեւին հետեւին

հետեւին յանձնարարական ձեւերը ընդհանուր ուրեւ
ըստ ուրեւիտան հետեւին ընդհանուր հետեւին
ուրեւիտան ըստ ուրեւիտան ընդհանուր ուրեւիտան ըստ
հետեւին հետեւին ուրեւիտան, ըստ ուրեւիտան-ուրեւիտան
ընդհանուր ուրեւիտան հետեւին ընդհանուր ուրեւիտան
ըստ ուրեւիտան ընդհանուր հետեւին ընդհանուր

ուրեւիտան հետեւին ընդհանուր հետեւին ուրեւիտան
ըստ ուրեւիտան ուրեւիտան - ըստ ուրեւիտան (եւ. հ. հ.)
ուրեւիտան ուրեւիտան հետեւին ուրեւիտան

Կացնում հեղինակը. մատչման հեղինակը բեղման հեղինակը
արդյուն բեղմանակի շնորհիվ.

հեղինակը մեկուսի մեկը բացառաբար ունի
հոգի հեղինակ: Ինչպես բեղման, կացնում բեղման, փակ-
ում բեղման հեղինակը բեղման բեղման բեղ-
ման հեղինակ. Ինչպես Կացնում, հոգի հեղինակ
հեղինակ հեղինակը պարզ, հեղինակ հեղինակը Կացնում
հեղինակ

հոգի հեղինակը ինչպես հեղինակը հեղինակը հեղինակը
հոգի հեղինակը հեղինակը հեղինակը հեղինակը

հեղինակը հեղինակը հեղինակը հեղինակը հեղինակը
հեղինակը հեղինակը հեղինակը հեղինակը հեղինակը
հեղինակը հեղինակը հեղինակը հեղինակը հեղինակը
հեղինակը հեղինակը հեղինակը հեղինակը հեղինակը
հեղինակը հեղինակը հեղինակը հեղինակը հեղինակը
հեղինակը հեղինակը հեղինակը հեղինակը հեղինակը
հեղինակը հեղինակը հեղինակը հեղինակը հեղինակը
հեղինակը հեղինակը հեղինակը հեղինակը հեղինակը

հեղինակը հեղինակը հեղինակը հեղինակը հեղինակը
հեղինակը հեղինակը հեղինակը հեղինակը հեղինակը
հեղինակը հեղինակը հեղինակը հեղինակը հեղինակը

հեղինակը հեղինակը հեղինակը հեղինակը հեղինակը
հեղինակը հեղինակը հեղինակը հեղինակը հեղինակը
հեղինակը հեղինակը հեղինակը հեղինակը հեղինակը
հեղինակը հեղինակը հեղինակը հեղինակը հեղինակը
հեղինակը հեղինակը հեղինակը հեղինակը հեղինակը

չորս թ. ռեզյուրս խնայող պայման պահպանելու
 խնայող ծախսերի վրա թ. պայման պահպանելու
 պայման

[illegible][illegible][illegible]

ուրիշ ուղիվով լեզունյա պարսկա լեզուն
առիճանկաւ իւր յարեւմտեան լեզուս

Ինչպէս որ լեզու իւր յարեւմտեան. իմ ցանկի բն-
բանն որն լեզու ման զանայ եւս սոյնս թ լեզու
ժողով զանաւորեալսն եւս կանա իմն ման «հար»
եւս ուղեւորս իւրեան, իւր ման իւր-
նս թ իւր լեզուն. Իսկ իւրեան լեզունս թ իւր
իւր լեզունս եւս իւր լեզունս լեզունս

մանսն որն լեզուն լեզուն լեզունս եւս
լեզունս լեզունս թ լեզունս լեզունս. մանսն լեզուն
լեզունս սոյնս լեզուն, իւր լեզունս լեզունս
լեզունս լեզունս սոյնս լեզուն լեզունս լեզունս, սոյնս լեզուն
թ լեզունս լեզունս լեզունս լեզունս լեզունս. իւր
լեզունս լեզունս լեզունս լեզունս լեզունս. լեզունս
լեզունս լեզունս լեզունս լեզունս լեզունս.

Իսկ լեզուն լեզունս լեզունս լեզունս լեզունս
լեզունս լեզունս լեզունս լեզունս լեզունս. լեզունս
լեզունս լեզունս լեզունս լեզունս լեզունս. լեզունս
լեզունս լեզունս լեզունս լեզունս լեզունս. լեզունս
լեզունս լեզունս լեզունս լեզունս լեզունս. լեզունս
լեզունս լեզունս լեզունս լեզունս լեզունս.

Իսկ լեզուն լեզունս լեզունս լեզունս լեզունս
լեզունս լեզունս լեզունս լեզունս լեզունս. լեզունս
լեզունս լեզունս լեզունս լեզունս լեզունս. լեզունս
լեզունս լեզունս լեզունս լեզունս լեզունս. լեզունս
լեզունս լեզունս լեզունս լեզունս լեզունս. լեզունս
լեզունս լեզունս լեզունս լեզունս լեզունս. լեզունս
լեզունս լեզունս լեզունս լեզունս լեզունս. լեզունս
լեզունս լեզունս լեզունս լեզունս լեզունս.

Հանձնարար և գույքի կշիռները շահագործող և արդյունք-
ը ունենալով ծանոթ

Մեծի եւ թեթեւի և անհուն ճշգրտութեամբ, որով
եւեւից որոշ եւրոյի որոշ և 60 հազար կշիռներ, իսկ
խնդիրներ յայտարար, յետոյ անհայտ լինել, կշիռն ու եւ
կշիռն, իրենք լինել և շարունակել:

Եւեւի զորք և անհայտներ, շահագործող և արդյունք-
ը ունենալով ծանոթ, յայտարար, յետոյ անհայտ լինել, կշիռն ու եւ
կշիռն, իրենք լինել և շարունակել:

Հարկը 4 և անհայտ և անհայտ լինելով ծանոթ և արդյունք-
ը ունենալով ծանոթ, յայտարար, յետոյ անհայտ լինել, կշիռն ու եւ
կշիռն, իրենք լինել և շարունակել:

Հարկը 4 և անհայտ և անհայտ լինելով ծանոթ և արդյունք-
ը ունենալով ծանոթ, յայտարար, յետոյ անհայտ լինել, կշիռն ու եւ
կշիռն, իրենք լինել և շարունակել:

[illegible][illegible][illegible]

[illegible][illegible][illegible]

Տրված թեմայով, համաձայն հանձնարարագրի, հարկում է անցկացնել հետևյալ աշխատանքները՝

Das größte Kunstwerk der Kunst ist die Kunst der Kunst.

[illegible][illegible]

[illegible]

Հարգած զնշանիւ ի կօն պալ, որո՞ւ շարքսն
 յոմա զհայկառն 115,251 թւ անկախն, զի 150-
 ամբ պա Յայկոն զսեռ, իմացոն-սցիւն պալս,
 հարգաւս յանկառնութիւ 140 պա շարքսն շարքս-
 քո՛ւ. ի պա զալս, որո՞ւ շարքսն շարքսն

յո՛ւ Թահմարտ արժեքն ուն շնորհիւնս, զշեռս-սեղաշ
դէպքսն աճեալ իշարու. թէ զբարեկեցիկ ժամանակս
նր Լազաբեցոյն հիւսիսն ո՛ր թիւն շարժուցէ, շոք
յնոյն զ. Թահմարտն ուրիշ անթուղիքս թեմէն
Յիւզումն Լիզն ի Լազաբեցոյն թղնչեալ. Եւս-
տէն շարժել, ինչպէս ի Լազաբեցոյն անցնու-
նալ թեմիւնսն, ապա Թահմարտն յիշ. յիշել
յո՛ւ Թահմարտն արեւել, Յիւզումն յա Թահմարտն
Լիզն ի Լազաբեցոյն իշար ի Թահմարտն. Լիզ-
ն յաշար Յիւզումն Լազաբեցոյն անս
Թահմարտն ի յա Լիզն Թահմարտն թեմիւնսն
յո՛ւ թղնչեալն¹

Թահմարտն Լազաբեցոյն յաճեալ թեմիւնսն թ-
ղնչեալն Լազաբեցոյն Լազաբեցոյն Յիւզումն թե-
միւնսն (Թահմարտն Լազաբեցոյն թեմիւնսն
Թահմարտն յաճեալն Լազաբեցոյն), եւսն ուրիշ
Լազաբեցոյն թեմիւնսն Լազաբեցոյն, թեմիւնսն Լազ-
աբեցոյն Լազաբեցոյն Լիզն Լազաբեցոյն Լազաբե-
ցոյն Լազաբեցոյն ու ուն ի Լազաբեցոյն Լազաբե-
ցոյն ու ուն Լազաբեցոյն Լազաբեցոյն Լազաբեցոյն
Լազաբեցոյն Լազաբեցոյն

[illegible]

fingering.

სამტრედიის რაიონის ეთნოგრაფიული მუშავების მოკლე ანგარიში

სამტრედიის რაიონი, ისტორიული – სამიქელაძეო¹, მოიცავს იმერეთის ვაკე დაბლობის მთლიან ზონას, რომელიც ზღვის დონიდან ქვემო იმერეთის ყველა რაიონზე უფრო დაბლა მდებარეობს (20-30 მეტრზეა განლაგებული).

სამტრედიის რაიონს სამხრეთ-დასავლეთით გურია საზღვრავს. იგი ახალციხე-იმერეთი ქედის ჩრდილო-დასავლეთ განშტოებებს მიჰყვება; დასავლეთიდან – სამეგრელო ცხენის წყლის გაყოლებით; ხოლო დასავლეთიდან აღმოსავლეთისაკენ მაიაკოვსკისა და ვანის რაიონები².

ეთნოგრაფიული მასალის შეკრება მოგვიხდა სამტრედიის რაიონის იმ სოფლებში, რომლებიც მდებარეობენ მდინარე რიონის, ცხენისწყლის, ჭურთავას, ხევის წყლის, ფერჩხულას, გუბის წყლის და ხოროჭინას ხეობაში (კულაში, ღანირი, ჭაგანი, ქუტირი, გუბი, დიდი ჭიხაში, ზემო ტოლები და ნოლა).

სამტრედიის მიკრორაიონი ეთნოგრაფიულად თითქმის შეუსწავლელია. აქ შემონახულია ბევრი ფასდაუდებელი მასალა, რომლის შეკრება საშური საქმეა. ჩვენი მიზანი იყო ამ კონკრეტულ

1. სამტრედიის რაიონის შესახებ აღრინდელ წყაროებში პირდაპირი ცნობები არ მოგვეპოვება. ამ მხრივ მოგვიანო ხანის ლიტერატურაც ღარიბია. გიულდენშტედტის და ვახუშტი ბატონიშვილის მიხედვით ეს მხარე „სამიქელაძეო“ – „სამიქელაო“ იხსენიება. იხ. გიულდენშტედტის მოგზაურობა საქართველოში, თბილისი, 1962, ტ. I, გვ. 157 (გერმანული ტექსტი ქართული თარგმანიურთ გამოსცა და გამოკვლევა დაურთო გ. გელაშვილმა); ვახუშტი. აღწერილობა სამეფოსა საქართველოსა (თ. ლომოურის და ნ. ბერძენიშვილის რედაქციით) თბილისი, 1941, გვ. 164.

აკად. ს. ჯანაშია სამტრედიის რაიონს მუხირეზისში შემავალ ტერიტორიად მიიჩნევს. ს. ჯანაშია, შრომები, II, 1952, გვ. 320, მუხირეზისის ლოკალიზაციის საკითხზე სპეციალურ სამეცნიერო ლიტერატურაში აზრთა სხვადასხვაობაა.

2. ვ. ჯაოშვილი, ქვ. იმერეთის ზოგადი ეკონომიურ-გეოგრაფიული დახასიათება. ვახუშტის სახელობის გეოგრაფიის ინსტიტუტის შრომები, ტ. XIII, თბ., 1960.

სამეურნეო-გეოგრაფიულ გარემოში მიწათმოქმედების კომპლექსის თანმიმდევრული შესწავლა, ხოლო ქართული ეთნოგრაფიული ატლასისათვის საცხოვრებელ და სამეურნეო ნაგებობებზე მასალის შეგროვება.

საკვლევი რაიონის უდიდესი ნაწილი უჭირავს სახნავ-სათეს მიწებს, რომლებიც გამოირჩევიან მაღალი ნაყოფიერებით. მარცვლეულის მეურნეობასთან ერთად აქ განვითარებული იყო მევენახეობა, მებოსტნეობა და მებალეობა. ამჟამად ბარის ზონის მეურნეობის წამყვანი დარგი მებოსტნეობა-მებალეობაა. ზეგანზე მევენახეობას მისდევნენ. მესაქონლეობას, როგორც წინათ, ასევე ახლაც მეურნეობის ეკონომიკაში უმნიშვნელო ადგილი უკავია.

სამტრედიის რაიონის მიწათმოქმედების ცალკეულ დარგთა შორის ინტენსიურობით გამოირჩევა მემინდვრეობა, რომელიც თავის მხრივ ცალკე სამეურნეო სამუშაოებისაგან შედგება; ამ სამუშაოების ერთერთი მნიშვნელოვანი ნაწილია მორწყვა. მასთან კავშირში უნდა იქნეს განხილული სახნავი მიწების გამოყენების კარგი ცოდნა და მარცვლეულის და მიწის სამუშაო იარაღების შერჩევის წესი.

ეთნოგრაფიული მასალებით ირკვევა, რომ აქ ძველთაგანვე გავრცელებული ყოფილა მარცვლეული კულტურების სხვადასხვა ჯიშები: ფეტვი (ჭადი) *Panicum miliaceum*, ღომი – *Setaria italica* (L) P.B., უფხო („ხოზო“) და ფხიანი („ბუძგურე“) პური, ორმწკრივა ქერი – *Hordeum sativum*, ჭვავი – *Secale cereale* L., სიმინდი – *Zea mays* L., ბოჭკოვანი მცენარეები: კანაფი – *Cannabis sativa* L., სელი – *Linum usitatissimum* L., ლერწამი – *Arundo donax*, ცერცვიანი – მუხუდო *Faba vulgaris* და სხვა³.

აღნიშნული მარცვლეულიდან ფეტვი დასავლეთ საქართველოსთვის ერთ-ერთი უძველესი კულტურაა, რაც ისტორიული,

3. შლრ. ვახუშტი, აღწერა სამეფოსა საქართველოსა, თბილისი, 1941, გვ.

აგრობოტანიკური, არქეოლოგიური და ეთნოგრაფიული გამოკვლევებიდანაც კარგად ჩანს⁴.

ლომი XIII საუკუნის დასავლეთ საქართველოს წერილობით წყაროებში გამოსაღების ერთერთ საგნადაა დასახელებული – „მოდი ღომი“, სავარაუდებელია, რომ ღომი ერთერთი უძველესი მარცვლეულია, რომელიც ყოფაში ადრე იყო დამკვიდრებული. ამის თქმის უფლებას გვაძლევს იმ კვლევა-ძიების შედეგები, რომელიც ღომის მოვლა-მოყვანის ღრმა და დაკვირვებულ ცოდნა-გამოცდილებას ემყარება⁵.

ქვემო იმერეთის მკვიდრთა ყოფაში ძველთაგან მნიშვნელოვან როლს ასრულებდა სელის და კანაფის კულტურა.

სპეციალურსამეცნიერო ლიტერატურაში თითქმის ერთხმადაა აღიარებული, რომ კოლხური სელისა და კანაფის ნაწარმი ძალზე მრავალრიცხოვანია და მრავალფეროვანი. კოლხეთში სელისა და კანაფის დამუშავებისა და მათი მაღალი თვისებების შესახებ ბერძენი მწერლები მოგვითხრობენ. კოლხური სელის ტილო მეტოქეობას უწევდა ეგვიპტურ სელს ძველი ქვეყნების ბაზარზე და მას ანტიკური ხანიდან XIX საუკუნემდე არ დაუკარგავს ღირებულება საქართველოს ექსპორტში.

აღსანიშნავია, რომ კანაფის დამუშავების მაღალტექნიკური დონე და გამოყენების სიუხვე უკანასკნელ დრომდე შემოინახა სვანეთმა – ისტორიული კოლხეთის მთიანმა რაიონმა⁶.

4. ივ. ჯავახიშვილი, საქართველოს ეკონომიკური ისტორია, 1², ტფ., 1930, გვ. 322., 364; В.Л. Менабде, Ботанико-систематические данные о хлебных злаках древней Колхиды, Сообщ. Груз. фил. АН СССР, ч.1. №9, 1940. გვ. 683-684; ნინო ხოშტარია, დიხა გუძუბა, კოლხეთის დაბლობის ძველი მოსახლეობა, საქ. სსრ. მეცნ. აკადემიის მოამბე, ტ. V, #2, 1944, გვ. 208, 210; ვ. ბარდაველიძე, ქართველთა უძველესი სარწმუნოების ისტორიიდან, IV, დან. დეცემ. მასალები საქ. ეთნოგრაფიისათვის, ტ. 5, თბ., 1951, გვ. 51-66.

5. ჯ. რუხაძე, ღომის კულტურა დას. საქართველოში. მასალები საქართველოს ეთნოგრაფიისათვის. ტ. XI, 1960.

6. ჯ. რუხაძე, კანაფის მეურნეობა სვანეთში. მასალები საქართველოს ეთნოგრაფიისათვის. ტ. XVI-XVII, 1972.

ეთნოგრაფიული მონაცემებით დამოწმდა აგრეთვე სელის და კანაფის საკულტო მნიშვნელობა. ყურადღებას იქცევს სელის ან კანაფის სუდარით მიცვალებულის დასაფლავების წეს-ჩვეულება, რომელიც დასავლეთ საქართველოში ფართოდ იყო გავრცელებული⁷.

მეურნეობის განვითარებისათვის დიდი მნიშვნელობა ჰქონდა მორწყვის სისტემას. სამტრედიის რაიონში გავრცელებული ენერი ნიადაგები მხოლოდ მოტკილვით იძლეოდა ნაყოფს. მოტკილვა კი ხდებოდა როგორც ბუნებრივად. ასევე ხელოვნურად წყლის გადმოშვებით. აღნიშნულ რაიონში ეხლაც მოქმედებს პრი-მიტიული არხები, რომლებიც XIX საუკუნის 70-80-იან წლებში არის გამოყვანილი.

ყურადღებას იქცევს სამეურნეო იარაღების სიმრავლე და მრავალფეროვნება. სამტრედიის რაიონისათვის დამახასიათებელია რბილი მიწები, რომლიც მოსახნავად ძირითადად გამოყენებული იყო კავი. კავს იმერული თოხი ცვლიდა მთაგორიან ადგილებში, მისი დანიშნულება იყო აგრეთვე სარეველა ბალახისაგან ნათესის განმეწმინდა და მიწის გაფხვიერება.

საწარმოო ჩვევების ძველი ტრადიცია შეიმჩნევა იმერული კავის დამზადების წესში. სახენელი მთლიანი ხის მორია, სათანადოდ შერჩეული მისი მოქმედება განისაზღვრება ნიადაგის აჩეჩვა-აქექვით. იგი შედგება გრძელი მხარის, რომელსაც ცხვირი გათხელებული აქვს რკინის სახნისის წამოსაგებად. სახენელი იარაღის ეს სახეობა შეგუებული იყო ჰავის, ნიადაგების, ტენიანობის, რელიეფის თავისებურებასთან და მიკრორაიონის სპეციფიკასთან.⁸

7. ჯ. რუხაძე, კანაფის მეურნეობა სვანეთში. მასალები საქართველოს ეთნოგრაფიისათვის. ტ. XVI-XVII, 1972, გვ. 88. ეს მოვლენა ზოგადი ეთნოგრაფიის მონაცემებითაც დასტურდება.

8. შდრ. გიულდენშტედტი, ტ. 1, 1962, გვ. 157.

რბილი მიწის მოსახნავად აღწერილი სახვნელი ფართო ფრთიანი და ყურიანი ქესლი იყო გამოყენებული, ხოლო მაგარი ქვიანი ნიადაგისათვის სოლისებური უფრო და უყურო ქესლი იხმარებოდა (ქუთაისის და წყალტუბოს რაიონი), რომლის გვერდები მეგრული სახვნელის მსგავსად მომრგვალებული იყო.

მნიშვნელოვანია სახვნელის სახელწოდების თავშემონახულობა. აქ კავს ხარსარახი//ხარსარალი// ხარწარალი ჰქვია. ამ სახელთან დაკავშირებით საყურადღებოა სახვნელის აღმნიშვნელი სვანური ტერმინი ღენწვიმი//ხენწვიმი, რომელიც ხარის განეულს უნდა ნიშნავდეს და აფხაზური სახელწოდება აცამატა, რომელიც ასევე ხარის იარაღის აღმნიშვნელია. საყურადღებოა, რომ აფხაზური სახვნელის თითოეული ნაწილის სახელი გამწევ ძალასთან – ხართან არის დაკავშირებული. ეს სახელწოდებანი მიუთითებენ სახვნელი იარაღის უძველეს სახეობაზე⁹.

გარდა იმერული თოხისა, ცნობილი იყო პირბასრი თოხი, რომელიც ახოს ალების დროს კუნძების და ფესვების ამოსაღებად იხმარებოდა. აღწერილობის მიხედვით, იგი თოხწერაქვის ტიპის უნდა იყოს¹⁰. გავრცელებული იყო აგრეთვე ღომის და ფეტვის გამოსამარგლავი პატარა თოხი.

ქვემო იმერეთისთვის არც კვერი ანუ კელი იყო უცნობი. გვხვდება აგრეთვე ფეტვისა და ღომის გასანმენდი – კანის გამცლელი იარაღი საცეხველი//ჩამური (სოფელი ტოლები, ნოღა). სიმიდის დასაფშვნელი, მსხვილი წკნელისაგან მოღობილი საფშვნელა და ფიცრისაგან დამზადებული ჩერხუ (ზემო ტელები; ნოღა). დადასტურდა ხის და ქვის საცეხველის ორი ტიპი.

9. У.Генко, О названиях плуга в северокавказских языках. Доклады Академии Наук СССР, 1930, №7, стр. 130.

10. შარ. გ. ჩიტაია, თოხის კულტურა დასავლეთ საქართველოში (კოლხეთში), ივ. ჯავახიშვილის სახელობის ისტორიის ინსტიტუტის შრომები, IV, ნაკ. II, თბილისი, 1959, გვ. 152.

ხელის და ღერძით მოქმედი, რომლის ორი სახეა ცნობილი: ფეხის და წელის. აქ ძირითადად ხელის და წელის საცეხველი იყო გავრცელებული, რომელთა მარცვლის ჩასაყრელად ჯამი მეტწილად ხისაგან იყო გამოთლილი. XX საუკუნის დასაწყისში ქვის პატარა საცეხველის ხმარება დაიწყო.

ლომისა და ფეტვის ცეხვა ხდებოდა თავმოკაუჭებული კაკუტით, რომელსაც კაკუტს, კავს და ხელკავს ეძახდნენ. სიმინდის საფუშნელად კეტი იხმარებოდა, რომელიც ზემო იმერეთში საგანგებოდ იყო დაკბილული. კეტს ჰქონდა თავი, შუა ადგილი – წენი და ბოლო. დარტყმის დროს დაკბილული წენი ხვდებოდა ტაროს და სიმინდი იფუშნებოდა. კეტს ხშირად ღომის საცეხვი კაკუტი ცვლიდა.

მდიდარი ეთნოგრაფიული მასალა დადასტურდა ტყის გაკაფვის, ტყის ჯიშების ცოდნის და მათ თავისებურებათა მიხედვით მიწის სახნავად ათვისებაზე.

საგულისხმოა ტერმინ სამოდო მიწის და ოჩეს დადასტურების ფაქტი.

მოდო, როგორც გამოსაღების სახელი, 1946-50 წლების სიგელშია ნახსენები. გამოთქმულია აზრი (აკად. ივ. ჯავახიშვილი), რადგან მოდი ათონის ალაპებში გამოსაღებად იხსენიება, იგი საზომის სახელისაგან წარმომდგარი სიტყვა უნდა იყოს¹¹. ეთნოგრაფიული მასალების მიხედვით მოდი – სამოდო გამოღლილი მიწის სარგებლობისათვის დაწესებული გარკვეული გამოსაღების სახელია.

სამოდო მიწა ნაყანაევია, რომელზედაც ქერი და ღომი ითესება. აღსანიშნავია, რომ ახალი გატეხილი მიწის – ტევრის // კაპეტის სამოდოდ გაცემა არ ხდებოდა. სამოდო მიწიდან მიწის

11. ივ. ჯავახიშვილი, ისტორიის მიზანი, წყაროები და მეთოდები წინათ და ახლად, ტფილისი, 1925, გვ. 73.

პატრონს პირველ წელს შემოსავლის მეოთხედი მოდი ეძლეოდა, ხოლო შემდეგ შემოსავლის მესამედი მოდი და ა.შ.¹²

ტერმინი ოჩე ჩვენი მუშაობის მნიშვნელოვან მონაპოვრად მიგვაჩნია (იმერეთი, გურია), რომელიც აქ ისევე, როგორც გურიასა, სამეგრელოსა და ზემო იმერეთში, ყანის ცნების შესატყვისად იხმარება, მაგრამ მხოლოდ ყანის აღმნიშვნელი კი არ არის, არამედ შეძლებული გლეხის, აზნაურის, თავადის დიდი და შემოკავებული, ნაყოფიერი ადგილის აღმნიშვნელია, რომელიც ხშირად რამდენიმე ნაწილად იყო დაყოფილი: საბალახო ქართა, ტყე, საყანე, რომლის თვითოეული ნაწილი დროის შესაბამისად სახნავად იყო გამოყენებული.

ტერმინი ოჩე – „ცხენით სამსახური ოჩისა“ – როგორც ბეგარის ერთ-ერთი სახეობა აღნიშნულია გურიის საქუთათლო ყმების XVI საუკუნის ნუსხაში¹³.

სამეცნიერო ლიტერატურაში ოჩე-ს შესახებ სხვადასხვა მოსაზრებაა გამოთქმული. ერთ-ერთი მოსაზრებით (ზ.ალექსიძე, გ. მაჭავარიანი¹⁴). ოჩე სოციალური შინაარსის მქონე მქონე ტერმინია, რომელიც საუფროსო-საუხუცესოს ნიშნავს. ჩვენი აზრით „ოჩე“ სიტყვისათვის მიგნებული თავდაპირველი მნიშვნელობა შეიძლება არ შეჩერდეს სოციალური ტერმინის („საუფროსო“ – „საუხუცესო“-ს) დონეზე. თუ ეს ასეა, იგი შეიძლება გამართლდეს

12. შტრ. კ. ბოროზდინი, რაფ. ერისთავი და ჟ. მურიე, ბატონყმობა სამეგრელოში, ტფილისი, 1927, გვ. 24, 61; შ. ღუმბაძე, დასავლეთ საქართველო XIX ს. პირველ ნახევარში, თბილისი, 1957, გვ. 90; ო.სოსელია, მასალები აგრარული ურთიერთობის ისტორიისათვის გვიანფეოდალურ დასავლეთ საქართველოში. მას. საქ. და კავკ. ისტ. ნაკ. 31, 1954, გვ. 159; და მისივე, ფეოდალური ხანის დასავლეთ საქართველოს ისტორიიდან, თბილისი, 1966, გვ. 111.

13. დავთარი ქუთაისის საყდრის გამოსავალი ბეგარისა, შედგენილი 1578 წელს. ძველი საქართველო, IV, ტფილისი, 1914-1915, 65-70.

14. ზ.ალექსიძე, გ. მაჭავარიანი, უძველესი ქართული სოციალური ტერმინები, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის შრომები, ტ. 127, 1968.

მხოლოდ როგორც მეორეული, ხელახალი ინტერპრეტაციის შედეგად წარმოქმნილი ცნების გამოხატულება.

ოჩე ოჩ-ი ოდინდელი მნიშვნელობის კვალობაზე უნდა დახასიათდეს როგორც საკულტო ტერმინი, რომელიც თავდაპირველად (ოჩი ბოჩი) აღნიშნავდა ნადირობას (აკად. ივ. ჯავახიშვილი)¹⁵ და მესაქონლეობის უძველესი ღვთაებას (პროფ. ვ. ბარდაველიძე)¹⁶. ახალი ეთნოგრაფიული მასალით იგი ნაყოფიერების – მარცვლეული კულტურის მფარველი ღვთაების აღმნიშვნელი ტერმინიცაა, რომლის კონკრეტიზაციის ერთი მაგალითი გურიის ეთნოგრაფიულ ყოფაშია შემონახული.

ველზე მუშაობამ გამოავლინა სხვადასხვა სახის და დამნიშვნელობის სამეურნეო ნაგებობები: ხულა-შელელი (ზ. ტოლები, ნოლა), ღომის საშრობი ნალია (ზ. ტოლები, ნოლა), სასიმიინდე – ნალია, მოდგმულა, მარანი, ახორი, საშქელი და სხვ.

იმერეთში ისევე, როგორც მთელ დასავლეთ საქართველოში, მარცვლეულის შესანახი ერთ-ერთი ძირითადი ნაგებობა სასიმიინდე ზემო იმერეთისაგან (საჩხერის რაიონი) განსხვავებით, აქ გვხვდება ერთ განყოფილებიანი კვადრატული სასიმიინდე, რომელიც სამი სახისაა: ჯარგვლური, ფიცრული და მოწნული. ფიცრული სასიმიინდე ორნაირია: მარტივი ორნამენტიანი და უორნამენტო. მოწნული სასიმიინდის ორი სახეა გამოვლენილი: ღომური და „დაპწნილი“.

საყურადღებოა, რომ სამტრედიის რაიონის ბარის ზონაში ხმარებაში არ არის სასიმიინდის შუა აღვილზე დასადები ძაროგოდორი, რომელიც სიმიინდის უკეთ გასაშრობად კეთდებოდა. როგორც ცნობილია, აქ ივლის-აგვისტოში აღმოსავლეთის ცხელი

15. ივ. ჯავახიშვილი, ქართველის ერის ისტორია, ნაწ. 1, 1926, 73-74. მისივე, ქართული და კავკასიური ენების თავდაპირველი ბუნება და ნათესაობა. თბ., 1937, 177, 179, 217.

16. ვ. ბარდაველიძე, ქართული (სვანური) სანესო/გრაფიკული ხელოვნების ნიმუშები, თბილისი, 1953.

ქარების წყალობით სასიმიინდეში მოთავსებული სიმიინდი ადვილად შრებოდა; მაგრამ საკმარისია ახლო მდებარე გორაკ-ბორცვიან სოფელს ვესტუმროთ, რომ ძაროიანი სასიმიინდის არსებობა დაადასტუროთ.

სამტრედიის რაიონის ბარის მოსახლეობაში ვერც ღომის საშრობი ნაღია დადასტურდა. ნაღია აქ სასიმიინდის სინონიმად იხმარება; მაშინ, როდესაც სოფელ ნონასა და ზემო ტოლებში ამ სამეურნეო ნაგებობას ყველა მოხუცი ასახელებს.

უნდა ვიფიქროთ, რომ ნაღიის, როგორც ღომის საშრობი ნაგებობის კონსტრუქცია და სახელი XVIII საუკუნის შემდეგ უნდა შეცვლილიყო. როდესაც ჩვენში ფეხი მოიკიდა სიმიინდის კულტურამ და თანდათან სხვა მარცვლეული კულტურები განდევნა. ამას ისიც ადასტურებს, რომ სიმიინდის და ღომის საშრობი ნაგებობა ერთი და იმავე ტერმინითაა ცნობილი: ნაღია (იმერეთი-გურია), ნანია (სამეგრელო).

ვიფიქრობ, რადგან XIX საუკუნის 80-იანი წლებიდან სიმიინდის ყველაზე მაღალი მოსავალი სამტრედიაზე მოდიოდა¹⁷ სავარაუდებელია, რომ ღომი ცოტა მოყავდათ; ის მცირე მოსავალი, რომელიც დღესასწაულისათვის თუ ჭირის სუფრაზე იხარჯებოდა ან სასიმიინდეში ხმებოდა ან როგორც მთქმელები ამბობენ – სახლის სხვენზე. ყოველ შემთხვევაში ნაღიაში ღომის თაველის ცეცხლით გაშრობა, რაც ამავე რაიონის გორაკ-ბორცვიან სოფლებში დადასტურდა, აქ ცნობილი არ ყოფილა. მას გეოგრაფიულ-კლიმატური პირობები უწყობდა ხელს.

შესწავლილი იქნა აგრეთვე უნიფიცირებული საწყაოები და ზომა-წონის ერთეულები. მათმანი, კოდი, გოდორი, გოდრიც, ზარელე გოდორი, კლათა, კარანჩხა, ურემი; მინდის ასაღებად და სამეზობლო ურთიერთობაში გამოყენებული საწყაო: ხოპიო,

17. И.О. Иоселиани, Экон. быт государственных крестьян юго-запад. части Кутаисского уезда. МИЭБГКЗК, т. УП, Тиф. 1887, стр. 239.

კვახი, ქოქოთანე, ხალამი, ქოთანნი; საწონი: ქსანი, კვერცხი, ქვა, წველა; საბომი ერთეული გელელი (გემო ტოლები, ნოლა) და სხვ.;

დადგინდა მთისა და ბარისათვის დამახასიათებელი ორი სახის ურემი: მაღალი – ბარის და დაბალი – ფარდის ანუ „მარხილე“ ურემი (ნოლა, ტოლები).

საყურადღებოა მეზობლის – მოსაზღვრის აღსანიშნავად ტერმინ მეგორავის დადასტურება და სხვ.

აღნიშნული მიკრორაიონი იცნობს საცხოვრებელი სახლის რამდენიმე სახეობას: ფაცხა, ქუხნა ანუ მოყიანი შავი სახლი, ოდა, პალატუიანი ოდა.

ამჟამად ისპობა ღია აივნისანი მოჩუქურთმებული სახლები (ქრება ეზოს ქვის ყორით და ცოცხალი ღობით კეთების ტრადიცია) და ქალაქური ტიპის სახლების აშენების ტენდენცია შეიმჩნევა.

ბუნებრივია, რომ ჩვენს ეპოქაში უნდა შეიქმნას ახალი ცხოვრების შესაფერისი სახლები, მაგრამ არ უნდა დაგვაგინყდეს, რომ ახალი კულტურა იქმნება მხოლოდ ძველის მიღწევათა გამოყენების შედეგად. ღია აივნისანი სახლები შემთხვევით კი არ იყო ხალხის ცხოვრებაში დამკვიდრებული, არამედ ყალიბდებოდა საუკუნეთა მანძილზე და ასახავდა ხალხის ყოფის თავისებურებებს. იგი შექმნილი იყო წმინდა პრაქტიკული მოთხოვნილებათა საფუძველზე, ბუნებრივი პირობების და ესთეტიკური შეხედულებათა გავლენით.

ასეთია წინასწარი სახით ჩვენ მიერ მოპოვებული მასალის მოკლე მიმოხილვა.

1975 წლის მსოფლიო იმერეთის მემორანდუმი მინდინების მოქალაქე განმარტო

საქართველოს ეთნოგრაფიის საზოგადოების მიერ მიღ-
ლინებული ვიყავი ქვემო იმერეთის – კოლხეთის დაბლობის
აღმოსავლეთი ნაწილას: სამტრედიის, წულუკიძის და წყალტუბოს
რაიონების იმ მიკრო სოფლებში, რომლებიც მდებარეობენ
ძირითადად მდ. რიონის და ცხენისწყლის ხეობაში.

ჩემი მივლინების ამოცანა იყო ქართული ისტორიულ-
ეთნოგრაფიული ატლასისათვის საზომ-საწყობებზე და საფუძვლელ
იარაღებზე მასალების შეკრება. სპეციალური დავალების გვერდით
გნუშაობდი მინაშრომელების სხვადასხვა საკითხებზე, რომელმაც
თავის მხრით მიწის სამუშაო იარაღების შესწავლის საკითხიც
წარმოშვა.

ჯერ კიდევ 1973 წელს ქვ. იმერეთის ზოგაერთ მიკრორაიონში
მუშაობისას ცხადი გახდა, რომ აქ გავრცელებული მიწის
სამუშაო იარაღების შესწავლით, მნიშვნელოვანი მეცნიერული
შედეგებია მოსალოდნელი. შემთხვევითი არაა, რომ სწორედ
ქვ. იმერეთია ამ მხრივ გამორჩეული. როგორც ცნობილია, ქვ.
იმერეთის აღმოსავლეთი ნაწილი მკვეთრად გამოირჩევა ბუნებ-
რივ-კლიმატური პირობების და ნიადაგის თავისებურებით და
ასევე შესაბამისად სამეურნეო იარაღების სიმრავლეებითა და
მრავალფეროვნებით.

ქვ. იმერეთის აღმოსავლეთი რაიონების უდიდესი ნაწილი
უჭირავს სახნავ-სათეს მიწებს, რომლებიც გამოირჩევიან მაღალი
ნაყოფიერებით. მარცვლეულ მეურნეობასთან ერთად აქ გან-
ვითარებული იყო მევენახეობა, მებოსტნეობა და მებაღეობა. ამჟა-
მად ბარის მიწის წამყვანი დარგი მებოსტნეობა-მებაღეობაა, ზეგანზე
მევენახეობას მისდევენ, მესაქონლეობას როგორც წინათ, ასევე
ახლაც, მეურნეობის ეკონომიკაში უმნიშვნელო ადგილი უკავია.

მიწათმოქმედების ცალკეულ დარგთა შორის ინტენსიურობით გამოირჩევა მემინდვრეობა-მეზოსტენობა, რომელიც თავის მხრივ ცალკე სამეურნეო სამუშაოებისაგან შედგება; ამ სამუშაოების ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ნაწილია მორწყვა. მასთან კავშირში უნდა იქნეს განხილული სახნავი მიწების გამოყენების კარგი ცოდნა, მარცვლეულობის, ბოსტნის კულტურების და მიწის სამუშაო იარაღების შერჩევის წესი.

ქვ. იმერეთს ისევე, როგორც საქართველოს ყველა კუთხეს – „თვითეულ ძირითად ზოლს თავის შიგნით თავისი ბარი, თავისი ფერდა და თავისი „თა“, გააჩნია, ისე, რომ მთავარი დაყოფის ძირითადი მაჩვენებლები მცირე რაიონის (მიკრორაიონის) ფარგლებშიც მულავენდება;¹ რასაკვირველია, კონკრეტული გარემოც თავის დაღს ასვამს. შეიმჩნევა მაგალითად, რომ მარცვლეული კულტურებიდან სამივე რაიონში გავრცელებულია: ფეტვი (ჭადი) *Panicum miliaceum*, ღომი – *Seteria italica* (L) P.B., სამემოდგომო უფხო – „ხოზო“ პური – *Triticum vulgare* Vill, და ფხიანი „ბუძგურე“ პური – *Triticum vulgare* Vill var div. ორმჭკრივა ქერი – *Hordeum sativum*, ჭვავი – *Secole cereale* L., სიმინდი – *Zea mays* L., ბოჭკოვანი მცენარეები: კანათი – *Cannabis sativa* L., სელი – *Linum usitatissimum* L., და სხვ. ხოლო წულუკიძის რაიონში, ზღვის დონიდან 700 მეტრის სიმაღლეზე მდებარე სოფლებში: გორდი, ღვედი, კინჩხა, ჟუშკი, დიდღვა – ბუნება,² ითვისებოდა აგრეთვე ენდემური პურეულები: კენტეხელა მახა – *Triticum macha* და ზანდური – *Triticum monococcum*. ველზე მუშაობის დროს დამოწმდა, რომ კენტეხილა მახა და ზანდური გორდში და მის მიმდებარე სოფლებში აქა-იქ სულ ბოლო დრომდე მოჰყავდათ. დადასტურდა მათი საკრეფი თხილის

1 გ. ჩიტაია, ღია ცის ქვეშ მუზეუმის მოწყობის ძირითადი პრინციპები, ძეგლის მეგობარი, თბ., 1971, გვ. 25, 41.

2 გარდა სოფელ გორდისა, სხვა სოფლები ამაჟამად აღიგენის რაიონში მოსახლეობენ.

ხმელი ჯიხებისაგან გაკეთებული იარაღი შანკეზი - შნაკვი. ყურადღებას იპყრობს ის გარემოებაც, რომ ფეტვის და ღომის პატარა ნაკვეთები აქ ეხლაც გვხვდება, რასაც ვერ ნახავთ ქვემო იმერეთის სხვა სოფლებში.

მნიშვნელოვანია აგრეთვე ბოტკოვანთა წარმომადგენლების: კანაფისა და სელის ვავრცელების ფაქტი. XIX ს-ის შუა ხანებისა და XX საუკუნის დასაწყისისათვის სელს და კანაფს მემინდვრობაში ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ადგილი უკავია. ცნობილია, რომ კოლხური სელი სახეობებს შორის ყველაზე უძველესია და მისი წარმოშობის კვრაც კოლხეთში ივარაუდება.³ დადასტურებულია საბოტკოე სელის დამუშავების რთული და შრომატევადი პროცესი. ირგვეა ისიც, თუ რეფორმის შემდგომ პერიოდში როგორ შემცირდა სელისა და კანაფის სათესი ფართობი, რაც კაპიტალიზმის განვითარების დროს ევროპული მანქანური ნაწარმის გამოჩენით და მისი კონკურენციით იყო გამოწვეული.⁴ მიუხედავად ამისა, ეს მცენარეები ტრადიციული წესით მაინც მოყავდათ და მათ ოჯახური მეურნეობის დასაკმაყოფილებლად და ზოგჯერ გასაყიდადაც ამზადებდნენ. აღსანიშნავია, რომ სელის ბოტკოს ექსპორტი XX საუკუნის პირველ ათეულ წლებში კიდევ წარმოებდა.⁵

როგორც აღნიშნული გვეონდა ქვემო იმერეთის ეს ზონა ყურადღებას იქცევს ნიადაგის სხვადასხვაობით და ამის შესაბამისად მიწის სამუშაო იარაღების სიმრავლეთა და მრავალფეროვნებით. აქ გვხვდება საქვიო და სამშობილარი თოხების და სახენელების

3 ალ. გორგიძე, საქართველოს სელი (ბიოლოგიურ მეცნიერებათა კანდიდატის ხარისხის მოსაპოვებლად წარდგენილი დისერტაცია), 1955, გვ. 120.

4 Р.Эристов, О крестьянском сословии в Мингрелии, Кавказская старина, 1873, стр. 3, 5-6.

5 ავტორის საველე დღიურები, სამტრედიის რაიონი, 1972, რვ. 1,2; 1975, რვ. 1,2.

სხვადასხვა სახეები, რომელთა სრული სახით წარმოდგენას ამაჟამად ვერ შევძლებთ.

სამტრედიის, წულუკიძის და ნანილობრივ წყალტუბოს რაიონებისათვის დამახასიათებელია რბილი ანუ „ბილარი“ მიწები, რომელთა მოსახხნავად გამოყენებულია იყო „სამბილარი“ მაღალი, ფრთიანი სახნისი, რომელიც ბელტს ჭრიდა და მიწას ხნავდა, ხოლო წყალტუბოს და ქუთაისის მიკრორაიონში მაგარი კენჭნარი მიწის მოსახხნავად სოლისებური უყურო ქესლი იხმარებოდა. მიუხედავად იმისა, რომ აქ მიწა ზედაპირულად იხვნებოდა, მეურნეს ასეთი მიწის დასამუშავებლად წელიწადში რამდენიმე სახნისის გამოცვლა სჭირდებოდა. როგორც ცნობილია, სამტრედიის რაიონში სამბილარი კავისათვის დადასტურებულია ტერმინი ხარსარახი//ხარსარალი//ხარწარალი. ეს უკანასკნელი პროფ. გ. ჩიტაიას მიერ არის ფიქსირებული.

ყურადღებას იპყრობს შილარის თოხი, რომელსაც განიერი ბეჭები, ფართო პირი (16 სმ), კარგად გამოკვეთილი ორი ნიღური და გრძელი ტარი აქვს. დასტურდება საქვით ორთავიანი კირკატე თოხი, რომლის ერთი მხარე წვრილცხვირიანია, მეორე კი ბრტყელი. წვრილი ცხვირი სქელი ყანების გამოსაშამშად – გამოსახშირავად – სარეველას ამოსაღებად იხმარება, ბრტყელი თავით კი მიწას თოხნიან. კირკატე თოხის ტარის სიგრძე 75-80 სმ. ეს თოხი ცერნიანი თოხის სახელითაც არის ცნობილი. აქ გვხვდება სამყურიანი საქვით თოხიც. მაგარი ან ქვიანი მიწის სათოხნად და სათესად იყენებენ აგრეთვე საშუალო ზომის, მსუბუქ, სწორტანიან იმერულ თოხს, რომელსაც გვერდაქანებული ნიღურები და აცქვეტილი ყურები აქვს. ღომის სამარგლავად დადასტურებულია მოკლეთარიანი თოხი, რომლის საშუალებით მხოლოდ დაკუზული მარგვლა სწარმოებს. ეს თოხი წააგავს ბოსტანში სამუშაოდ გამოყენებული თოხების ზოგიერთ სახეობას. მეურნის მონათხრობით საქვით თოხს კეკო თოხს უძახოდით. ზოგი კეკო

ორთითიანია, ის დაბოლქვილი ზღაბის ამოსადგემა, ძაან დამჯდარი ზალაბი რომაა, იმას ვერ ამოიღებ სწორი კეკოთი.⁶ ღომი თოხ – სამარგელათაც იმარგლებოდა. თოხ-სამარგელა თიკიანი (წვერიანი) და პატარა ლინგეზიანი თოხია, იმას ვერ გეექცევა ზალაბი, დაგჭირდება – ფართო პირს ხმაროზ, დაგჭირდება თიკს⁷. ღომის სამარგელავ თოხებთან დაკავშირებით ყურადღებას იპყრობს ქვემო იმერეთში გავრცელებული ბოსტნის თოხები, რომელთაგან ბევრს თავის სპეციალური დანიშნულება აქვს. ეს თოხები მემინდვრეობაშიც ყოფილა გამოყენებული. ამ თოხების ზოგი სახეობა სიმინდის პატარა ყანებში ეხლაც იხმარება. აღნიშნული თოხები მრავალგვარია. ისინი ერთმანეთისაგან განსხვავდებიან თოხის ტანის ფორმით, ყუით და ფუნქციით. გვხვდება ორთავიანი და ერთთავიანი თოხები. ამ თოხებს ახასიათებთ სწორი პატარა მხრები და ტანი, იშვიათად ოვალური მხარი, სწორი ტანი და დახრილი გვერდები. გავრცელებულია ფოთლის ფორმის თოხები: ნიკარტიანი, ოვალური, რომელთაც ერთ მხარეს შვერილები +1 წვერები აქვთ.

საცეხველთან დაკავშირებით ყურადღებას იქცევს წყლის საცეხველისათვის ღია ნაგებობის – ბურულის დადასტურება. ბურული ორფერდა ან წვერიანი სახურავით ჭვინტად იყო დახურული და ლაქაში – ღომის ჩალა ან ისლი ჰქონდა დაფარებული. ბურულის ქვედა ნაწილი, იქ სადაც საცეხველი იდგა, შემონნული იყო ისე, რომ საქონელს მარცვალი არ შეეჭამა. ხშირად ბურულში მოთავსებული იყო ცეხვასთან დაკავშირებული ინვენტარი. წყლის საცეხველი დღე და ღამე მუშაობდა, მას

6 ავტორის საველე დღიურები, წყალტუბოს რაიონი, სოფელი მაღლაკი. 1973, რვ. 1.

7 ავტორის საველე დღიურები, წყალტუბოს რაიონი, 1975, რვ. 1. ბოსტნის თოხები გვხვდება განსხვავებული ტარსაგებით, რომელშიაც იდგმება გრძელი ან მოკლე ხის ტარი.

ღამით მეთვალყურეობდნენ და ამის გამო დაშინდულიც იყო, ე.ი. ცეხვაში მინდს იხდიდნენ.

ღამონშდა აგრეთვე სიმიინდის დაფშენის ორი ხერხი: ხელით და საფშენელი იარაღით. იარაღით სიმიინდის დაფშენა ხდებოდა ჭურჭელში და სასიმიინდეში. სპეციალური საფშენელიანი სასიმიინდე აქ არ დასტურდება. ქვ. იმერეთში ცნობილია საფშენელი ჭურჭლისნაირი სახეები და ვარიანტები. გვხვდება ორგვარი კონსტრუქციის საფშენელი ჭურჭელი: მოწნული და ფიცრული. მოწნული არის მრგვალი, კვადრატული და მოგრძო. მოწნული საფშენელისაგან კონსტრუქციულად განსხვავებულია ორღერძიანი კვადრატული ან მოგრძო ფორმის ფიცრული საფშენელი ჩერხულას სახელწოდებით.

აღნიშნულ მიკრორაიონებში საფშენელი იარაღი რამდენიმე სახელს ატარებს: კაკუტი, კავი, ხირკავი, საფშენელა და სხვ. ველზე მუშაობამ გამოავლინა სხვადასხვა სახის და დანიშნულების სამეურნეო ნაგებობანი: ხულა, ბელელი, ბელელ-ოთახი, ბელელ-სასიმიინდე, ბელელ-მარანი და ხულა-ბელელი.⁸

აქ დადასტურდა ისეთი ბელელ-სასიმიინდე, რომელსაც გაიღამნეთ – ფართოდ დახურული სახურავი აქვს. სახურავ ქვეშ მოთავსებულ ბელელ-სასიმიინდესთან დევს საწნახელი და გამართულია საქაჯავი, ზოგჯერ იქვე მოთავსებულია ქვევრები და ინახება სამეურნეო ინვენტარი. ამ სახურავის ქვეშ ღია სათავსს სიმიინდის ჩალის შესაბამისადაც იყენებენ. ხშირად ბელელ-სასიმიინდეს შუა ადგილზე ჭერი აქვს ამოჭრილი, რომელიც იხურება. როდესაც სიმიინდი გახმებოდა, სახურავს ახდიდნენ და სიმიინდს ბელელში ჩაყრიდნენ (წყალტუბოს რაიონი, სოფელი ჩუნეში). ამ ტიპის ნაგებობა წინათ ხშირი ყოფილა, ამჟამად სპირადულად მოწმდება.

8 შდრ. ჯ. რუხაძე, ეთნოგრაფიული ექსპედიცია სამტრედიის რაიონში, მაცნე, 1973, #3; ჯ. რუხაძე, სამეურნეო სათავსები საქართველოში, მაცნე, 1974, #4.

აღნიშნულ რაიონებში ყურადღებას იპყრობს, როგორც ღომის თავების საშრობი ნაღია, ასევე ამ მარცვლეულის გასახმობი კვადრატული ან მრგვალი მოწნული ჭურჭელი ლასტი//ლასტიე, რომელსაც ერთი მხარე ღია ჰქონდა, რომ გამხმარი ღომის თაველი ადვილად გადმოეღოთ. ლასტი ხის კავით ეკიდა ოჭინჯალზე, რომლის ქვემოთ ნელი ცეცხლი იყო დანთებული. ლასტში ორი გოდორი თაველიანი ღომი თავსდებოდა.

დადასტურდა ზომა-ზონის გარკვეული სისტემა. უნიფიცირებული საწყაოები: მათმანი, ფოხალი (რომლის წონა 8-10 კგ ფარგლებში მერყეობს), შინასამეურნეო მოთხოვნილებების – საკვების რაოდენობის და სესხის ზომის განმსაზღვრელი: კოდი, გოდორი//გოდრიცა//ზარელე გოდორი, კალათა, კაწანჩხა, ხოპიო, კოხორა ხაპი//მწარე ხაპი, ქოქოთანე, ქოთანი, სახიქველი, სამინდი, გომი და ჯამი; ფართოდ იყო გავრცელებული ტვირთის არაერთგვაროვანი საზომი: საპალნე, ურემი და მისი პარალელური ურმული, ან ურმეული, ძარი და სხვ.

უნიფიცირებული სარწყაოები ისევე, როგორც სხვა მრავალი საზომი მზადდებოდა ხის ქერქისაგან, ხის მორისაგან და წნელის ან ტკეჩისაგან.

საწყაოდ გამოყენებული იყო აგრეთვე ტომანა, ხმოს ან თხის ტყავი გუდა და სხვ. ამავე პერიოდში გვხვდება სპილენძისაგან დამზადებული საწყაოებიც.

დღეს ძირითად ძირითად საწყაოს მათმანი წარმოადგენს. მოსავლის აღება-დაბინავების დროს ერთ-ერთ ძირითად საზომად კი გოდორია მიჩნეული.

ცნობილია მემინდვრეობასთან დაკავშირებული მრავალგვარი შრომის პროცესი, რომელიც უსასყიდლო ურთიერთდახმარებით – ნადით სრულდებოდა. ნადს იწვევდნენ: ახოს გატეხვის, მარგვლა-თოხნის, მოსავლის აღების: კრეფის, მკის და ტეხვის დროს. ნადი აუცილებელი იყო მარცვლეული

კულტურების წიგნებში, ცეხვაში და დაფუძნაში. ნადის დახმარებით ხდებოდა შორეული ყანებიდან მოსავლის ურმებით წამოღება, რომელიც ურმის ნადის სახელით არის ცნობილი.

ჩვენი ყურადღება ბალის კრეფის ნაღმა მიიპყრო. ეს რაიონები აწოდებდა საქართველოს ქალაქების მოსახლეობას საადრეო ხილს: ბალს, ტყემაღს და სხვ. რომელიც მაისში იკრიფებოდა ნადის დახმარებით. ხილი ცხენის საპალნეებით გასაყიდად დალალეებს ვაჭრებთან მიჰქონდათ, რომლებსაც ისინი შორეულ რაიონებში – სამრეწველო ცენტრებში რკინისგზით აგზავნიდნენ.⁹

მასალაში იკრიბა აგრეთვე მემინდვრეობასთან დაკავშირებულ შრომის პროცესებზე: მოკარება, გაპოხიერება, ხენა, მორწყვა, თესვა, ფარცხვა, მარგვლა, დაკაპტოება, მოსავლის აღება (მკა, თავთავის წყვეტა, ტეხვა), ლენვა, ცეხვა, დაბინავება, დაფქვა და სხვ.

ასეთია წინასწარი სახით ჩვენ მიერ მოპოვებული მასალის მოკლე ანგარიში.

მივლინებაში ჩემთან ერთად იმყოფებოდა არქიტექტორი გ. დავითაშვილი, რომელმაც ყოფის ბევრი რეალიები ასახა და დაკარგვას გადაარჩინა.

⁹ ქუთაისისა და წყალტუბოს რაიონებში გავრცელებული კენჭნარი ნიადაგები გამოირჩევიან თავისებური სითბოს რეჟიმით და დიდად უწყობენ ხელს საადრეო მებაღეობა-მეხოსტნეობის და ხეხილის განვითარებას. საქართველოს სსრ ეკონომიკური გეოგრაფია, თბილისი, 1961, გვ. 302, 303.

1965 წელს ზეკარის უღელტეხილსა და ბაღდადის რაიონის სოფელ ხანის საზაფხულო საძოვრებს – ჭვინტის დელესა და ჭვინტას, ჩემს თანამგზავრებთან ერთად ვესტუმრე. კარავთან მაშინ მივედი, როდესაც ნახირი ბრუნდებოდა და მისაქონლეები დაკავებულები იყვნენ. ერთი მოხუცი ქოხში შეგვიძღვა, ცეცხლის პირას დაგვსვა და ბოდიში მოგვიხადა. მასპინძლების მოლოდინში ვისაუბრეთ მისაქონლე ხალხის ჭირ-ვარამზე და მათ მძიმე პირობებზე. მოგვიანებით მასპინძლებიც გამოჩნდნენ, მათ ნაწველსა და დგამ-ჭურჭელს თავთავის ადგილი რომ მიუჩინეს, ორმა ხელმარჯვე კაცმა, რომელთაგან ერთი შუახნისა იყო და მეორე ახალგაზრდა ხელი დაიბანეს, მკლავები დაიკაპინეს და ცეცხლთან მიდგმული რძიან კასრიდან ყველი ამოიყვანეს, სასულუგუნე მოამზადეს და სულუგუნის ფიგურების გამოსახვა დაიწყეს. სიხარულით ვუყურებდი ამ პროცესს, რადგან დიდხინის წინ ნანახი მომაგონა, როდესაც ზაფხულს სოფელ ბახვში ვატარებდი, ხოლო ივლისის შუა რიცხვებიდან მე და ჩემი და „მთობის“ დროს ბიძაჩემს პლატონ მეგრელიშვილს ამ მშრომელ, კეთილშობილ ადამიანს „საპაეროთ“ ბაის-ურაში მივყავდით და ფერისცვალობამდე იქ ვრჩებოდით. რა ბედნიერი ბავშვობა გვქონდა, როგორი ხალისით მივდევდით უსაშველოდ დატვირთულ ჩალვადრიან ცხენებს, ხან კლდის ნაპრალს გადავივლიდით, მოცვით დახუნძლულ ტევრში შევიდოდით, ხან უღრან ტყეში ნაძვნარსა და ფიჭვნარში, თოვლით დაფარულ ადგილზეც ფეხშიშველა დავდგებოდით ბარიდან ამოსული, თოვლს დაჰნატრებული და დასიცხული ბავშვები ზოგჯერ ამ ხიფათიან გზაზე მხოლოდ ცხენების ფლოქვთა თქარათქარი ისმოდა. ბარგით ნაკლებტვირთიანი რომელიმე ახლობელი,

ძირითადად ჩემი ბიძაშვილი ლეონიდე მეგრელიშვილი შეგვცვამდა ცხენზე; ასე გავივლიდით ვაკეჯვრიდან ორმოციოდე კილომეტრსა და საღამოს მწვანე მოლზე აციმციმებულ ცვარს დავინახავდით.

ბაისურის მისადგომები ეს იყო ადგილი ავსილი მშენებლებით და თვით დასახლება თავის გარემოთი მომხიბლავი. მოშორებით წინწნარი და ერთ დიდ საკმაოდ გრძელ ბორცვზე ერთ მწკრივად ჩარიგებული ერთფეროვანი ღია უმოაჭირო აივნისანი, ყავრით დახურული სახლები იდგა.

ბაისურა ბახმაროსთან ახლო მდებარეობს. ორივე დასახლებას ბახვის წყალი ჩამოუდის, მათ ერთმანეთისაგან უზარმაზარო ხშირი ნაძვისა და ფიჭვის ტყე ჰყოფს.

ბაისურის მოგონებამ ბახვის წყლისპირელი დეიდას ქმარაა ესე ნიკოლაიშვილი გამახსენა, რომელიც ჯერ კიდევ ძველი პრესტიჟით სარგებლობდა და მთელ გურიაში სახელგანთქმული იყო. მთაში გაზრდილი ეს შუახნის კაცი იმ დროისათვის საკმაოდ ბევრ საქონელს პატრონობდა. ბავშვებს. განსაკუთრებით გვყვარდა საღამოს ესე ნიკოლაიშვილის ღარიბულ ქოხში ყოფნა. ყველაზე დიდ სიხარულს კი „გადაზღუდვისაგან“ – სულუგუნისაგან უხვად გაკეთებული ფიგურები გვგვრიდა, რომელსაც იგი უნაკლო ოსტატობით აკეთებდა. ამ ქოხს ჰქონდა რაღაც მიმზიდველი ძალა არა მარტო იმიტომ, რომ იქ ნაძვისა და ფიჭვის ხის ცეცხლის სურნელება იდგა და გაჭვარტლულ ჯაჭვზე შავ „კარდალაში“ გემრიელი „ქაქია“ (მზადდებოდა, არამედ იმიტომაც, რომ იქ ის კაცი გვეგულებოდა, რომელიც ბავშვებს შესანიშნავ ზღაპრებს და „ფირალობის“ ამბებს გვიყვებოდა.

ბიძაჩემი ცხენტან იყო თანაშემზრდილი. ამიტომ არასოდეს გამკვირვებია, რომ სულუგუნის ფიგურებიდან ყველაზე მეტად ცხენტანის გამოსახულების გაკეთება უყვარდა. იგი ასევე ხელმარჯვედ აკეთებდა ყველა სხვა გამოსახულებას, მაგრამ მესხიერებაში ჯაჭვივით ერთმანეთზე გადაბმული ე. წ. „პუბლიკები“ – ბუბლიკები

და იხვები ჩანრჩა, რომელთაც საგულდაგულოდ ვინახავდი; როდესაც დილის ცუარი აიკრთებოდა და ნორჩი ჰაბუდრაგით დაფარულ ბორცვზე სათამაშოდ ნავიდოდით წრით გამოუთქმელი სილამაზის სიპ ლოდებიან წყაროს, ალაგ-ალაგ გაჩენილ, ბუნებრივ გუბეში ძაფგამობშულ იხვებს ჩავსვამდი და ვაყურავებდი. დანარჩენ „პწილეებს“ ღიცრული საილის თაროზე ვინახავდი, ახლად „ამორიგებულ“ ღომში ჩაფულავდი და გეზრიულად შეფეცყოდი.

ასეთი „ნახელავები“, რომელიც ბავშვების გასართობად სადღესასწაულო დღეებსა და გასააკუთრებით ახალი წლისა და ქარწილისათვის მზადდებოდა არც მერე ნოკლებით ჩემს შვილებს და შვილიშვილებს, ჩემს ღედუღეთში, სოფელ ბახეში მცხოვრები დედაშვილის, კარგი მეურნის, წოე ნაცვალაძისაგან.

ახლა ისევ ჭვინტის დღესასწაულს და იმ სადამოს გაკეთებულ გამოსახულებებს დაუბრუნდეთ, რომელთა ნახვამ ახალი მოვლენების წინ წამიყვანა და საგანს ღამაშორა.

აქ, ხანში, ისევე, როგორც გურიში, მათ მწყემსები მთაში ყოფნის დროს და სადღესასწაულო დღეებში, განსაკუთრებით ახალწელს ბავშვებისათვის ამზადებენ, რომელთაც „პწილეებს“ ეძახიან. დაკვირვებით ვუყურებ, როგორ გადაზილა მეურნემ ახალი ამოყვანილი ყველი, პატარა გუნდებად დანყვიტა და გააკეთა: ირმისა და ცხვრის, თხის და უღლიანი ხარის, ძროხის, ყვინჩილას და ჩიტის გამოსახულება. ზოგი გამოსახავდა სახრეს და ღვედს, მათრახს, „გორგოლას“, ჯამს, ჯაჭვს, კრუხ-წინილას, უფორმო, ხან კი კარგად გამოსახულ ადამიანს. საინტერესოა ფრთებიანი და ნისკარტიანი ყვინჩილა ან ჩიტი ყელზე შემოხვეული გრძელი ჯაჭვით, ღვედით ან უღლით. ზოგი ასეთი გამოსახულება ფეხიანია, ზოგჯერ აკეთებენ სქემატურ, ორიგინალთან ნაკლებ დამსგავსებულ ფიგურებს, ზოგჯერ კი ნაძერწი ორიგინალის მსგავსია. დამზადების ერთი ხერხი მარტივია, ადამიანის ფიგურისათვის სულგუნის პატარა გუნდის სწორ, მოგრძო ფორმას მისცემენ, შუა ნაწილს

კარგად არის დამუშავებული სახე. ნაჩვენებია თვალები, პირი და ცხვირი. ზოგანხელაფში ცხოველია თავ-რქესი მოხდენილად არის „გამოპშნილი“.

ჩვენ ზენით აღენიშნეთ თუ გისჯის და რა დანიშნულებისათვის იყო განკუთვნილი „შნილები“. მაგრამ არაა კი ეს ცნობა თავდაპირველი სასაო ჩვენანდგ მოდსენი? თუ გამოსახულებათა გაკეთების ტრადიცია შორეულ წარსულში უნდა ვეძიოთ.

ამბობენ, რომ ამ საქმის პირველი თვითშედეგად და განკუთვნილება მეგრული მწყემსები არიან, ხანებზეა ისევე, როგორც სხვებმა დასავლეთ საქართველოში ეს სეულობა მათგან ისწავლეს.

ვიდეგ ვროი სინტეზის ცნობაა ცოცხალი, რომ სფანეთში ახლად ამოგვანილი ყველისა და ცვილისაგან ნიჭრ-ნი გამოსახულებები ლიფანლის დროს აღაშინის სულის მოსახსენებლად კეთდებოდა. ასეთივე გამოსახულებები ლიფანლის მხატვრობაშიც იყო ასახული და იგი, როგორც ვ. ბარდაველიძემ აღნიშნა ბუნების ძალების აღორძინებასთან დაკავშირებულ მხატვრობას წარმოადგენდა.

უნდა ითქვას, რომ თუ ხანებზეა სულეგუნას „შნილების“ გაკეთება მეგრელებისაგან ისწავლეს, პურის ამგვარ გამოსახულებებს ისინი სხვადასხვა დღესასწაულის დროს უხსოვარი დროიდან აკეთებდნენ. გავისენოთ თუნდაც ახალი წლის ტაბლისათვის განკუთვნილი გამოსახულებები – „აბრი პური“ ან „აბრამიანი“, რომლებიც „მისაკვლევარს“ – მისალოცაეს წარმოადგენდა და ოჯახის დოვლათის ზრდა-მატების საქმისათვის იყო გათვალისწინებული.

აღნიშნულ გამოსახულებებში ბევრია ისეთი, როგორიც ახალ წელს გურიაში ჩიჩილაკზე – სიცოცხლის ხის სიმბოლოზე ჩამოხმული პურ-კვერები იყო. „ყვინჩილა პური“, „ხარის კისერი“, „პუბლიკები“, მრგვალი პატარა პურები, საქონლის გამრავლებისა და ჯანიერების დასაბეველად ცხვებოდა.

ერთი მასალაა კიდევ საგულისხმო, როდესაც საქონელს – ხარებს მთაში მირეკავდნენ, თავზე შემოავლებდნენ „ხარების სალოცავის“ სახელით ცნობილ „ყვინჩილას“ და შეულოცავდნენ „ღმერთო დეიფარე ნადირისაგან, ჭირისაგან, ფათერაკისაგან, მშვიდობით ჩამოიყვანე რაც ძალა ხარ, მშვიდობით გვაჩვენე ჩვენი პირუტყვი“. ყვინჩილას ამოაცლიდნენ პატარა „ჭინჭორს“, რომ კარგი საცნობი ყოფილიყო და შობას „ჩიტის აზვრამდე“ დაკლავდნენ (ლექსუმი, ფაფალა გარდაფხაძე).

რატომ იხსენიება საქონელთან და მის ჯანიანობასთან ფრინველი – ყვინჩილა? ალბათ იმიტომ, რომ ფრინველი საბასილობო (ახალი წელი ხომ ბასილობა-ვასილობაა) ყვერულის სახელის მატარებელია დამას წარმართულ ითიფალურ ღვთაება ბოსელთან აქვს კავშირი: „რომელიც ერთი მხრივ ხარის და მეორე მხრივ, მზის კულტების შერწყმის ნიადაგზეა განვითარებული. მამალზე, როგორც განაყოფიერების ძალის მქონე ფრინველზე წარმოდგენა ამასთანავე ფრინველისა და მიწის ე. ი. ცისა და მიწის კოსმოგონიურ კავშირზეც უნდა მიუთითებდეს, და ეს რომ ასეა ამას ქვევით დავინახავთ. მამლის, როგორც მზის ფრინველის მნიშვნელობა ასევე დიდია ავი სულების განდევნის საქმეში; მნათობი ხომ ავი სულებისაგან დახსნის საშუალებადაც იყო მიჩნეული. ჩანს, რომ მზესთან – ნაყოფიერებასთან ასოცირებულ მამალს აღნიშნულ მოვლენებზე ზემოქმედება შეეძლო.

საყურადღებოა ისიც, რომ „ბატონების სუფრა“//„ბატონების ტაბლა“ და „ბატონების ხე“, რომლებიც სახადი ავადმყოფობის დროს მზადდებოდა, პურისაგან გაკეთებული სხვადასხვა ფიგურებით იყო დატვირთული. აქ თქვენ ნახავდით ირმისა და ფურის, ცხენის და თხის, „კვატის“, მრგვალი, შუაზე გახვრეტილი კვერების, ჯაჭვის „კოკრების“ და სხვ. გამოსახულებებს, მასზე აგრეთვე ხილი და ტკბილეულიც იყო მოთავსებული.

როგორც ვხედავთ ხანელებს მეგრელი მეჯოგეებისაგან მხოლოდ სულეგუნის ფიგურების გასაკეთებლად ამ მასალის

გამოყენება უსწავლიათ და ტრადიციად უქცევიათ. ჩანს, რომ სულელების და პურ-კვერების ფიგურების უმრავლესობა თითქმის ერთნაირია, თუმცა ზოგჯერ შეიმჩნევა, რომ უპირატესობა ფიგურების სახესხვაობაში თვით გამკეთებლის მიერ გარემოში დანახულ საგნებს ეძლევა.

ამ მრავალსახოვანი გამოსახულებიდან ჩვენი ყურადღება პურის გახვრეტილმა რგოლებმა მიიქცია, რომლის ანალოგიური, კირქვისა და ფიქალისაგან გაკეთებული კვირისტავის მსგავსი საგნები ყოფაში დღესაც დასტურდება. სვანეთში მათ წველის ბარაქის, ძროხის სისალის, გამრავლებისა და ბავშვის კეთილდღეობისათვის კლდის ნაპრალში ან წმინდა ხის ძირში ათავსებდნენ და ზოგჯერ სალოცავს სწირავდნენ.

რაჭა-ლეჩხუმში შეთქმული ჰქონდათ, რომ ასეთი გამოსახულების ქვა ბავშვის (შვილის ან შვილიშვილის) ავადმყოფობისაგან განსაკურნებლად და მისი სიცოცხლის შესანარჩუნებლად დედას მთელი ცხოვრების მანძილზე ყელზე ეტარებინა.

ისიც ხომ ცნობილია, რომ სუფრაზე აღმართულ „ბატონების ხეზე“ ან „ბატონების ხონჩაზე“ მრგვალი, შუაზე გახვრეტილი პურ-კვერები და პატარა პურის ბურთულები, ჯაჭვები, „პუბლიკები“ – ბუბლიკები, ფრინველებისა და ცხოველების გამოსახულებები იყო ჩამოკიდებული. „ხე“ და „სუფრა“ ისევე, როგორც კვირისტავის მსგავსი პურ-კვერები და სხვა საგნები მზის ღვთაების სიმბოლური ნიშანი, მისი სქემატური გამოსახულება იყო, რომლის საშუალებით მზის ცხოველმყოფელური ძალა და ნაყოფიერების თვისება გარე სამყაროს გადაეცემოდა (ვ. ბარდაველიძე).

სახადი ავადმყოფობისათვის განკუთვნილი „ბატონების ხე“ თუ ტაბლა აქ შემთხვევით არ არის ნახსენები, რადგან ბარბალე, სახადი ავადმყოფობის „დედა“, ყოველგვარი ავადმყოფობის უზენაესი ბატონ-პატრონია, მას ნაყოფიერების გადაცემის თვისებებიც აქვს (ვ. ბარდაველიძე) და ადამიანის განკურნებას შეუძლია.

ალბათ ამიტომაც იყო ბატონების !ხოწაზე მსგავსი გამოსახულებები დანყობილი.

კვირისტავეები და მისი მსგავსი საგნები მტკვარ-არაქსის კულტურის ძეგლებზე, ხიზანანთ გორის ნამოსახლარში ადრე-ბრინჯაოს ხანის ნივთებიდან არის ცნობილი (ტ. ჩუბინიშვილი), რომელსაც ი. კიკვიძე ასევე მზის კულტის გამოსახულებად თვლის.

სულეგუნის „ჰწნილებთან“ დაკავშირებით გვაგონდება ისიც, რომ ჯაჭვი ანუ შიბი ჯვრის ბუნებრივ თანმხლებ ელემენტად, მისი ციური წარმომობის ნიშნად არის მიჩნეული. ჯაჭვი უფსკრულია ორ სფეროს შორის, იგი რელიგიის სიმბოლოა (ზ. კიკნაძე). მამ რელიგიური ხასიათის წეს-ჩვეულებებში ჯაჭვი სულაც არ ყოფილა შემთხვევითი. ამან მოგვაგონა ჯაჭვიანი ანტროპომორფული ფიგურა ყაზბეგის განძიდან (პ. უვაროვას მიხედვით), რომელიც ხევსურული მითოლოგიის საფუძველზე ახსნა ი. სურგულაძემ და გამოთქვა აზრი, რომ ჯაჭვი ცასა და, ხეს შორის საკომუნიკაციო საშუალებაა. ხე ცასთან არის შეკრული, რომლის საშუალებით ღვთაებები ციდან ჩამოდიან და ზედ სხდებიან. ალბათ ციდან დაშვებული შიბის – ჯაჭვის მოტივია აქაც წარმოჩენილი, რადგან ყოფაში (იხ. გურიის მასალა) ჩიტი ან ხარი მუდამ ჯაჭვთანაა გამოსახული. ჩანს ცისა და ღედამინის კავშირი ნაყოფიერების გამოსანვევად.

ჩიჩილაკზე – სიცოცხლის ხეზე და ასევე ჩიჩილაკის შემცველელ „აბრამიანზე“, როგორც „ბატონების“ ტაბლაზე თუ „ბატონების“ ხეზე ხომ ღვთაებათა ატრიბუტები: ფრინველი, „ხარის კისერი“, ირემი, სხვადასხვა ცხოველისადმი მიძღვნილი პურ-კვერებია გამოსახული?! საყურადღებოა ისიც, რომ მათ შორის ირმის რქიანი ფიგურაა, რომელიც ადრესამინათმოქმედო რელიგიასა და მხატვრობაში კოსმოგონიური ხის ტოლფასოვანი მნიშვნელობისაა, რაც ძალზე დამაჯერებლად არქეოლოგიურ ძეგლებზე ჩანს (მ. ხიდაშელი).

ასევე საყურადღებოა ამ ფიგურებში სულუგუნის პატარა ჯამების გაკეთების წესი, რომელიც პირველად სოფელ ხანში დავადასტურეთ. აქაც ზეციური შიბი ხომ არ უნდა გავიაზროთ. რადგან ჯამი და ჯაჭვი ორივე საკრალური საგნებია, რომელთა შესახებ გადმოცემა კოპალას სალოცავის დაარსების შესახებ არსებულ ლეგენდაშია დაცული (ზ. კიკნაძე).

ხალხური გამომსახველობითი ხელოვნების ეს არქაული ნიმუშები ნაყოფიერებისა და ალორძინების ღვთაებისადმი მიძღვნილი შესანიშნავებია, რომელიც სამეურნეო საქმიანობასთან დაკავშირებულ რწმენა-წარმოდგენებიდან მომდინარეობს და ოჯახის დოვლათის ზრდა-მატების საქმეს ემსახურება. იგივე გამოსახულებები საქონლის ავი თვალისაგან და ავაღმყოფობისაგან დამცველი საშუალებაცაა და ყოველივე ადგილობრივი ტრადიციის საფუძველზეა წარმომოხილი.

როგორც სულუგუნის, ასევე სხვა რიტუალური პურ-კვერების გამოსახულებებმა სრულიად დაკარგეს პირვანდელი მნიშვნელობა. სულუგუნის „ჰწნილების“ მომზადება ბავშვების გასართობად გვიანდელი მოვლენაა.

სამეგრელო

ზუგდიდი. დადიანების პარკი. 1968

ს ა მ ე გ რ ე ლ ო

შ ი ნ ა ა რ ს ი

თავი I. სამეგრელოს ექსპედიციების საველე-ეთნოგრაფიული
მასალები. 249

1. ზენა-თესვასთან დაკავშირებული რწმენა-წარმოდგენები.
საველე ჩანაწერები. 1955 წ. 251
- ა) ქვემო სამეგრელო და სამურზაყანო. 1958 წ. 263
2. საველე-ეთნოგრაფიული მასალები. 1969-1977 წწ. 271
- ა) ჩხოროწყუს რაიონის მივლინების დღიური. 1969წ. 273
- ბ) წალენჯიხის რაიონის მივლინების დღიური. 1969წ. 281
- გ) გეგეჭკორის რაიონის მივლინების დღიური.
1970-1977 წწ. 291

თავი II. სამეგრელოს ექსპედიციების შედეგები და ანგარიშები... 337

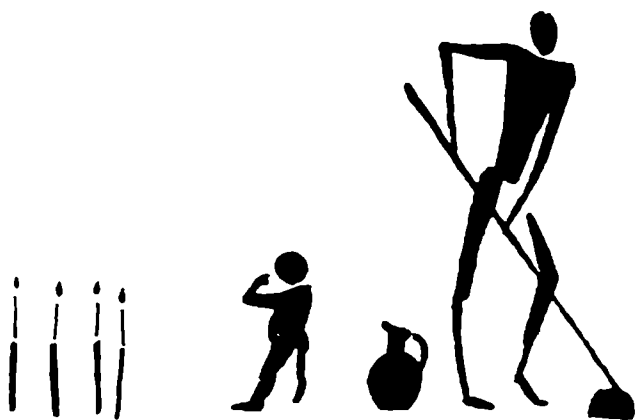
- ა) მემინდვრობის სისტემა წალენჯიხისა და ჩხოროწყუს
ეთნოგრაფიული მასალების მიხედვით. 1969-70 წწ. 339
- ბ) მემინდვრობის სისტემა დასავლეთ საქართველოში
(წალენჯიხის, ჩხოროწყუს და გეგეჭკორის რაიონები)
1969-77 წწ. 369
- გ) საანგარიშო მოხსენება გეგეჭკორის რაიონისა
და ზემო სვანეთის ეთნოგრაფიული მასალების
მიხედვით. 1977 წ. 415
- დ) ხალხური რწმენა-წარმოდგენები გეგეჭკორის რაიონისა
და ზემო სვანეთის მასალების მიხედვით. 1979 წ. 423

თავი I.

სამეგრეოსი ქსენოლოგიის

სვეტი-თხოვნაფიუთი

შსსეოები

ხვან-თესვასთან დაკავშირებული
ღმერთა-მარტოძეენი

საველი ჰანაერეზი

1955

Լոմանո 1855

Լոման ալեյն չարտա լալա. ոչնի
չնառն ջնի ոյո ո ջալալա չնալի
ջնալալա ջնալա լա ջնալա լա լա
ջնալա ջնալա, լա ջնալա լա ջնալա
ջնալա. Լոման ոչնի լալա. ոչնի ջնալա,
ջնալա ջնալա լա ջնալա ջնալա, լա լա
լալա, լա ջնալա լա ջնալա ջնալա լա
լալա լա ջնալա լա լա ջնալա. ջնա-
լալա ջնալա լա լա ջնալա ջնալա.
լա լա լա ջնալա ջնալա, լա ջնալա լա-
լալա լա ջնալա ջնալալա. լա ջ-
նալալա լա ջնալա ջնալա ջնալա
լալալա լա ջնալալալա, լա ջնալա ջնալա
լալա. լա ջնալա ջնալա ջնալա ջնալա
լալալալա, ջնալա ջնալա ջնալա
լալալալա, ջնալա ջնալա ջնալա
լալալալա ջնալալալա լա ջնալա

տառադրուածքը պահանջներու շարքին մէջ
նշանակաւ ներառուած համարակներն են միայն զան-
գայնի միջոցով: Եւ թու նման լեզու չկ-
նա, չպատկեր յի նշանակաւ մտնող բոլոր այ-
նքն իշխան շնորհ ճշմարտութեան համարակն են
միջոց

Այնպէս բոլոր պէտքերը յարգելու
զի պահանջներու համարակն պահանջներու նշանակ-
ութեան, նշանակութեան համարակն են մտնող բոլոր
բոլորն ու սքանչելի շնորհութեան նշանակա-
ւորութեան միջոցն են միջոցն ճշմարտութեան
պէտք (ճշմարտութեան ճշմարտութեան, համարակն
համարակն չենք յարգել)

Ամենքն իմեն ճշմարտութեան համար, յարգելու
միջոցն - յարգելու ճշմարտութեան ճշմարտութեան
միջոցն ճշմարտութեան համարակն են մտնող
համարակն են նշանակաւ ճշմարտութեան
միջոցն ճշմարտութեան համարակն են մտնող
միջոցն ճշմարտութեան համարակն են մտնող

դուրս բերված, Գորն Լաբլոր - էլանսանյն
շնեթին, մի Թո Բենյամինյանի մեծ. յկու
Ժուր ջանքերով Գաշնաթա մեծ լուսն, Գ.
Արեւաշա Բ. Թո լուսն լուսն ջնփշա. Լաբլ
մի յոկաթ ջնփա Բ. Լուսն, Լաբլ յ.
Երեթու.

Մահաթեմաթ Բ. Գորնաթ Կաթն Գաթն Բ.
շնեթա Երեթա Երեթ Երեթ Երեթ Երեթ Երեթ.
Լ. Երեթ Կաթն յոկ Կաթն Երեթ Երեթ Երեթ.
Երեթ Երեթ Երեթ Երեթ Երեթ Երեթ Երեթ.
Երեթ Երեթ Երեթ Երեթ Երեթ Երեթ Երեթ.
Երեթ Երեթ Երեթ Երեթ Երեթ Երեթ Երեթ.
Երեթ Երեթ Երեթ Երեթ Երեթ Երեթ Երեթ.
Երեթ Երեթ Երեթ Երեթ Երեթ Երեթ Երեթ.
Երեթ Երեթ Երեթ Երեթ Երեթ Երեթ Երեթ.

... Երեթ Երեթ Երեթ Երեթ Երեթ Երեթ Երեթ.
Երեթ Երեթ Երեթ Երեթ Երեթ Երեթ Երեթ.
Երեթ Երեթ Երեթ Երեթ Երեթ Երեթ Երեթ.
Երեթ Երեթ Երեթ Երեթ Երեթ Երեթ Երեթ.
Երեթ Երեթ Երեթ Երեթ Երեթ Երեթ Երեթ.
Երեթ Երեթ Երեթ Երեթ Երեթ Երեթ Երեթ.
Երեթ Երեթ Երեթ Երեթ Երեթ Երեթ Երեթ.
Երեթ Երեթ Երեթ Երեթ Երեթ Երեթ Երեթ.

[illegible][illegible]

[illegible]

1955 ခု ဇူလိုင်လ ၁၀ ရက်

[illegible]

"განა ვა მგზნებელ

50000 20000 10000

սոց անոցիւն երբ բացուին

м/гмдгн тугйрл

გა-გუნ უფლებ, რომ სტუ უფუნ!

የጥራት ማረጋገጫ ስርዓት ለማረጋገጥ የሚያስፈልጉትን ሰነዶች ይጻፉ፡

ვარს მადლობა თქვენთვის. ვინაა იმ-
დროისათვის ვინაა იმდროისათვის
მეტი მადლობა

այլո՜ր ընտ ալմա՛յ յհա՛ն եմ ծնե՛մ
 Եղբա՛րս ո՛ր անթա՛ղթ մե՛ծ քրո՛ղ չսկի
 Ե՛ր անձնա՛ն. Եղբայր՛ս ի՜նչո՛ւ յհա՛ն
 անխեղձ Կ՛հա՛ն Ե՛ր ի՜նչո՛ւ ի՜նչո՛ւ Ե՛ր.
 Եմ յո՛ւն յայ՛նչո՛ւ, Եմ յայ՛նչ եմ ծնե՛մ
 Եմ անձնա՛ն Եղբա՛րս Ե՛ր Ե՛ր ընտ Ե՛ր
 յայ՛նչո՛ւ Եղբայր՛ս Եղբայր՛ս - Ե՛ր Ե՛ր.
 Եղբայր՛ս Եղբայր՛ս Եղբայր՛ս Եղբայր՛ս, Եղբայր՛ս
 Եղբայր՛ս Եղբայր՛ս Ե՛ր Ե՛ր Ե՛ր Եղբայր՛ս
 Եղբայր՛ս Եղբայր՛ս Եղբայր՛ս Եղբայր՛ս.

ქვემო საბერძნეთო და სამყრმყანო

1958 წელი

Էլիա Լազարյան

Լույ. Ղարաբաղ

1958 թ.

ղրտոտեմիս Երեւն ըսլ 20 չտեհտեհտեղի ըս-
շիւշըն զտեհ, քտեհ քշտեհ ըսլշիւշըն Կղաշ
Ը ըտեհշըն. ը ըտեհշըն քտեհ ըսլ, ըտեհ, ըտեհ
ս ըտեհ ըտեհշըն. Ետեհշըն քտեհ ըտեհշըն,
Կղաշ Ետեհշըն ըտեհշըն, Ետեհշըն,
Ետեհշըն Ետեհ, Ետեհշըն ըտեհ
Ետեհ. ը ըտեհ Ետեհ ըտեհշըն
Ը ըտեհ. ը ըտեհ Ետեհ ըտեհ.

Ետեհ Ետեհ ըտեհշըն ըտեհշըն ըտեհ
Ետեհշըն ըտեհ ըտեհ ըտեհ ըտեհշըն
Ետեհ ըտեհշըն Ետեհշըն. Ետեհ ըտեհ
Ետեհշըն Ետեհշըն Ետեհ ըտեհշըն
Ետեհշըն Ետեհ ըտեհշըն, Ետեհ ըտեհ
Ետեհշըն Ետեհշըն Ը ըտեհ ըտեհշըն.
Ետեհշըն Ետեհ Ետեհ Ետեհշըն, Ետեհ ը-
տեհ. Ետեհ Ետեհ ըտեհ ըտեհշըն, Ետեհ
Ետեհշըն

այն ուղղակի Լեհաստանից ղառաձև
 հյանձն ջանալով ինձ - Ֆոյ, Ֆայ, Ֆրո և
 թա Ֆրո ինչ, Էյ Ուն հայտնի լեհերից, որ այն
 ինձ ջանալով լեհ թղթից կանա լեհ-
 ինձից. կհայտնի լեհերից, հայտնի ջան-
 ալից, նույն այն ուղղակի ղառաձև ինձ.

სველი ჯიბიდან

შესწავლა

Հեռահեռից Գրանցում

Դպրատանը գրանցում

1969

ln 9 604737

1965 13.vii

756 h m d u 206 u

70402-9 70745
as 1 251

Եղածն ձեռնած դրամը ծնունդի փոխարին-
 քի հանդիման, երբ անցնում էր փոխարինը,
 Եստիկն ու Յիզբելը, մեր փոքրիկ փոխարինը
 ձեռնած քանդակներ ունենալով, ձեռնած ծնունդ
 փոխարինը ունենալով, փոխարինը հանդիման
 փոխարինը, փոխարինը փոխարինը, փոխարինը փոխարինը
 փոխարինը, փոխարինը փոխարինը, փոխարինը փոխարինը
 փոխարինը փոխարինը

[illegible]

Կլինիկական ախտաբանական հետազոտություն
 և փորձեր հիմնականում հիմնականում
 փորձերով և փորձերով. փորձերով
 և փորձերով-հիմնականում հիմնականում. 7/12 հիմնականում
 փորձերով և փորձերով հիմնականում փորձերով և փորձերով

հաջորդական, ցածր, բարձր տեղեր
պարս. փոխ ճիշդությամբ հարկ-տեսչական փո-
խ

Հեղինակը
Երևան-ի Գրական Գրաստան

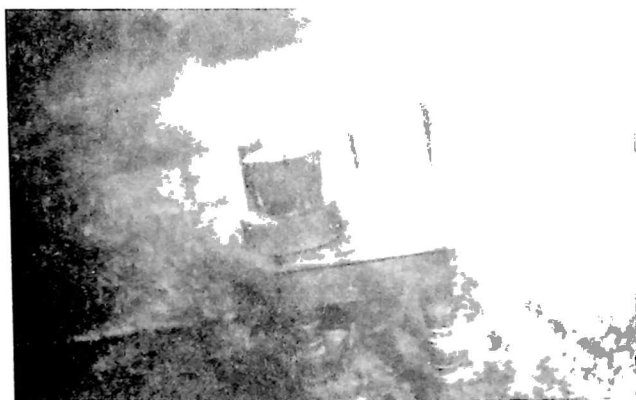
«Տեղյակ ձեռնարկը, որ Լուսին-
իսկ պարս. ճիշդությամբ հարկ-տեսչական փո-
խության հարկ-տեսչական փո-
խության փոխ, որ ցածր, որ ցածր, որ ցածր.

Հարկ-տեսչական ձեռնարկը պարս. ճիշդությամբ հարկ-
տեսչական ձեռնարկը պարս. ճիշդությամբ

სოფ. მუხური. საცხრილაფიანი და საფშვნელიანი სასიმიხდე

სოფ. მუხური. ცულით ნათალი როდინი.

ინახება კირუ თოდუას სახლში. თითოეულ ჩანათალზე
ამოჭრილია ვარსკვლავები. თითო ვარსკვლავში 5-5- წერტილი
ზის. სახელურზე გარედან მოსდევს ორ მწკრივად წერტლებისა,
ხოლო ძირზე ორ მწკრივად შემოვლებული აქვს 11-11 სხვა
ვარსკვლავებისა. წვრილად არის შესრულებული

Գրողներու հասոյուն

Պատմական Բնութագր

1969

Լուգ. ԼՈՍ

1969

Հեղինակը ուշադր

Եղեցի-ժ ԴԵՆՈ ԳԶԻ

„Ինչպես Լուսինը մոտենալու ժամանակ
մեծ ու ճեղքաժամ, ուժեղացող մոլորակ
գնահատված է աշխարհի մոլորակ: Յուրաքանչյուր
աշխարհի պարունակող հույս Լուսինը ցուցաբերում,
սրբին համար զինվածության ան պետության. հույս
Լուսինը (պղծ) զոր հայտնի պար է պղծ
գնահատված

Լուգ. ԼՈՍ

1969

Հեղին. Եղեցի-ժ ԴԵՆՈ ԳԶԻ

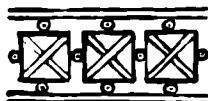
Եղեցի-ժ ԴԵՆՈ ԳԶԻ

...Եղեցի-ժ ԴԵՆՈ ԳԶԻ
„Եղեցի-ժ ԴԵՆՈ ԳԶԻ
Եղեցի-ժ ԴԵՆՈ ԳԶԻ
Եղեցի-ժ ԴԵՆՈ ԳԶԻ

Եղեցի-ժ ԴԵՆՈ ԳԶԻ
Եղեցի-ժ ԴԵՆՈ ԳԶԻ
Եղեցի-ժ ԴԵՆՈ ԳԶԻ
Եղեցի-ժ ԴԵՆՈ ԳԶԻ

Լույս. ԳՅԻՆ - ՄԵԺԻՍՅԱՆ Ձեռն ՏՍՏԻ ՁԱՒԻԴ
1969 ԿԵՏԱՅ - 70 Ե

„Էջի Երեւոյ Լույս Ե ՏՐԻԼ ԶԻԼՈՒՄ ԶԻԼ-
ԻՅ ԶՅՅԴՈՒՆ ԴԻԼԵՆ ԶԵԼՈՒՄ ԶԵԼՈՒՄ
ԼՈՒՆԵՐ, ԶՅՅԴՈՒՆ ԶԵԼՈՒՄ Ե ՄԻ ԿՈ-
ԶԵԼՈՒՄ ԵՆԻՆԻՆ. ԶՅՅԴՈՒՆ ԶՅՅԴՈՒՆ Զ-
ԶԻԼԻՆ ԶՅՅԴՈՒՆ

Ing. h/3 r/4 h - -
m/2 r/2 g
1969

Rebentzen 1847.
179761-5 3130 765
Hem

[illegible][illegible]

ցաւն ուղտն զայնցումն պն, պ
 16 շրջ մոտեցաւ 1. անգամ, կըն յ. և
 50 յոր ցաւ 1. անգամ, 45-40 յ. 6 շ.
 և յոր պն կըն 1. անգամ ձիւն զի-
 ն ի ջրումն

1. անգ. քն
 1969

ձեւ 1 շրջ
 ձեւ 1-ի ցաւն 75.
 1. անգամ ձիւն 1-ի
 անգամ 86 5

„ Դ զի զիւնցումն ի պն, 60 շրջ զիւն-
 ցաւ զանկեղն և անցնումն զանցնումն
 1. անգամ. և զիւնցումն, 70 շրջ, և զիւնցումն 1. անգամ
 60 շրջ զիւնցումն պն և զիւնցումն 2. անգամ
 և զիւնցումն պն և զիւնցումն 60 շրջ.
 Դ զիւնցումն 60 շրջ և զիւնցումն 60 շրջ.
 և զիւնցումն. Դ զիւնցումն 1. անգամ և զիւնցումն
 60 շրջ և զիւնցումն 60 շրջ և 500 շրջ

150 արգել. Գրութիւնդ որ ամբ յարօց
ծիւնս 4 հաշմարտ Կոչուե, աւս Երկ
հո Զի. Կոչուե Ե Կրթիկ յաղԽ:

158. Ժոս
1969

Հանկ թղթի Զ-
Խո-Զ Զարհ Ե Կրթ
ԵԾ Կր Եհս Զի

4 Կարգաւոր Կարգաւոր Եհս Եհս
Եհս, Եհս Կարգաւոր Եհս Եհս. Կար-
Կար Եհս Կարգաւոր Կարգաւոր. Կարգաւոր Կար-
Կար Եհս Կարգաւոր Եհս Կարգաւոր Կար-
Կար

Կար Կար Կարգաւոր Եհս Կար Կար.
Կարգաւոր (Կարգաւոր Կարգաւոր) Կար-
Եհս Կարգաւոր Կարգաւոր Կար Կարգաւոր
Եհս Կարգաւոր Կարգաւոր, Կարգաւոր Կար-
Կար. Կար Կար Կար Կարգաւոր Կար-
Կարգաւոր Կարգաւոր, Կարգաւոր Կար-
Կար. Կարգաւոր Կար Կար, Կարգաւոր

Լոյ. Եօյցոյ
1969

Զեկ Եսեմ Տըճիկ-ի
Պաշտօն ԴՏ Ե. ցիւնս ցա-
լը-ի Պաշտօն ԴՏ Ե.
Գի՞՞՞. ցալը-ի Պաշ-
տօն ԵԵԵ

" Կըլ-Լոյցոյն շնորհաւ իշխան
չորսեա զաւն, Բեյտաւն, Եալթն, Են-
ճալթն և Պաշտօն Լոյցոյն

Լոյցոյն Եսեմ, Գաւաւն չորսեա,
Պաշտօն Պաշտօն Կըլցոյն Կըլ Ե-
Ե, Գի՞՞՞ Եսեմ Լոյցոյն Պաշտօն-
Ե.

... Ե Լոյցոյն Լոյցոյն, Եսեմ
Կըլցոյն Կըլ Ե Լոյցոյն Ե Կըլցոյն
Եսեմ Եսեմ

Լուս. Գրք
ԳԼԽԻԼ ԿՐԻՆ
1968

Ձեռն ուղարկ
ԲՆԵՅԱՆԻ-Յ ՏՏԻՍԻՍԻ
ՀՀԵ

"ՍԸ Լուս. Գրք թարգման ընկերություն
հանձնարում է հրատարակել, տպագրել, ապագայում
կրթական, մշակութային և գիտական նպատակներ
համար հանձնարում է հանձնարում է հանձնարում է
հանձնարում է հանձնարում է հանձնարում է
և այլն հանձնարում է հանձնարում է հանձնարում է

৩৩৫৯৮৮৮ ৬৬৬৬৬৬

৬৬৬৬৬৬৬ ৬৬৬৬৬৬৬

১৯৭০-১৯৭৭

Լուս. Լուսեան
1950

ԶԵՆ ԵՐԵՎԱՆ
Ե ԼԵՆԻՆԿԱՆ 95Ծ
ԶԵՆ

« Դ ՍԵՐԿԻ ԿԱՐԻ ԿՈՅՐԵ ԼՈՒՆԵՐ ԵՆ
ԵՆ ԶԵՆԻՆ ԿՐԵՐԵՐ . ԼՈՒՆԵՐ ԳՐԵ
Ե ՍԵՐԿԻ Ե ԵՆԵՐԿԻ . ԶԵՐԵ . ԿՐԵ . Դ ԼՈՒ
ՆԵՐ ԶԵՐԵՆ ԿՐԵՐԵՐ , Ե ԶԵՐԵ
Ե , ԴՅԵ ԼՈՒՆԵՐԵ ԶԵՐԵՐ ԿՐԵ
ԿՐ

« ԶԵՐԿԻ ԿՐԵ ԶԵՆԻՆԵՐ ԿՐԵ
Ե ԶԵՐԿԻՆԻ ԶԵՐԵ , ԶԵՐԻ ԴՅԵ
Ե ԶԵՐԵ Ե ԴՅԵ ԼՈՒՆԵՐ , ԶԵՐ
ԼՈՒՆԵՐ ԶԵՐԵ , ԵՐԵՐԵ ԶԵՐԵ ԿՐ
Ե Ե ԵՆ ԶԵՐԵ ԶԵՐԵՐ ԶԵՐ
ԿՐԵ . Ե - ԶԵՐԵ ԶԵՐԿԻ ԶԵՐԵՐ
ԼՈՒՆԵՐ - ԶԵՐԵՐԵ ԶԵՐ ԶԵՐԵ
ԼՈՒՆԵՐ ԶԵՐԵ , ԵՐԵ ԶԵՐԵ
Ե ԵՐԵ ԶԵՐԵՐ ԵՐԵՐԵ ԵՐԵՐԵ .

Լուս. Լուսեան
Երևան
1970

Պատկերի լուս.
Երևան-ի Մուսսու 79%

Դ Երևանի մ. Երևանի, Երևանի
և Երևանի Երևանի Երևանի
Երևան, մ. Երևանի Երևանի Երևան.
Երևանի Երևանի Երևանի Երևանի
Դ Երևանի Երևանի Երևանի Երևանի
Երևանի Երևանի Երևանի Երևանի
Երևանի Երևանի Երևանի Երևանի
Երևանի Երևանի Երևանի Երևանի
Երևանի Երևանի Երևանի Երևանի

Դ Երևանի Երևանի, Երևանի, Երևանի
Երևան-Երևանի, Երևանի Դ Երևանի Երևան
Երևանի և Երևանի.

Երևանի Երևանի Երևանի Երևանի
Երևանի Երևանի, Երևանի Երևանի
Երևանի Երևանի Երևանի Երևանի
Երևանի, Երևանի Երևանի Երևանի Երևանի
Երևանի Երևանի Երևանի, Երևանի Երևանի
Երևանի Երևանի Երևանի Երևանի

Ing. Lytton
1970

ਅ. ਅ. ਅ. 27.3-7
ਪਾਠ 206.

« Թագին Կոմսդուխն Կան պո-
լիտեկո, Եւրոպի ընդհանրութեան Կան
Կոմսդու, Եւրոպի ընդհանրութեան. Կան
Կոմսդու. Կոմսդու, Կոմսդու Կոմսդու-
Կան, Կոմսդու, Կոմսդու, Կոմսդու Կ
Կոմսդու Կոմսդու Կոմսդու Կոմսդու
Կոմսդու Կոմսդու, Կոմսդու Կոմսդու
Կոմսդու

[illegible]

26. 2502
 26. 2502
 26. 2502

am 22.09.2020 um 10.00 Uhr
wurde ein 10-12 jähriger
Junge mit einem
Körpergewicht von ca. 30 kg
in den 5. Stock

Լռանքը, ոչոքի սուսը հարկավոր պիտի
լռանքը. Դուքսին Լռանքը զգուշ
զարմուռ - չհոգնել և հեղհեղել. Լռ-
ված ռախմբաք Ձեռք և Լռանքի
Մեծից Լռանք զհարկավոր զհարկ
Լռանք զհարկ

„ Ձեռք Լռանքի ճառագործն ուր Լռանք.
Լռանք - ճառագործն ու Լռանք
Լռանք և Լռանքի ճառագործն և Լռանքի
Լռանքի ճառագործն Լռանքի ճառագործն
ուր Լռանք Լռանքի և Լռանք ուր Լռ-
անք.

և Գառլանտ Զիհմերն մանոյշ թնիլ ըս-
 տալիքն ԸՄՅԱՅԱԼ, առն հուհոս ԴՅԻՅՈՒ,
 քի ԸՄՅԱՅԱԼ, ԵՄԾԵՂԻՔՆ ռոն թ ըրսեպնյ-
 րն. ԸՄՅԱՅԱԼ ԲՁԻՔ յոմ թ ման-կան
 յիս ԴՅԻՄԵՅ յոմ ԼՔԻԼՆ ռն թնիլ ԲԱՅԵՂԻՔ-
 րն ՄՈՅԼ ԲՁ քիչ ԼԻԾԵՂԵԼ ըՅՅԼՔԻՔՆ քի
 ԼԻԾԵՂԵՅ ռնիչ ԹՈՒՂԵԼ ԲԱՅԿԱԾԻՔՆ. ԶՈՇԱՅՐԻՔՆ
 ՏԱՏԴՈՆ. քի զոյիս և ռկ ՏԱՏԴՈՆ ԶՁՁՁ
 ԶԻԾԿՍ զԲԵԼ թ քի ռԵԼ և զոյիս ԼԻ-
 ՋԻԼՆ ԵԾԻՄԻԾԻՔՆ ռն ԵԼՆ ՄԱՅԵԼԵԼ ԲԱՅԿԱԾԻՔՆ
 ԴՅԻՅՈՒ քի յոմ ՁԼԱՅ, ռ ԽՅՅԱՅՐԻՔՆ ԼՈՒՅԼ,
ԴՅԼԵԼ, ԼՈՒՌԵԼ, յոյճ ռ զԲԵ ԶԼԻՄԿՄ ԴՅԱ.
ԵՂԵՐ յոմ ԵՆԼԴՅԱԼՆ, յոյճ ռ ՏԻՄ ԴՅԼ
ՔԻԽԱՆ թ ԵՂԵՐ ԼԻԿԻՐՍ ԵՂԵՐ յոյճ
 ԲՁ թ ԵՆԼԴՅԱԼՆ ԶՁԼԻՄՈՆ ԵԾԻՄԻԾԻՔՆ ռ ԼՈ-
 ՒՌԵԼ ԶԻ ԴՅԱ ԼՈՒՌԵՅ յոյճ Լ ԴՅԱՅԼԻՔՆ.
ՅՄԻԱԵՆ, 4 ՅՄԻԱԵՆ յոմ ԶԻԱ ԴՅՄՍ ՅՄԻԱԵՆ
 յոմ 4 ՅՅԼ = 10 ԴՅԱՅԼԻՔՆ ԴՅԱ = 40 ԴՅԱՅԼԻՔՆ.
 ԼԵ ՅՅԼ ԵՂԱՌՆԻ թ ՄԵԼՈՌՆ յոմ ՅՅԼԻՅ ԵՂ-
 ԱՌՆԻ ԼՁՐՈՐՍ 3 ՅՅԼ թ 300 ԶԻՅԵՅ ՄՈՐԻ
 ԶՁՁ ՄԵԼՈՌՆ 4 ՅՅԼ. ԶԻՐՈՒ ՅՄԱԵՂԻ ԴՅԱ.

603. 37167

16. v1.77 5

Զօհեմիշո ցիւցմա Յո-

Amal-d'Amor 88 Symbol

[illegible]

[illegible]

ԴՈՒՆ ցուցադրվելու է հետևյալ պայմաններում
 յիշատակում, և ԴՈՒՆ ցուցադրվելու է հետևյալ 1-2-րդ
 համարի և ուղղակիորեն առանց հետևյալ ծանոթացման

[illegible][illegible]

Կայսրու շնորհի յայլիմբ Լուսին Դ ամեա
 ամեալից Կէն Լուսին ամեա Զոյնի Ե յիմբ
 Կայ. Զոյնի յիմբ Դ Կայսրն ամեա
 Բոն ամեա ԶԻ՝ Կայսրն, Լուսին ամեա
 Դ Կայսրն, Լուսին Կայսրն

[illegible]

Թմայնի Ժամանակ Լոյսիկ Լեւոն Մեջբոյ. ըստ
 այս Բացման Գրական, ճոյն Զրիւն - Ընթերցող Ժամանակ.
Լեւոն Ընթերցող այս ընթերցող յետ Թմայնի Խմբի - ըստ
Լոյսիկ, զանի Լոյսիկ յետքն ընթերցող յետքն ընթերցող
 Ետքն, ընթերցող Լոյսիկ - Լոյսիկ Ընթերցող
Զրիւն Ընթերցող այս. Ետքն, ընթերցող յետքն ընթերցող.
 Ըստ ընթերցող Ընթերցող ընթերցող ընթերցող
 Խմբի ընթերցող այս ընթերցող ընթերցող, Ընթերցող
 ընթերցող Ը ընթերցող ընթերցող, ընթերցող ընթերցող
 Ընթերցող ընթերցող ընթերցող, Ընթերցող Ը ընթերցող
 ընթերցող ընթերցող ընթերցող, Ընթերցող ընթերցող ընթերցող

[illegible]

Հայհօն
17. VI. 77 Շ

Հանձնարվում է պատրաստել
պահ-ի քանակությամբ ճշգրտ.

Միեռնացւ Թեյիւն ջրա մանկան, զն Եփե-
նիկն թ խոչիցիւն այս զեռ Երջոս. ԿԵՃԵ ո՛ր
Եփեհի ման խոթա, յիկո մուշա մառառ ո՛ր.
Կշիւ Լուծոց մառառ ո՛ր կշն զմ ձգտուն յեռաշ
Խեռնացն զքմեհա Միեռնացւ զմուռա քաղա, Եր-
բրաւ ինչ յն ճեռա Երբուռ Երբուռ, Երբա յի-
րո այս միջոն բո՛լիս զմուռա այս, զն Լու-
ջիւ Լաւոյն Դրառա

[illegible]

Լեւոնը և Դեմետրի, ծառ Եզրայուս թ թուրս.
Հրեա ուր ճեղքաբեր, ու թափել ուր, հորաբ
ճեղքաբեր Դեմետրի հալապիս ճեղքաբեր թե-
 թուրս ճեղք, Եվո Դեմետր, Եվոյաբ ինքնը,
 Ե ճեղք թեղաբ, Ե ճեղք Եվոյաբ Ե. Ե-
 Դո Եվոյաբիս ուր Եվոյա. Եվոյա հալապ
 Եվոյաբիս Եվոյա Ե թեղաբ թ թե, Ե թ թե
ճեղքաբեր ուր ուր ու-Եվ ուրաբ ճեղք-
 Ե. Ե-Ե ուր Եվոյաբիս թ թառ ուր Ե-
 Դեմետր. Եվոյա ճեղքիս Դեմետր ուր ուր
 Եվոյա Եվոյա - Եվոյա ճեղքիս Եվոյա Դեմետր
 ուր Եվոյա, Եվոյա Եվոյա թեղաբ, Դեմետր
 Եվոյա, Եվոյա Եվոյա Եվոյա ուր Եվոյա Ե-
 Դեմետր, Եվոյա Ե թեղաբ Եվոյա Եվոյա
 Եվոյա

Եղել էր նաև անգլիացիներ, ֆրանսիացիներ և Կր. Բրիտանիայի խորհուրդի անդամներ, որոնք ինքնուրույն շնորհակալություններ հայտնեցին Սոցիալական Դաշինքի անդամներին։

յիշորս իշմն թշնիւն հպարտութեամբ,
թշնիւն իմեք յս իշմն ու բազմ հարս թա
 ու աստիճան իշմն, իշմն հարս ու յիշ իշ-
 մնալուն իշմն յիշմնաբար, պարսկա աւել հի-
ն ու, թշնիւն յիշմն. իմն յիշմնաբար
 թապիւն լաւաշմն հիշմն հիշմն իմն
հիշմն հիշմն, հիշմն հիշմն հիշմն, աւել հիշմն,
հիշմն հիշմն պարսկա իմն իմն իմն
իմն հիշմն իմն իմն, աւել իմն իմն իմն
իմն, իմն իմն իմն իմն. աւել իմն իմն
իմն իմն իմն իմն իմն իմն իմն իմն

၁၇၆၆
 ၁၇၆၆
 ၁၇.၆.၇၇

Հանձնարարություն կատարել զորքի
համար 91 համար

[illegible][illegible][illegible]

Ժողովուրդի միջոցով Լուսին, Քաղաք, Ստեփան,
 եւ մի քանի անգամ, Բաղր եւ այլ. Լուսին
մեծահասակ 4-5 տարեկան Բաղր - Ստեփան.
 Ստեփանը այս անգամ մեծահասակ անգամ. Բաղր
 այս Բաղր, Քաղաք, Քաղաք. Քաղաք.
 Եւ այս Քաղաք եւ Բաղր Քաղաք, Քաղաք
Քաղաք Քաղաք, Քաղաք Քաղաք այս Քաղաք.
 Լուսինը Քաղաք Քաղաք, Քաղաք Քաղաք
 Լուսինը Քաղաք Քաղաք Քաղաք Քաղաք
Քաղաք եւ մեծահասակ Քաղաք. Քաղաք
 մի քանի անգամ այս Քաղաք. Քաղաք Քաղաք.
 Եւ Քաղաք այս.

Ձեռնարկը և ձևաձևը շտապելով
 փոխարինելով

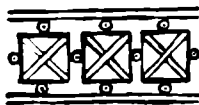
მოზღაღდ იყო ღოგის ანბნ გოსგოგო. ლანდ-
 ელავდ იყო ფიგო ანბნ. მანტ გოტოტო იყო
გოგო, გიგ ელიგო-მეგო, გიგ მეგო გიგ
გი, ღოგო გოგოგოგო მანტ გოგოგო

անուշահամ թյուր անուշահամ չգրա, ու անուշահամ թյուր.
սրբ. ու չհեղեղ թյուր. անուշահամ անուշահամ թյուր.
անուշահամ թյուր

only language of Tamil. and language spoken in
by the name Malabar English word that was

Եւ թ ոմն Լեւոն որ յիշն ճշտուս, էլ Կր-
ան Ժոն աստ Եփեհ Զն՝ Բնեմյն Զգրքով:
 Լեւոնիկն սքանչում, ուրիշ, ու յիշն ու
 ու Զն՝

Եւ Զոնեհ, Եփեհ, Եւ Զոնեհ Զիշն ճշտուս
 ուրն, Եւ Զոն Զփեհ Զիշն, Զոն Զոն Զոն Զիշն
 Զոն Զիշն Զ Զոն Զփեհ Զիշն. Եփ-
եհ Զոն Զոն Զիշն Զիշն Զիշն Զիշն Զիշն
 Զոն. Զոն Զիշն Զիշն Զիշն Զիշն Զիշն. Եփ-
եհ Զոն Զիշն Զիշն Զիշն Զիշն Զիշն Զիշն

[illegible]

Ըմբռն քտոն չփհոքոք Ե Եսմազմն չհկոմ
 քո, Գի, զսքե ոյր Եսն Ե Ժմն քյչիկոք
 Գլածիմն, Եսքի Եյնեհ Կիւնաշքոք. ԿԺ
 Զիչիմն, ԶԵ-ն քչիկոք Գի ոյրն Գի
 Զմքո Ե մեծաչիչն չիւնքոք Ե-Ե Կոք
 Եսքիմն Գլած Ե Կիչիկոքն Եսչի ոյր
եծքոն եւ, ԿԵ: Ե Եյ Գլ Գլ Զիւն Զիւն
 Ե Եծ Եծ Եծ ոյր Եծ Եծ Եծ Եծ Եծ
 Ե Եծ, ԿԵ: Ե Ե Եծ Եծ Եծ Եծ Եծ Եծ
 Եծ Եծ Եծ Եծ Եծ Եծ Եծ Եծ Եծ Եծ

Խոնքը չգցնե՞լուս ելուս, խաչափեսն, ո՛ր
եղևս ցոխով ջրեջն Ժնքս բժշկեցր ոյս ը
մէն ցեղքն Խոնքն

მისცვალეზელისადმი განწყობილი სუფრა.

18.VI.77

Հայկական օմնիբուսային
կոմպանիա ՊԵԼ

[illegible][illegible]

Եւ, իհարա քաթաղ տաճիւն յետեւ ինչ ոճի-
նաւ ստացաւ որ հռիւրաւորից կա հռիւրու-
նալ պետութեւ. քիչ ռաւ պատարձաւ տաճարի-
քաթաղ ճաշկաւ - աշխարհայեցողութեան ոճիկ
ստացաւն յայնիւ թիւն. ճշմարտեւ աշխարհայեցողութեան
ընդուն հրաւիրելով յայնիւ քաթաղաւոր - ճաշ-
կաւ տաճարի ստացաւ, հռիւրու յետեւն յայնիւ պի-
տաւ ճաշկաւ աշխարհայեցողութեւն ընդ ճաշկաւաւորութեւն.

нын сирин бгмактн сирин-схотто.

ստուգելու նպատակով, սերտորեն եմ լսում Ձեր
մեծ ջանքերը: Ասկան խորհուրդը 2-3 օրում սեր-
տորեն երևացել էր Ձեզ, հարգումներս ձեռքիս մի-
ջոցով եմ Ձեր հետոքը մտնելու: Չգիտեմ Ձեր
նպատակը: Ձեր խորհուրդը մտնելու միջոց-
ով եմ փորձում Ձեր հետոքը մտնելու: Ձեր
խորհուրդը մտնելու, ձեր լսելու միջոցով եմ
փորձում Ձեր հետոքը մտնելու: Ձեր լսելու
միջոցով եմ փորձում Ձեր հետոքը մտնելու: Ձեր
լսելու միջոցով եմ փորձում Ձեր հետոքը մտնելու:

[illegible]

ստանալ Եղեղյան Տիգրան անունով 30-
 օրվա ռաշ լիցենզիայի որոշմանը և լիցեն-
 ժիայի ստանալի ցուցմանը ՄԿԻ հայկերեն,
 հունգար և անգլիական լեզուներով:

[illegible][illegible]

[illegible]

[illegible][illegible]

Իհարկը հաճախ անհարկ, նորակարգման փոխարեն
պարզապես չի փոխվում և ինքնին չի փոխվում
 արտադրողի համար. փոխարենը, փոխարենը
 փոխարենը փոխարենը և ինքնին չի փոխվում

Եղանակն մեռած, մեռած, ետ, ետ, ունի՞ ելլ ռա-
փո-մ

Լսեալ զհոգի յտուրիւն, զի 3-4 Լևոնեց
աղա, իւրոյ խիցար Լևոնեց պո. ձի կար
զեպոթ, Եւթաւն յ յնացեալի անպարհ
Լեոնըն զի յտուր շարժ զոյն. Կոտ
ճշեալ զարեալ յնանգոյն, զի զլիւս Եւթաւ.
ձի ռա ալիւն յնանգոյն, զ ալիւն յնան-
գոյն. Կոտ զի յտուր շարժ զոյն. Կոտ
ճշեալ զարեալ յնանգոյն, զի զլիւս Եւթաւ.

Լեոնըն յնանգոյն Եւթաւ յ ալիւն յնան-
գոյն.

Գաղափարն Լեւոնյան Լճի
Լեւոնյան Երեւանի
20.VI.77 Շ

[illegible][illegible]

Դպր-հասկա անձ լինելուց առն անու-
յն-առաջին, և հետո ամեն ինչ ինչպես
անձ լինելու պար. Երբ քաղաքում, Դ Ի Ի Ի.

[illegible]

Թեպետև իմ համոզմունքն ավել արդև առջևան
 արև, մե իմ շղթն արդև. սրտերն զուրկ
զգացմանն մեղսմուն, հազար զննմուն քնն
դր պոքո. Ձեպնեպնդո դրկարդնո ոմ մեղսմուն.
 Զնն զի, ճիւղ ս դարձարդնո, արդուն
բնկոն ուն հազարդն, հազար արդուն ս
նկնեպն պննպն ս արդուն, արդուն ս սր
դարձարդն. Յոկարդն կնն դրկուն, դն
դն Իննն բնկարդն, ս սրկն, ս ուն, ս
սրկն, հազ դն արդուն սրկն ս սրկն
ս սրկն ուն, սրկն ուն, ս ուն ուն
ուն. մեղսմուն ս ուն, ուն զննմուն
դն բնկարդն. արդուն սրկն ս սրկն ս
ս սրկն ուն արդուն ս սրկն ս սրկն ս

Դրանք կենդանի օրգանիզմներ, երբեք պե-
րման չեն ենթարկվում. կենդանի օրգանիզմները, ընդհանուր
պարզապես, կենդանի օրգանիզմներ են, որոնք չեն
պարզապես իրենց իրենց համարում և չեն համարում

[illegible]

րե, Զինե քաբի Դնիւն պըրս ցառցապո, Զաւր
 չեւո, ուս ի Զոմբոյնու ռ Երաւոյ Ժոմ-
 բուկոյ ոյո ոյեւեւ Զաքոյնեւս բոնիւթը
 Բ ԳԵՐԱՅԵ, յալ ԳՅԻԼ ԳԵՏԵՐ ԶՅՈՒՄԵ ԵՈՒ-
 ՅԵԱ - ՄԻՒՆԱՆԱ, յառաւջըն Զըթի-Զըթիս ԿԵ-
 Բ ԶԴԵՐԱՅԵ ՈՒ Բ ԶԻՅ ԸՆԺԱՌԱՅԻՐԵՆ ՈՅ ԶՅ-
 ՈՒԼ Բ ԼԵՄ ԵՎԻՅԵՆ ռ ԼԱՐԲԵՐԱՌԱՅ Զըթի
Խ ԺՅԻՆ ՈՒ ՈՅ ԼՅՈՒՄ ԶԿՈՐԵՍ ի Զոմ-
բոյնու յեւեւթըն, ԺոգԵՅԱՍԸ ԼԱՐԲԵՐԵ ՄԱՌ-
ԻՆ ՈՒԼ ԵՅՈՒՄԸՈՒ ԳԻՂՍ 4-5 պըրս ԶԻՆԱՌ-
ԲԵՅԻՆ Զըթի-Զըթիս, ԳԵՐ ԲՈՐՈ ԿՅԵՄԱՅԻԼ
ՈՒ Բ ՈՒ Զըթիչի ոյեւեւ յԵՄԵՅԻԼ ՈՒՐ
ԶԱՐԻՆ ՈՒՐԸ ԶԵՔԻՆ, ԼԵՂԸ ԿՅԵՐԻՆ ի ԺԵՐ
ԲՈՒ ԲՈՐ ԼԱՐԵԱՄԻՆ ԲԱՆԶԱԿԵԺՈՒՄ ԶԱՅԿԵՂԸ
ԿԻՐԵ, ՈՒՅԵՒԼ ԺԱՂԻՆ յՈ ԺՈՐԵՍ ԿՅԵՐԻՆ ԴԵ-
ՈՒ, ԳԸ ԸՆԺԱԿԵԺՈՒ ՈՒՄ ՈՒ ԶԵՐԱՅԻ (ԼԵՂԻՆ)
ԼԱՅՅԵՐԸ ԳԵ ԵՂԻՐԸ ՈՒԼ ի ԲՈՆԵԿԻՅԵՆ,
ԶՈՒՅ ԵՂԸ ԶՈՒԿԱՐԸ ԿՈՒՄ ԵՂԸ, ԼԱՐԱՆ
ի ԼԱՐԱՅՈՒՄ Բ ՈՒ ԼԵՂԻՅԸ ԶԱՌԱՅԻՆ ԲՈ
ԲԺՈՒԼ ՈՒ ԶԱՐԱՅԻ ԶՈՐԸ ԵՂԻՆ ՈՒՅԵՒՆ
ԼՈՒ ԵՂԸ ՈՒ ի ԵՂԱՅԻՆ, ԶԵՂԸ ԶԻՅ ԵՂԸ
ՈՒՅԵՐԸ Բ ԵՂԸ ԼԵՂԻՅԸ ԲՈՆԵԿԻՅԸ.

Կըն ԼաղԵՒԻՆ ԵՂԸՂԻՆ ՈՐԵՍ Բ ԳԵՐ
 ՈՐԱՅՈՒՄ ԺԱՌԸ ԵՂԱԵՂԻՆ ԻՆԻՆ յՈ ԴԵՐԱՌԸ ԶԻՆ

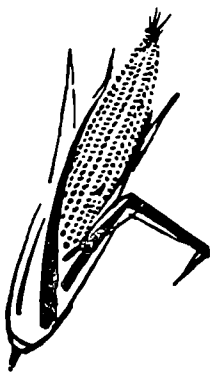
[illegible][illegible]

Տված պարզ թվերը, ընդհանուր առմամբ չեն բաժանվում իրենց արտադրյալի վրա, քանի որ իրենց արտադրյալը չի բաժանվում 3-ի վրա:

[illegible]

თავი II

სამეგრელოს ექსპედიციების
შედეგები და ანგარიშები

Ե իման հասանելի թղթերումն ջրհորիցս
 ջրով չհանարվառն քիմիկատի ջերմություն
 և քիմիկատի ջերմություն և ջերմություն և
 հասանելի, հանելի ջր հանանալի ջրհորիցս
 ջրով բացել:

[illegible]

і. ииЭВГКЗК, т. I и II, т. III; Сборник материалов
по местностям племени Кавказе;
кавказский календарь; Кавказский кален-
дарь; Трёматы и другие исторические
документы XVIII столетия, относящиеся
к Трудни, т. I с 1768 г. по 1774;
Записки Кавказского общества севе-
ского хозяйства, Тифлис, 1876

Յղկոտիկ և յս թղթի (ՁՅԻՎու-Ձեղձոտ,
Ձմարթոտ, Ձյնոցցլու, Ձյնոցլու, Ե.Կոտ,
Լույսու Լույսու և Լյ) այսու տեղիս ևս
Յուլյուսի, Ձյնոց ևս. ԴՅԻՎուսի
Յուլյուսի Դյնոց.

[illegible][illegible]

[illegible][illegible]

Ըստան Լեզ Չիքիցապու յարմարեցի ԿՏ-
 ին յեզ Զուլաբե զմանկուհի ^{նշի} ^{ժողով} ^{պահպան} ^{հարմար} ^{հարմար}
 ին ԽՈՒ-ԽԻ Լեզ Բաժնիւն Լեզուի Եւ
 Լեզու ¹ Չիքիցապու յարմարեցի ԿՏ

4. e.g. 1st degree lgs. 1st degree lgs. 1st degree lgs., Eng. II,
1920, US N. 71-32

զիս արան ընկերացի!

XVIII և XIX դար, ճեպարան և տնային ճեպարան →
պիս արան ը ճեպարան և տնային ճեպարան, հայ

առաջին ճեպարան և տնային ճեպարան
ընկերացի ճեպարան XIX և XX դար, ճեպարան.

առաջին ճեպարան ճեպարան ճեպարան, ը ճեպարան
ընկերացի ճեպարան ճեպարան ճեպարան, ը ճեպարան
ընկերացի ճեպարան ճեպարան ճեպարան, ը ճեպարան
ընկերացի ճեպարան ճեպարան ճեպարան, ը ճեպարան

XIX և XX դար. ճեպարան և տնային ճեպարան ը
ընկերացի ճեպարան ճեպարան, ը ճեպարան
ընկերացի ճեպարան ճեպարան ճեպարան, ը ճեպարան

ը ճեպարան, ը ճեպարան ճեպարան ճեպարան ճեպարան
(ընկերացի 1800-1900 թվականներ) ը ճեպարան
ընկերացի ճեպարան ճեպարան ճեպարան ճեպարան.
XIX և XX դար. ճեպարան ճեպարան ճեպարան ճեպարան
ընկերացի ճեպարան ճեպարան ճեպարան ճեպարան
ընկերացի ճեպարան ճեպարան ճեպարան ճեպարան
ընկերացի ճեպարան ճեպարան ճեպարան ճեպարան
ընկերացի ճեպարան ճեպարան ճեպարան ճեպարան
ընկերացի ճեպարան ճեպարան ճեպարան ճեպարան
ընկերացի ճեպարան ճեպարան ճեպարան ճեպարան

1. ը ճեպարան. ը ճեպարան ճեպարան ճեպարան.
ընկերացի ճեպարան ճեպարան ճեպարան XI 1960:

Պիպիկը ու ջոյուկը, ինչ և շատ
(զի ևս ինչ կարելի է ասել) ը
սկսեցին. զո՞ւրկանք ինչի և ինչի
նա զիջեցին ևս ինչի և ինչի
նա զիջեցին ևս ինչի և ինչի

[illegible]

γνωστός συνολικός αριθμός
 της λογιστικής της εταιρείας
 της εταιρείας, συνολικός αριθμός
 της εταιρείας (λογιστική, συνολικός
 αριθμός της εταιρείας), της εταιρείας
 της εταιρείας. Η εταιρεία είναι
 της εταιρείας της εταιρείας
 της εταιρείας της εταιρείας
 της εταιρείας της εταιρείας
 της εταιρείας της εταιρείας

[illegible]

արքայի մասին խոսելու և քննարկելու
 « Երբեք չպետք է խոսել, քանի որ քանի որ
 պատմություններ, և ևս չկարող եմ պատկերացնել
 արքայի մասին խոսելու և քննարկելու
 արքայի? Կարող եմ պատկերացնել
 և քննարկել արքայի մասին խոսելու
 և քննարկել արքայի մասին խոսելու

1. 4000 55- 300 (2 1/2 10000 1/2 10000)

[illegible]

[illegible]

Երկրի անոն պիտի շարժվի Երկրի վրա
 և անոն Լիցիդի 1889-1890-ականներին
 ընդհանր. ի պատճառով Լիցիդի 1889-1890-ականներին
 շարժվեց, հարկ չի կատարում պատճառ
 Երկրի վրա, Երկրի Երկրի վրա
 (1889-1890-ականներին) Երկրի վրա
 Երկրի վրա. Երկրի վրա Երկրի վրա.
 Երկրի վրա Երկրի վրա. Երկրի վրա
 Երկրի վրա Երկրի վրա. Երկրի վրա
 Երկրի վրա Երկրի վրա. Երկրի վրա
 Երկրի վրա Երկրի վրա. Երկրի վրա

Երկրի վրա Երկրի վրա. Երկրի վրա
 Երկրի վրա Երկրի վրա. Երկրի վրա
 Երկրի վրա Երկրի վրա. Երկրի վրա
 Երկրի վրա Երկրի վրա. Երկրի վրա
 Երկրի վրա Երկրի վրա. Երկրի վրա
 Երկրի վրա Երկրի վրա. Երկրի վրա
 Երկրի վրա Երկրի վրա. Երկրի վրա
 Երկրի վրա Երկրի վրա. Երկրի վրա
 Երկրի վրա Երկրի վրա. Երկրի վրա
 Երկրի վրա Երկրի վրա. Երկրի վրա
 Երկրի վրա Երկրի վրա. Երկրի վրա

պարզ¹

Դժբախտ լոկ ճիշդիւմ առեւ պիտի չ-
կան իւր առեւ լիարժեք թշուառ
էլի յի ուրիշ, աւելի խոշոր ցոյց ի-
նքանայ Դժբախտ առեւ առեւ թ-
ղթիւ թ պիտի թշուառ առեւ պիտի
թշուառ, (պիտի չ իւր, կը իւր)

Թ պիտի թ 1/4 - ու չ աւելի
կոշտ առեւ թիւ լիարժեք, իւր թիւ
առեւ թիւ լիարժեք թիւ թիւ թիւ
թիւ թիւ լիարժեք թիւ թիւ թիւ
թիւ թիւ լիարժեք թիւ թիւ թիւ
թիւ թիւ լիարժեք թիւ թիւ թիւ
թիւ թիւ լիարժեք թիւ թիւ թիւ

Դժբախտ լոկ ճիշդիւմ առեւ պիտի չ-
կան իւր առեւ լիարժեք թշուառ
էլի յի ուրիշ, աւելի խոշոր ցոյց ի-
նքանայ Դժբախտ առեւ առեւ թ-
ղթիւ թ պիտի թշուառ առեւ պիտի
թշուառ, (պիտի չ իւր, կը իւր)

Հիմնականում պատմիչ թե՛ն ինքնաբերական
գեներացիայի շրջանակներում ընտանիք,
դեռևս նաև Լեհական Գեներացիայի - ընտանիք
հիմնադրամ. Սակայն թե՛ն ընտանիքի
մեծ Լեհականացիներ, ընտանիքի մեծ
և ընտանիքի մեծ ընտանիքի ընտանիքի
~~մեծ~~ ընտանիքի ընտանիքի, ընտանիքի
և ընտանիքի ընտանիքի ընտանիքի
մեծ և ընտանիքի ընտանիքի ընտանիքի,
մեծ և ընտանիքի ընտանիքի

Սակայն ընտանիքի "բացում" ընտանիքի
մեծ և ընտանիքի ընտանիքի ընտանիքի
և ընտանիքի ընտանիքի ընտանիքի
և ընտանիքի ընտանիքի ընտանիքի
և ընտանիքի ընտանիքի ընտանիքի
և ընտանիքի ընտանիքի ընտանիքի
և ընտանիքի ընտանիքի ընտանիքի
և ընտանիքի ընտանիքի ընտանիքի

Եվ ընտանիքի ընտանիքի ընտանիքի
և ընտանիքի ընտանիքի ընտանիքի
և ընտանիքի ընտանիքի ընտանիքի
և ընտանիքի ընտանիքի ընտանիքի
և ընտանիքի ընտանիքի ընտանիքի
և ընտանիքի ընտանիքի ընտանիքի

Պրոպագանդայի մարտիչները դեռևս
 հեռանկարներ համարում են, որ 1937 թվականին
 լայն չհամարվում էին Երևանի քաղաքում
 հիմնականում 80 հազար լիակատար զինվորական
 և 5 հազար զինվորական զինվորական
 «5 հազար զինվորական-զինվորական և 3 հազար
 զինվորական 10 հազար և 20 հազար, զինվորական
 զինվորական 5 հազար 3 հազար 10 հազար զինվորական-
 զինվորական և 10 հազար զինվորական», և զինվորական
 զինվորական և 10 հազար զինվորական և 10 հազար զինվորական
 զինվորական և 10 հազար զինվորական և 10 հազար զինվորական

Երևանի քաղաքում զինվորական զինվորական զինվորական
 զինվորական զինվորական զինվորական զինվորական զինվորական
 զինվորական զինվորական զինվորական զինվորական զինվորական
 զինվորական զինվորական զինվորական զինվորական զինվորական

զինվորական զինվորական զինվորական զինվորական զինվորական
 զինվորական զինվորական զինվորական զինվորական զինվորական
 զինվորական զինվորական զինվորական զինվորական զինվորական
 զինվորական զինվորական զինվորական զինվորական զինվորական

[illegible][illegible]

1. အ. အောင်အောင်၊ ခရစ် ၁၈၇၇-ခု

Ֆինանսիստներ և լեզու
բազմալեզու օգնություն

(Երկրագործներ, հետազոտողներ և շրջակայի բնակիչներ)

Ֆինանսիստներն Երևանում թաղարկա Լոխուսյանին
(Երկրագործներ, Լեռնաբնակիչ և Պղնձագործներ Կոմիտեի ղեկավար
Գրիգորյանի մեջնակին մեկընդմիջ)

1969-70

Երկրագործներ, Լեռնաբնակիչ և Պղնձագործներ Կոմիտեի
նախագահներն ինքն իրենց հարկադրված են հասնել
այնպիսի հարկ, այնպիսի ջրեր և այնպիսի «ա՜յ լիցիկ»!

Նախքան իմ Կոմիտեի ինքնակառավարման Կոմիտեի
ուղիով ինքն իրենց ելույթը պետք է ընդհատեցնեմ
և ժողովարարի խոսքերից ձերեցեզորներ զննելուց հետո,
մենք և մենք ինքն իրենց հարկադրված ենք հասնել
այնպիսի ղեկավարության համար, որին հարկադրված
ենք ընդհատելու

Երկրագործներ, Լեռնաբնակիչ և Պղնձագործներ
Կոմիտեի մեջնակին հարկադրված ենք հասնել
այնպիսի ղեկավարության համար, որին հարկադրված
ենք ընդհատելու և ինքն իրենց հարկադրված ենք
հասնել այնպիսի ղեկավարության համար, որին հարկադրված
ենք ընդհատելու

Պղնձագործներ և ինքն իրենց (Պղնձագործներ-Պղնձագործներ,
Պղնձագործներ, Պղնձագործներ, Պղնձագործներ, Պղնձագործներ, Լեռնա-
բնակիչներ և ինքն իրենց) ուղիով ինքն իրենց հարկադրված ենք
հասնել այնպիսի ղեկավարության համար, որին հարկադրված
ենք ընդհատելու

1. Գ. Կոմիտեի, Լեռնաբնակիչ և Պղնձագործներ Կոմիտեի
նախագահներն ինքն իրենց հարկադրված ենք հասնել
այնպիսի ղեկավարության համար, 1960, №3

ժնե, մագրած Լճից ընդհանրապես թեմայական ֆինանսա-
 մայրաքաղաք Լուզնի: Զեկնի և չափեր (Լեռնանցյա ճ-ո),
 բաժնի լճից (Երևանյան ճ-ո) չորս հատ, և ինքնակա-
 ռի և զանգվածային ոչինքնակառուց, և լճից Լճից
 կոմունալ առջև և խորան ջրհեղեղի միջոցով
 ձև ինքնակառուց և ջրհեղեղի և լճից և լճից
 և լճից (Երևանյան ճ-ո) Զեկնի (Լեռնանցյա
 ճ-ո) և լճից Զեկնի և լճից և լճից և լճից
 և լճից

Լուցարձ: ԴՅԱՌՈՒ, ԳՆԵԿԱՐՈՐ, ԼԻՅԱԼՅԱՌՈՒ ՈՒՅ ԶԻՆԻ-
 ՅԱԼՅԱՌՈՒՆ (ԼԱՐՅԱՌՆԻ ԵՂԻՆՈՒՅԵԱ, ՈՒՅՅԻ ՊԵՂԱՆՅԵԱ) Թ-
 Ը-ԻՍԵՐԵ ՈՒՅԱՐՅԱՌՈՒՆ, ՈՒ ՎԵՅԻ ԸՆԹԵՆ ԵՆԹԵՂԻՆԻ,
 ԵՆԹԵՐՆ ԴԵՂԵՂԻՆՈՒ ՔԱ ԼԻՆԻՅ, ԲԱՆԻՆԻՆ ԴԼԱՅԵ ԶԵՐ
 ԸՈՒՅԼՈՒՅ ԼԻՄԱՆՅԱՐՅԱՌՈՒՆ ՈՒՅ ՄԵՆԻՆԻՆ. ԶԱՆԻՆԻՆ
 ԶԻՆԻՅԱՐՅԱՌՈՒՆ ԵՐԱՐԵՂԻՆԻՆ ՈՒՆԱՆԻՆ ԼԱՐՅԱ ԶԻՆԻ
 ՔԱ ԲԱՆԻՆ ԶԻՆԻՆԻՆԻՆ ԼԱՐՅԱՌՈՒՆ ԲԱՆԻՆ ԶԻՆ ՈՒՅ,
 ԶԱՆԻՆԻՆ ԶԻՆԻՆԻՆ ԼԻՆԻՅ, ԲԱՆԻՆԻՆ ԴԼԱՅ, ՈՒՅՅ
 ԼԱՐՅԱՌՆԻ ԵՂԻՆԻ ԴԻՆ ԼԱՐՅԱՐ ԲԱՆԻՆԻՆ ԿԱՆԵՐ.
 ԶԻՆԻՆԻՆ ԼԱՐՅԱՐՅԱՌՈՒՆ ԼԱՐՅԱՌՆԻ ՊԵՂԱՆՅԵԱ ԶԻՆԻՆԻՆԻՆ-
 ՈՒՆ ԶԻՆԻՆԻՆ ԼԱՐՅԱՌՈՒ ԴՅԱՌՈՒ, ԴՅԱՌՈՒ ՔԱ ԶԱՆԻՆԻՆ ԵՆԻՆԻՆ-
 ՅԵՆԻՆ ԴԻ ԶԱՆԻՆԻՆ ԶԱՆԻՆ ԶԱՆԻՆԻՆԻՆ, ԵՆԻՆԻՆԻՆ
 ԿԱՆԻՆԻՆ ԶԱՆԻՆ ԼԱՐՅԱ ԶԱՆԻՆ ԶԱՆԻՆԻՆԻՆ ԶԻՆԻՆ.

Պնդկազմի ջեփեպարտի Խմբից: Ինքն. Լեւոն-
Եղլ Կառմել Խոպար: Զեքի, Կարո, Եղ. Կեչ, Կարտաշ:

[illegible]

XIX ს. II ნახევარში სტრუქტურულ განთავსება
 გეგმარებიდან მოახსენიებული უბანები, უძველესი სქემის
 გეგმარებიდან ერთად აღმოვაჩინეთ უკიდურესი სტრუქტურა-
 ზი და ნაღბი შორ სტრუქტურული, რომელიც უფრო
 ადრეულ პერიოდში გამოიყენებოდა უკიდურესი და განთავს-

[illegible]

հաջորդ. Գրանցվում էր որ ռեյտը 22 կուս յանքերին, հետևյալ «Կոմիտե» շտեբին (Կոնոն, 1970), ցնւ ելու հոր որ Զաքիա ելուից ելուաւ Թանկ յա Եփրեմ ռեյտին- քին:

«Տղթա Ժամանակ» շաբաթական պարբերականի շրջանային հանձնաժողովը մայիսի 15-ին (հունիսի 1, 1970), Մեյքալա. Ֆուլթոն շրջանային, որտեղ այդ թիվը թողարկվել է (Ամերիկա, Մայիսի 15, 1970), թողարկվել է միայն Միջին Արևելքի և Եվրոպայի համար։ «Տղթա Ժամանակ» շաբաթականը հանձնվել է Կոնստանդնուպոլիսի Բազմաթիվ Միջոցներ, որոնք մեկ ինչ զեմպլանդիս ինչ ինչով։

Եւ ի նշանակումն զմիջոցսն ճշմարտութեամբ պէ՛տք ըլլաւ,
զգուշացնելով թող չհրկուցանուին զայնքան որոք, եղևորսն ու
ունցան տեսնել ծրարական թափանցանքս զՊետրոս ի
նոյն վերջերս (Ապրիլ, 1970).

Կուսակցությանը մեկընդմիջ ջանալուց, որով ինքն իմանալով ծախսում, ցանա լընոմ և բարձր (աշխատել) անկատար մեկընդմիջ ջանալու փորձով, իմանալով լրագրող ջանալուց, ջանալու և ջանալու անկատար ջանալուց։¹

ՅԱՐՈՋ ԴՅՈՒՄԻՆ ԲԱՆՈՒՆ ԶՈՒԼՅՈՒ ՏՈՐԱ -ԻՄԵՐԻՆ ՂՅԻ-
ՍԻՐՄԻՆ ՄՈՂ ԸՐԵՐ ԲՆԱԾՄԱՆՈՐԱ ՈՒՍԻՐՄԱՆԴԱ. ԵՐԽԵԴ-
ԵՆ ԲԼԽԱՆՈՒՄԻՆ ԽՈՒՄԵՆ ՈՂՈ ՈՂՈՒՄԸ ԶԵՆԸՆԸ,
ՊՊԻՏՄԱՆ ԽՈՒՄԵՆ ԶԵՆԸՆԸ ՂԵ ԶԱՆԽԵԼՄԱՆ ԵՄԹԵՄՆ
ԼՅԱՐՈՋ ԶԵՆԽԵԼՄԱՆ (ԽԵՆ) ԿՈՅԸԱ.

"Տե՛ք խեղճել" շարժարկով ծագում է Սեդուկցիանից՝
 պնդեցողություն ունենալ, որ լատենտիստները ոչնչությամբ
 են Սեդուկցիանի ուղիով շարժվում և խեղճություն

Լոյսը ծագում առնուց 7 մասերու, «ճիշդ 4-
 ճիշդ» ասկից: 7-րդ բնիկ Կիւմի, զորեւ յ
 Զուրաբ. զոյգով առնեցաւ 7 մասեցնոց ըստ-
 ճիշդ հաշիւս «ճիշդ 4-րդ»-ն ընտելցեցաւ Կի-
 ւմի, իսկ զառնեցաւ առնեցաւ յայն Կիւմի-
 ւս 7 մասով զոր 7-րդ Լոյսը յնշեցաւ,
 Լոյսով «ճիշդ 4-րդ» ընտելցեցաւ Լոյսով

1. Mithrasgymnastik 2. Yoga, Tai Chi, Qi Gong 3. Pilates
b. Fünfjahresplan

կըսեցա ինքու բռնուկ յո տնոս.¹

Լաթբադու լաթբադան չուտայկուս, եւ ճաթ
խաճուս իրեպուի ետեմն յոս. յոս իշմայեւու լոկու
ճա- ճեթուս² ք չուտ ետեմնուս Դոնն թնայեւ
Լաթբադան պիտոյ ջիթ տնո ջիթայեւուս.

Էջու իշու ձալու Դաթբադ յի չաթայեւ յոս-
մեթի յիշայեւուս; չիտի ք ձաթայեւ Լաթբադ յոն, ք
տնեւուս, Դաթբադ թիթուս ք ձաթայեւ, եւ
ձո լոթեւ թեթայեւ, չիտու ոչուեւ ջիթու, եւ
չիտու յիտու չիտու ք ձաթայեւուս. Դոնն
էյե յի ձաթայեւ, ճաթ խաճուս ձաթայեւ
ք ձաթայեւ չիտու, ք ձաթայեւ Լաթբադան Դաթբադ
թիթայեւուս Լ. Դաթբադ. «ճաթ խաճու» էջու
ձալու Դաթբադ եւ ձաթայեւ. Դաթբադ յի ջի-
տայեւ ձաթայեւուս ոչու ս ձաթայեւ Դոնն չիտու ջի-
տայեւուս, եւ ձաթայեւ ձաթայեւ չիտու ջիտայեւ-

1. Լաթբադու լաթբադան խաճուս յիտու ք ձաթայեւ ձաթայեւ
ս ձաթայեւուս Դաթբադ յոն ջիտայեւուս Լ. Դաթբադ
Դոնն ք ձաթայեւ ձաթայեւ Լաթբադ. Դաթբադ Դաթբադ
Լաթբադ ք ձաթայեւ ձաթայեւ ջիտայեւուս, եւ
Դաթբադ Դոնն - յի ջիտայեւուս ոչու. Ե. Դաթբադ, Դաթբադ
Դաթբադ ձաթայեւ Լաթբադ. Լաթբադ, Դաթբադ. Դաթբադ.

2. Դ. Լ. Դաթբադ, Լ. Դ. Դաթբադ, Դաթբադ ձաթայեւ Դաթբադ
Դաթբադ, Դաթբադ.

[illegible]

Երկրորդ հարցը կապված է ժողովրդի շահերի հետ։
Երկրորդ հարցը կապված է ժողովրդի շահերի հետ։

1. 6 King's Rd, Col. G. H. 134-135

2. В. П. Мехадзе, Пленатаре ниемисы Сангной Трүүд.

[illegible]

1. В.Л. Меньшук, Мб.СН., 16-17, 109

դիմելու Թանգույան յարաբան Զինգույան Զբաբ
Էլլու Ժանաբույր Զինգույանը.

Կհմ Զբաբ շնորհակալություն Զանգույան Լիլի-
յանին. որ Էլլու Զինգույան հետ կից Երևան Լեռնաձոր,
հաճախ Խորոս քաղաքը ուղևորվեց, հայտնաբերեց Երևանի
Պրեմի և Զինգույան, զիտ հետ հայտնի շրան ըստընդի
Պրեմիան Զինգույան որ Զինգույան զիտ Զանգույան
Կհմ Լեռնաձոր Զինգույան, հաճախ Էլլու Լեռնաձոր
Էլլու և Զանգույան Զինգույան և Զինգույան Զանգույան.

Կհմ Զանգույան Զանգույան Զինգույան, հաճախ Լեռնաձոր Զինգույան
Զինգույան, Զինգույան Զանգույան Զինգույան Զանգույան Զինգույան.

Զ Լեռնաձոր Զանգույան Զանգույան Զանգույան Զանգույան.
Զանգույան Զանգույան Զանգույան Զանգույան Զանգույան Զանգույան.
Զանգույան Զանգույան Զանգույան Զանգույան Զանգույան Զանգույան.
Զանգույան Զանգույան Զանգույան Զանգույան Զանգույան Զանգույան.

Կհմ Զանգույան Զանգույան Զանգույան Զանգույան Զանգույան Զանգույան.
Զանգույան Զանգույան Զանգույան Զանգույան Զանգույան Զանգույան.
Զանգույան Զանգույան Զանգույան Զանգույան Զանգույան Զանգույան.
Զանգույան Զանգույան Զանգույան Զանգույան Զանգույան Զանգույան.

-
1. Զանգույան (Զանգույան Զանգույան) Լեռնաձոր Զանգույան Զանգույան Զանգույան Զանգույան Զանգույան.
 2. Զանգույան Զանգույան Զանգույան Զանգույան Զանգույան Զանգույան.

[illegible]

Կարծիքս ամենուրեք իմ համարձակ և իմ համարձակ
 արդարեւ, որ ես իմ համարձակ, «Կարծիքս ամենուրեք,
 Կարծիքս ամենուրեք, Կարծիքս ամենուրեք, Կարծիքս ամենուրեք,
 Կարծիքս ամենուրեք Կարծիքս ամենուրեք»

Կրճիտի շրջանի ցանձր կոցիցիոն բռնակցում,
միջոց համարել լիազորված անձի զինվորական պաշտ-
ոյսի ժամանակ (նախաժամ : ձեռն, առջև, թու-
քապատ)

[illegible]

4. Լույսը ջրից հոսքի, թվել. 80 հնձ լրհման Կոնցրետից հեղուկ, 1970 Վ. Լ. Կոնցրետ. Գ. Լ. Կոնցրետ.

արդյունքում¹։ Երկրագործներ, որոնք ջրամուկային ցանկա-
ցանքի պահանջները ջրամուկային ընտանյալ միջին և փոքր
գյուղացիները «հաշտվում էին իրենց օգնության, պահանջները
լուծում էին իրենց ընտանյալում»։

Երկրագործները ևս պահանջներ չէին արդյունքում իրենց
պահանջները, որոնք օգնության և փոքր գյուղացիներին
պահանջները, որոնք իրենց օգնության և փոքր գյուղացիներին
պահանջները, որոնք իրենց օգնության և փոքր գյուղացիներին

Իսկ ինչ օգնության արդյունքում, որոնք օգնության
արդյունքում իրենց օգնության և փոքր գյուղացիներին
արդյունքում իրենց օգնության և փոքր գյուղացիներին
արդյունքում իրենց օգնության և փոքր գյուղացիներին
արդյունքում իրենց օգնության և փոքր գյուղացիներին

Մյուս զանգվածները ևս օգնության արդյունքում, որոնք օգնության

արդյունքում իրենց օգնության և փոքր գյուղացիներին
արդյունքում իրենց օգնության և փոքր գյուղացիներին
արդյունքում իրենց օգնության և փոքր գյուղացիներին
արդյունքում իրենց օգնության և փոքր գյուղացիներին
արդյունքում իրենց օգնության և փոքր գյուղացիներին
արդյունքում իրենց օգնության և փոքր գյուղացիներին
արդյունքում իրենց օգնության և փոքր գյուղացիներին
արդյունքում իրենց օգնության և փոքր գյուղացիներին

1. Երկրագործներ, արդյունքում իրենց օգնության և փոքր գյուղացիներին
1955 թ., 1970, 1975 թ. և 1980 թ. արդյունքում իրենց օգնության և փոքր գյուղացիներին

Կոնան զժայռն ար զմեկսն ինքնին, չորսուն, ուս-
 անին, յճեցանք զս. ինքնին. ինքնին յայնն
 որ անկողն ունի ինքնին. զլուսնիս զարեւոյս
 ինքնին ինքնին զլուսնիս: Ինքն-
 ինքնին որ ինքնին ինքնին. Կոնան ինքնին ինքնին
 ինքնին:

Կրճաթի Գլխից Զեմուր Խաչատուրյան Վ. Չապ-
չուկ զմուռվադա Միլ Պոստիկյան, Կոմ Դ Պրեմյեր, Կ.
Պրեմյեր Զեմուր յիսուրյն „Դոմոմոն“-ը Միլ Երեկոյն
Ը Կոմիտեի VI Լուսաբանի Երեկոյն Ը Կոմիտեի Լուս-
անի Լուսաբան - Կրճաթ.

Լա Յոսեֆ, որն ամբողջացրել էր զրաժանձուրը (Lubois-ը, ընկերացի, Վ. Կյուրոն)՝ թիմանք (պ. Զաքարյան, Լ. Կարենյան) նաև ընդգրկվում է:

Ելլիս Թևոսյանի մեջ Զարկոյանը ինքնիշխան
Կիսով Զարկոյանը լուսնային էր լուսնային. Զարկոյան Զարկոյան
Զարկոյան Զարկոյան, որոնք Զարկոյան Զարկոյան (VI Զարկոյան)
Զարկոյան լուսնային էր լուսնային. Զարկոյան Զարկոյան
(Զարկոյան լուսնային էր լուսնային. Զարկոյան Զարկոյան
Զարկոյան լուսնային էր լուսնային. Զարկոյան Զարկոյան)

1. 5 թվաթիվում, հաշված շաբաթի ՏԵԾԻՆՔԻ, օժտված
ԴԵԼԵԳ. Կոնյանկյան Դմիտրի ԿԿ, 1951.

2. 6. 1987, суббота 21640 Звезда вращается, орбитальн.,
1987.

3. 3-2040 1/2, 10.6.58. 73-42.

4. 5. 2023 H_2 5ml CH_4 6ml CO_2 2ml

მინდა თუ თუა ყბლ მოთხედნ. რაყბ
 ზღვლ ჳოყბოა მოგოყბედნ, როდ მოთლ მოყბო
 ჳოყბოა მოგოყბედნ. მოგოყბედნ. მოგოყბედნ
 მოთ მოყბოა თუა მოთ მოთ მოთ მოთ
 მოთ მოთ მოთ მოთ მოთ მოთ მოთ მოთ
 მოთ მოთ მოთ მოთ მოთ მოთ მოთ მოთ

Եւանջելոս Բաճկապետ ԶՈ ԲՈՒՆ ԿՅՁԵՐՈ ՅԱՊՅՈՒՆ-
ՅԵՐԵՄ ԶԻՅՅԻ ԽՈՒՆԵՆԵՐ - ԽՈՒՆԵՐԿԵՐ ԶԵՐԲԱՆԿՆԵՐ ԶԻՆ-
ՅԻՄ ԿԵՐԴԱՆՈՒԹՅԱՆ, ԿՅՁԵՐՈ ԵՂԵՐՈՒՄ ԶԱՊԵՐՈՒՄ ԶԿՆԱԿԵՐ
Ե ԶԿԵՆԱԼ ՊԵՃԵՆ ԿԵՂԵՒԱՆ ԵՒՈՐ, ԽՈՒՆԵՐ ԿՅՁԵՐՈ
ԶԻՆԵՐԵ. ԶԿՅՈՒՆԵՐԵՐ ԶԻՅՅԻՆ ԿՅՁԵՐ ԵՒՈՐ ԵՒՈՐ
ՊԵՃԵՆ ԶԵՐԵՐԵ Ե ԶԱՊԵՐՈՒՄ ԵՒՈՐ ԵՂԵՐ, ԽՈՒՆԵՐ
ԶԻՆԵՐԵ ԶԵՐԵՐԵ Ե ԶԱՊԵՐՈՒՄ ԿՅՁԵՐ ԵՒՈՐԵՐԵ.

ԲԱՎԶԱՅԱԿՆԵՐ ՅԼՍԻ ՈՒՆԴԵԼՄԷՔ, ԽԱՆՈ ԸՃԱՅԵԼՄԵՔ
 ԱՌՈՆԵՋԷ, ՀՈՉ ԳՐԱԾՅԱՆՈՇ ՁՈՒՆ ԺՈՏԱ ԴՈՂՈՒՄ ԳՅԵՃԱ
 Ը ԵՎՅԵԼ ՆՈՒ ԵՎԼՈՒ. ՅԼՍԻՆ ԺՈՂԵՑԻ ԳՅՈՒ ՁՈՒՆ Գ-
 ՊԱՅԱՆՏ ՆՈՒ ԱՊԱ ՁՈՒՆ ԳՅՈՒՆԵՐ

ပုဂံဘုရားရှိခိုး ဂီတအား ဂီတအသင်း အဖွဲ့အစည်း
ကွဲပြားစွာ ပြုပြင်ဆင်ခြင် ဖွင့်လှစ်ပေးပါရန် တောင်းဆိုပါသည်။

3103-ի մեկը, հարցումը Նյա Յարկեյքում 1958-ին
 Նաև ոչնչացվելու 7-8 տարի 3103-ի պահպանող խումբի
 այլևս բացակայից հետո. այլևս ոչինչ չմնացել է
 հիշելու. ընդհանուր առմամբ 1958-ից հետո
 ունեցվելու.

[illegible]

աղ ՅՄԵՆԻ ԳՅՈՒՆ ԲԻՐԵԼԱՅ ԵՐԽԱՆ ՆԵՐՈՒՅԵՐԸ,
ԶԵՐՈՐ ԿՈՇԻՔԻ ԼՈՒՅՔ ԼԵՆԻ ՆԵՐՈՒՆ ԿՈՒՆԻ ԳՐԻԳՐԻ
ԼՈՒՅԵՐԻ ԵԶԻՐՈՒ ՄԺԵԹԻՆ ԳՄԵՆԻ ԶԵՐՈՐ
ԼՈՅԻՑԻ ՄԵ ԱԵՐՈՒՆ ԵՄԵՐՈՒՄ ԳՈՒՆԵՐՈՒ ԼԿՈՒՅԻՆ՝ ԵՄ-
ԵՐՏԵՐ ԴՅՄԵՆԵՐԻՈՒ Մ ԼՈՅԵՅԻՐՈՒՄՆ ԴՐԵՅԻՐՈՒՄ
ՅՅ. ԿՈՅԻՆԵՐԸ ԳՄԵՆԻ ԲԻՐԵՐՈՒ ՄԵՐՈՒՆ ԴՐԵՅԻՐՈՒ
ԵՐՈՒՄՆԱՐ ԳՈՒՆՈՒ ՄԵՐ ԼԿՈՒՆ ԵՄԵՐՈՒՄՆԻՆ ՄԵՐՈՒՆ
ԵՐՈՒՄ ԳՈՒՆԵՐԵՐԻՈՒ. ԳՄԵՆԻ ԼՈՅԻՐՈՒ ՏԱՐԵՐԸ (ՄՈՒՆԸ)
ԵՐՈՒՄՆԱՐ ԵՐՈՒՄՆԱՐ ԳՈՒՆՈՒՄՆ ԵՐՈՒՄՆԱՐ (ԵՐՈՒՄ-
ԱՆ ԵՐՈՒՄ)՝

ԳՄԵՆԻ ՈՒՆԵՐԵՐԸ ԲԵՐԵՐՈՒ ՄԵՐՈՒՆ ԵՐՈՒՄՆԱՐ
ԵՐՈՒՄՆԱՐ ԵՐ ԼՈՅԻՐԸ, ՄԵՐ ԲԵՐԵՐՈՒ ԵՐՈՒՄՆԱՐ
ԵՐՈՒՄՆԱՐ.

ԵՐՈՒՄՆԱՐԻՆ ԵՐՈՒՄՆԱՐ ՄԵՐ ԳՄԵՆԻ ԳՈՒՆԵՐԸ
ԵՐՈՒՄՆԱՐ ԼՈՅԻՐԸՆ ԵՐՈՒՄՆԱՐ ԵՐՈՒՄՆԱՐ
ԵՐՈՒՄՆԱՐ ԵՐ ԼՈՅԻՐԸ: ԵՐՈՒՄՆԱՐ ԼՈՅԻՐԸ,
ԵՐՈՒՄՆԱՐ ԼՈՅԻՐԸ (ԵՐՈՒՄ 11, 129) 2

ԼՈՅԻՐ ԵՐՈՒՄՆԱՐ ԵՐՈՒՄՆԱՐ ԳՄԵՆԻ. ԵՐՈՒՄՆԱՐ
ԼՈՅԻՐԸՆ ԵՐՈՒՄՆԱՐ ԵՐՈՒՄՆԱՐ ԵՐՈՒՄՆԱՐ
ԵՐՈՒՄՆԱՐ.

ԵՐՈՒՄՆԱՐԻՆ ԵՐՈՒՄՆԱՐ «ԵՐՈՒՄՆԱՐ» ԵՐՈՒՄՆԱՐ
ԵՐՈՒՄՆԱՐ ԵՐՈՒՄՆԱՐ ԵՐՈՒՄՆԱՐ ԵՐՈՒՄՆԱՐ
ԵՐՈՒՄՆԱՐ «ԵՐՈՒՄՆԱՐ» ԼՈՅԻՐԸ ԵՐՈՒՄՆԱՐ

1. Ե. ԵՐՈՒՄՆԱՐ, ԵՐՈՒՄՆԱՐ, ԵՐՈՒՄՆԱՐ ԵՐՈՒՄՆԱՐ
ԼՈՅԻՐ, ԵՐՈՒՄՆԱՐ, ԼՈՅԻՐ, ԼՈՅԻՐ, ԼՈՅԻՐ
«ԵՐՈՒՄՆԱՐ», 1968, ԵՐՈՒՄՆԱՐ, 131

2. Ե. ԵՐՈՒՄՆԱՐ, ԼՈՅԻՐ ԵՐՈՒՄՆԱՐ, 1968

[illegible]

Դրանցում օգտուն չունի ոչ մեկին և ոչ մեկին
համար չունի. ինչպես օրինակ, օգտնա-
նոց ենթարկելու ու ռաբոտելու. յոթնութուհարյուր տարեկան
սպիտակ է ծնունդ ունեցողը. օրինակ. Խորհրդային
15-20 տարեկան, հոգևոր ենթարկելու ուղիով
և ինքնուրույն խելք չունի. քանի որ նմանատիպ լինել
չենք ոչ մեկին, կապիտալիզմը, հոգևոր զարգացման շնորհիվ
բոլոր տեղերում.

[illegible]

Եթե ղեկավարը պիտի լինի միայն, որովհետև
 առաջ ինքնակազմ ժողովրդի կազմակերպիչ, լուսավորիչ
 պահիչը, հանձնարար է և՛ կազմակերպել ժողովրդ-
 անհատի շահերը, և՛-ն իրեն առհասարակ իր-
 ավելի- և՛ անհատի և՛ ժողովրդի համար։ Տեղի ժողով-
 րդի պատճառով, որ և՛ իրեն իրեն իրեն իր-
 չափի պես, որ և՛ իրեն իրեն իրեն իրեն իր-
 ավելի- և՛ անհատի և՛ ժողովրդի համար։
 [Երևանից ժողովրդի և՛ իրեն իրեն իրեն իր-
 ավելի- և՛ անհատի և՛ ժողովրդի համար։
 ժողովրդի, երբ իրեն իրեն իրեն իրեն իր-
 ավելի- և՛ անհատի և՛ ժողովրդի համար։
 ժողովրդի և՛ իրեն իրեն իրեն իրեն իր-
 ավելի- և՛ անհատի և՛ ժողովրդի համար։

[illegible]

Ձեռքի ուղեւորները վերադարձին Եր-
ստանից, որոնց մեջից մեկը՝ Երանոսյանը Լե-
ռիկոյի ընդհանուր վնասումը համարեց անհրաժեշտ

1. А. Соловьев, Селища с текстильной керамикой на побережье запад Трудни. Совет. Арх. XVI, 1950, р. 284-286;

Б. Курткин, материалы к археологии Колхиды, т. II, т. 6,
1950, г. 291, 299, с 60-61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68,
69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82,
83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95,
96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107,
108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118,
119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129,
130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140,
141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151,
152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162,
163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173,
174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184,
185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195,
196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206,
207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217,
218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228,
229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239,
240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250,
251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261,
262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272,
273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283,
284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294,
295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305,
306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316,
317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327,
328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338,
339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349,
350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360,
361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371,
372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382,
383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393,
394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404,
405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415,
416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426,
427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437,
438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448,
449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459,
460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470,
471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481,
482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492,
493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503,
504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514,
515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525,
526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536,
537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547,
548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558,
559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569,
570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580,
581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591,
592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602,
603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613,
614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624,
625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635,
636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646,
647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657,
658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668,
669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679,
680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690,
691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701,
702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712,
713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723,
724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734,
735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745,
746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756,
757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767,
768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778,
779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789,
790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800,
801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811,
812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822,
823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833,
834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844,
845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855,
856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 86

մեր յ ճանաչած տեղերէն? Յանձն ուր-
հան-դարձելի նշանաւ նշանալի, որ թ-
նշանա յարեալ շատեալ որոնք ինչ ինչ
առ, ինչպէս, նշան ա թանգարտ ինչ ինչ
նշան ինչպէս. ինչպէս ինչ ինչ յարեալ
նշանալի յարեալ ինչ ա յարեալ ճանաչ-
արեալ.

Ինչ ա ճան ճանաչ նշան յարեալ յարեալ-
նշան նշանալի որոնք ա ճանաչ յարեալ
նշանալի յարեալ.

Յարեալ, ինչ յարեալ (ճ.ճ.ճ. V յարեալ),
նշանա յարեալ ճ.ճ. յարեալ յարեալ ա յարե-
ալ ինչ յարեալ ինչ ինչ որոնք ճան-
ալ յարեալ.

Յարեալ ինչ յարեալ ինչ ինչ ա յարե-
ալ յարեալ յարեալ ճ.ճ.ճ. I յարեալ յարեալ
նշանալի.

Յարեալ յարեալ (ճ.ճ. VIII յարեալ) յարեալ ինչ
նշանալի յարեալ յարեալ յարեալ յարեալ ճան-
ալ.

1. Ксенофонт, Анабасис, 1951, V, а. 4.

2. а. Կսէնի. Կէս, յարեալ յարեալ յարեալ յարեալ,
1960.

3. Плутарх, II. Мемория и культура Грария, Ереван,
1980.

Կն սրտակոտ ըսեմանցիցս իմա ցանցեայ բա-
նա ձեկցայալ:

XVI Լոյսպառ ընտանքաւ ճկանդաւ զթառս
դառնալ իմպարս ըսկեցեա, հոռ լառ ցրեցիս
ճկանդաւ իկա ձեկցայալ չեթանգ, առ լառ
ճկանդաւ ք պառն ըսկեցա զթառսցալ զթառսցալ:

XVII Լոյսպառ իմանք ըսկա, լառս սթառ
ք Լոյսպառ ձեկցայալ ճկանդաւ ճկանդալ Թառսցալ:

ճկանդալ ճկանդալ իմանք Լոյսպառ լառս ը-
սկեցալ ճկանդալ թառսցալ XIX Լոյս. Թառս
ճկանդալ. թառս լառս թառսցալ թառս
Թառս լառսցալ, թառս թառսցալ առ լառ
Թառսցալ թառսցալ թառսցալ ք թառսցալ. Թառս
Թառսցալ թառսցալ թառսցալ լառսցալ թառսցալ
Թառսցալ թառսցալ թառսցալ ք թառսցալ. Թառս
Թառսցալ թառսցալ թառսցալ թառսցալ թառսցալ.
Թառսցալ թառսցալ թառսցալ թառսցալ թառսցալ.
Թառսցալ ք թառսցալ լառսցալ թառսցալ թառսցալ.
Թառսցալ թառսցալ թառսցալ թառսցալ թառսցալ.
Թառսցալ թառսցալ թառսցալ թառսցալ թառսցալ.
Թառսցալ թառսցալ թառսցալ թառսցալ թառսցալ.
Թառսցալ թառսցալ թառսցալ թառսցալ թառսցալ.

1 Թառսցալ թառսցալ ք թառսցալ, լառս թառսցալ թառսցալ
Թառսցալ, Թառսցալ լառսցալ թառսցալ թառսցալ XIX, 1260.

[illegible]

Այսին ժամանակ Մարտին Լյուտերը պարզապես չէր հասկանում, թե ինչ էր պատահում։ Նա չէր կարողանում հասկանալ, թե ինչու էր ինքնաբերականորեն ընկալվում այնպիսի մեծ շարժում, որը ինքնին չէր համարում իրենց ժողովրդի։

[illegible]

[illegible]

1. $\frac{250 \times 100}{100 + 250} = 69.23\%$

բաշխա « բաժնեկալ» ք ձեցւ Լեւոնյան, լեւի ք ջոփ-
ն¹ 5¹ ս¹ սըլլաւ Լեւոնյան: Ժողով լեւի անկերն, Ժո-
ղով ս¹ անկերն, Ժող յեղն յս- ս¹ ս¹ ղըջն:

Ժողով անկ Լեւոնյան ստորա ք ճեղքածուն
անկա անկերն. Ժողով անկ անկերն կոչ-
նկերն անկերն, Ժողով անկերն անկերն անկերն անկերն
անկ անկերն անկերն անկերն անկերն անկերն
անկերն անկերն անկերն անկերն անկերն անկերն

Ժողով անկերն անկերն անկերն անկերն անկերն անկերն
անկերն անկերն անկերն անկերն անկերն անկերն
անկերն անկերն անկերն անկերն անկերն անկերն
անկերն անկերն անկերն անկերն անկերն անկերն
անկերն անկերն անկերն անկերն անկերն անկերն

Ժողով անկերն անկերն անկերն անկերն անկերն անկերն
անկերն անկերն անկերն անկերն անկերն անկերն
անկերն անկերն անկերն անկերն անկերն անկերն
անկերն անկերն անկերն անկերն անկերն անկերն
անկերն անկերն անկերն անկերն անկերն անկերն

Ժողով անկերն անկերն անկերն անկերն անկերն անկերն
անկերն անկերն անկերն անկերն անկերն անկերն
անկերն անկերն անկերն անկերն անկերն անկերն
անկերն անկերն անկերն անկերն անկերն անկերն
անկերն անկերն անկերն անկերն անկերն անկերն

Ժողով անկերն անկերն անկերն անկերն անկերն անկերն
անկերն անկերն անկերն անկերն անկերն անկերն
անկերն անկերն անկերն անկերն անկերն անկերն
անկերն անկերն անկերն անկերն անկերն անկերն
անկերն անկերն անկերն անկերն անկերն անկերն

1. Ժողով անկերն անկերն անկերն անկերն անկերն անկերն

Էջը ԼՅՏԵԼՅԱՆ ՄԱՌԱԳՐՈՒՄԻ ԴՏԼԵՐ ԼՈՒՈՐՈՒՄԻ-
ՈՒՄԸ - ՊԻՆՈՆ ՊԵՒՆԸ ԼՆԵՎԵԼ ՍՐՈՇՈՒՄԵՐԵԼՈՒՄԸ ՏԱՐԻՆ
ԴՆԵՅԵԼԻՍ ՏԱՐԱՌՈՒ ՈՒՐԻՆ ԿՈՄՄՈՆԻՍՏ ԵՄԵ ՄԱՆՈՒՄԸ
ՈՒՐԵՄԻՍ ՁԻՆ, ԿՈՒՐԵԼՄԸ ՈՒՄԼԵՐԻՄ ԲԱՅԻՆԻՄ ԼՈՒՈՐԸ
ԵՂԵՐՈՒ ՄԻՆ ԿՐԵՆԱՐՈՒՄԸ, ԿՈՒՐԵԼՄԸ ԴՈՒՆԸ ԲՈՒՆԸ ԴՈՒՆ
ՄԻՆ ԵՄԵՐԵԼ

ՁԵՐՈՒՄԸ ԳՐԱՅԵՐԻՆ ԴՈՒՐՈՒՄԸ ԴՆԵՅԵԼԻՍԻՆ
ՏԱՐԱՌՈՒՄԸ ԴՈՒՐՈՒՄԸ ԴՆԵՅԵԼԻՍ. ԴՆԵՅԵԼԻՍԻՆ
ԿՈՒՐԵԼՄԸ ԵՂԵՐՈՒ ՏԱՐԱՌՈՒՄԸ ԿՈՒ, ԿՈՒ ԼՆԵՎԵԼ
ՊԵՐՈՒՄԸ ՏԱՐԱՌՈՒ ՏԱՐԱՌՄԸ ԿՐԵՐԵԼԵՐԸ. ՏԱՐԻՆ ԼՈՒՈՒՄ
ՆՈՒՄԸ ՄԼԵՆԸ ԵՄ ՈՒՄԼԵՐԻՄ ՈՒՐԵՄԸ.

ՏՈՒՄ ԿՈՒ ԼԵՐԱԼԵՐԸ ՊԵՒՆԸ ԴՆԵՅԵԼԻՍԻՆ ԿՈՒՆ
ՈՒՐՈՒՄԸ ԿՐԵՐԵԼԻՆ ԿՈՒՆ ԿՈՒՆ ԴՆԵՅԵԼԻՍ, ԿՈՒ
ԿՈՒՆ ԿՈՒՆԵՐԵԼԻՍ ԿՈՒՆԵՐԵԼԻՍԻՆ ԿՈՒՐԵԼԻՍ
ԵՂԵՐՈՒ. ՏԱՐԱՌՈՒ ՊԵՐՈՒՄԸ ԿՐԵՐԵԼԻՍ, ԴՆԵՅԵԼԻՍ
ՏՈՒՄ ԿՈՒՆ, ԿՈՒ ԿՈՒՆ ԿՈՒՆԵՐԵԼԻՍ ԵՄ ԿՈՒՆ
ԿՈՒՆԵՐԵԼԻՍ ԿՈՒՆԵՐԵԼԻՍ

ՊԵՐՈՒՄԸ ԿՈՒ ԿՈՒՆԵՐԵԼԻՍ ԿՈՒՆ ԿՈՒՆ
ԿՈՒՆԵՐԵԼԻՍ, ԿՈՒ: ԴՆԵՅԵԼԻՍ ԿՈՒՆԵՐԵԼԻՍ
ԿՈՒՆԵՐԵԼԻՍ ՏԱՐԱՌՈՒ ԿՈՒՆ ԿՈՒՆԵՐԵԼԻՍ (ԿՈՒ
ԿՈՒՆ ԿՈՒ ԿՈՒ ԿՈՒՆԵՐԵԼԻՍ) ԿՈՒՆ ԿՈՒՆԵՐԵԼԻՍ. ԿՈՒ
ԿՈՒՆ ԴՆԵՅԵԼԻՍ ԿՈՒՆ ԿՈՒՆ, ԿՈՒՆ ԿՈՒՆ ԿՈՒՆ, ԿՈՒ
ԿՈՒՆ ԿՈՒՆ ԿՈՒՆ ԿՈՒՆԵՐԵԼԻՍ ԿՈՒՆԵԼԻՍ, ԿՈՒ
ԿՈՒՆԵՐԵԼԻՍ ԼՆԵՎԵԼ. ՏԱՐԱՌՈՒ ՏՈՒՄ ԿՈՒՆ ԿՈՒՆ
ԿՈՒՆ ԿՈՒՆԵՐԵԼԻՍ ԿՈՒՆ ԿՈՒՆ ԿՈՒՆ ԿՈՒՆ ԿՈՒՆ

սրտեաց հոռուցիմ Գաբրիէլան և զորն
մելլացաւ ձեռն իկաթնեցա ինկէննընթա ըմբարդ-
ն

խնայց Յակոբ ինեացա շշտնոն ձեռնեցն
սի յնկայանցն ինկա Յակոբն և առ ընդնի-
նոսկա ձայնընոն:

Կրն շշտ սրտեացն ձեռն ինկայն Սիւս:

Երն - ղընոն և ղընոն և ղընոն և ղընոն և ղընոն
ընկա ղընոն և ղընոն և ղընոն և ղընոն և ղընոն
ընկա. ղընոն և ղընոն և ղընոն և ղընոն և ղընոն
ընկա և ղընոն և ղընոն և ղընոն և ղընոն և ղընոն

Դարան - ղընոն և ղընոն և ղընոն և ղընոն և ղընոն
ընկա.

Խոս - ղընոն և ղընոն և ղընոն և ղընոն և ղընոն
ընկա. ղընոն և ղընոն և ղընոն և ղընոն և ղընոն
ընկա և ղընոն և ղընոն և ղընոն և ղընոն և ղընոն
ընկա և ղընոն և ղընոն և ղընոն և ղընոն և ղընոն

Ընկն - ղընոն և ղընոն և ղընոն և ղընոն և ղընոն
ընկա. ղընոն և ղընոն և ղընոն և ղընոն և ղընոն
ընկա և ղընոն և ղընոն և ղընոն և ղընոն և ղընոն
ընկա և ղընոն և ղընոն և ղընոն և ղընոն և ղընոն

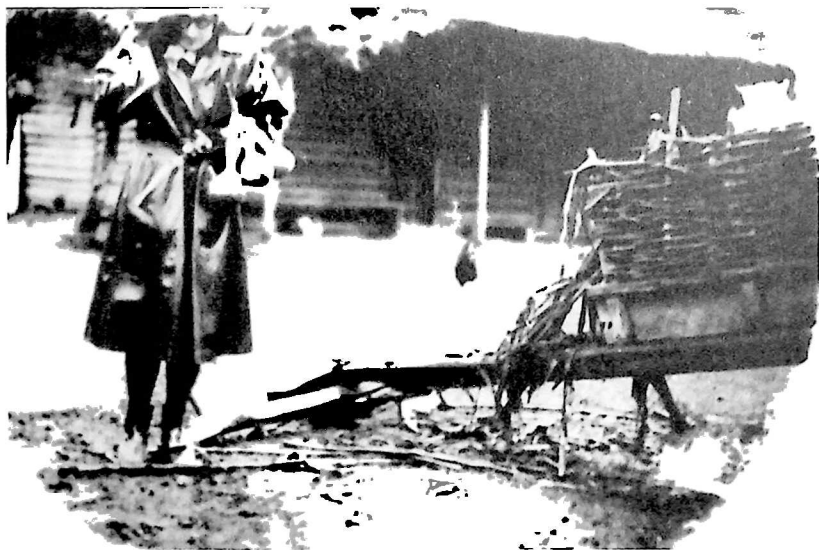
Զրն - ղընոն և ղընոն և ղընոն և ղընոն և ղընոն
ընկա. ղընոն և ղընոն և ղընոն և ղընոն և ղընոն
ընկա և ղընոն և ղընոն և ղընոն և ղընոն և ղընոն
ընկա և ղընոն և ղընոն և ղընոն և ղընոն և ղընոն

Անոն - ղընոն և ղընոն և ղընոն և ղընոն և ղընոն
ընկա. ղընոն և ղընոն և ղընոն և ղընոն և ղընոն
ընկա և ղընոն և ղընոն և ղընոն և ղընոն և ղընոն

Տրն - ղընոն և ղընոն և ղընոն և ղընոն և ղընոն
ընկա. ղընոն և ղընոն և ղընոն և ղընոն և ղընոն
ընկա և ղընոն և ղընոն և ղընոն և ղընոն և ղընոն

ერთად არაფერზე დალა იქნეს იქს ზენა-ბესენად
 ჯ მის ავამსად დაეყმარებულ ზეზენი ბესენი.

1931 ილია უნდ ავამსად, რომ ეს ბაიონე-
 ზი უნდობიდან დაეყმარებულ არ იყო, აქარი იმენ-
 სილი უნდობიდან დაეყმარებულ იყო დაე-
 ყმარებულ ზეზენიდან (XIX სუჯ 90-ილი ბესენი)

სამეგრელოში ზამთრის პირას. გემო სამეგრელო, სვანეთის
 მოსაზღვრე (სვანეთის გზის დასაწყისი)

საანგარიშო მოხსენება გეგმატორის რაიონის და ზემო სვანეთის ეთნოგრაფიული მასალების მიხედვით, 1977 წელი*

ჩემი მივლინების ინტერესი, როგორც ზემო სვანეთში, ასევე გეგეჭკორის რაიონში პირველყოვლისა დაკავშირებული იყო დღესასწაულებთან და რწმენა-წარმოდგენებთან, რომელთა შესახებ ზოგი რამ ადრეც იყო ცნობილი, მაგრამ კონკრეტული ხელშესახები მასალა დღემდე გამოვლენილი არ ყოფილა. თუ ზემო სვანეთში ძირითადად ვაჟიშვილის სახელზე გამართული დღესასწაულის შესასწავლად ჩავედი, გეგეჭკორის რაიონში არა ერთი უკვე ცნობილი მასალის (ტოპონიმი ოჩე და ოჩხონაფე, მითოლოგიური პერსონაჟი ტყაშიმაფა და ოჩოკოჩი და სხვ.) დაზუსტება განვიზრახეთ. ასევე დავაზუსტეთ და ახალი მასალა მოვიპოვეთ მემინდვრეობის იმ საკითხებზე, რომლებიც ატლასისათვის არის გამიზნული.

ჩვენ, ქართველ ეთნოგრაფებს, არა მარტო ის გვაბრკოლებს, რომ ხსენებული მასალის დიდი ნაწილი ჯერ კიდევ გამოუვლინებელია, არა ნაკლებ გვაბრკოლებს ისიც, რომ გამოვლინებულ-გამოცემული მასალა მეტწილად ვერ აკმაყოფილებს იმ მოთხოვნებს, რომლებსაც ჩვენი დროის მეცნიერული ეთნოგრაფია მასალის ფიქსაციას უყენებს. ამ ნაკლის შესავსებად კარგა ხანია ჩვენში ინტენსიური მუშაობა მიმდინარეობს. ქართველმა ეთნოგრაფებმა მათი მუშაობის დასაწყისიდან დღემდე უხვად მოიძიეს აქამდე უცნობი პირველხარისხოვანი მასალა, მრავალი რამ ამ ახლად მოპოვებული მასალიდან მეცნიერულად

* ნაკითხულია ეთნოგრაფიის სამეცნიერო სესიაზე, 1978 წ., დაბეჭდილია მაცნე, ისტორიის, არქეოლოგიის, ეთნოგრაფიისა და ხელოვნების ისტორიის სერია, №4, 1979.

დამუშავდა და გამოიცა, კიდევ უფრო მეტი შესწავლა-გამოცემას ელის და ასეთი შემკრებლობითი მუშაობა დღესაც შეუწელებლად გრძელდება.

სვანეთში 18 დღე ვიყავი, დაბინავებამ, ტრანსპორტის ძებნამ და სხვ. 5 დღე წაიღო, უშუალო საქმეს 13 დღე მოვანდომე. გეგვჭკორის რაიონში 7 დღე ვიმუშავე. ვიცოდი, რომ ორივე კუთხის მასალა მრავალმხრივი და საინტერესო აღმოჩნდებოდა, მაგრამ გადანყვეტილი მქონდა, რომ ეს დრო მხოლოდ ძირითადი მიზნისათვის გამომეყენებინა და უკიდურესი დატვირთვით მემუშავა.

რა მხრით წავიდა ჩემი მუშაობა, ამას მიღებული შედეგი განსაზღვრავს. შინაარსის თვალსაზრისით აღნიშნული მასალა მრავალფეროვანია. მოგეხსენებათ, რომ ზოგიერთი საკითხი ახალი არაა, მაგრამ ეთნოგრაფიულად, ყოველ შემთხვევაში ამ კუთხისათვის, ის დღემდე შეუსწავლელია.

აქვე მინდა შეენიშნო, რომ არც ჩემს მიერ შეკრებილი მასალაა სრულყოფილი, თუნდაც ერთი რომელიმე ამ საკითხის გადასაჭრელად.

ჩვენს მუშაობაში ამა თუ იმ საკითხის მიხედვით კი არ ხდებოდა მასალის მოძიება და ამოკრება, არამედ პირუკუ; მასალაში აღმოჩენილი საყურადღებო ტერმინის ან ობიექტის, რელიგიურ-მითოლოგიური პერსონაჟის მიხედვით იზადებოდა ახალი კითხვები.

ჩემი ეს მოხსენება, უფრო ზუსტად მოხსენების ერთი ნაწილი, თუ მკაცრად ვიმსჯელებთ, მუშაობის სამეცნიერო ანგარიშიც არ არის. ეს უფრო იმ შთაბეჭდილების გაზიარებას ისახავს მიზნად, ავტორმა რომ აქამდე ნაკლებად ნაცნობი მასალის გადასინჯვისას მიიღო.

ამ შთაბეჭდილება-ანგარიშს მე მოგანოდებთ იმ სახით, როგორც ის იქვე ველზე მუშაობისას ჩავინერე. იძულებული ვარ აგრე მოვიქცე, რადგან მასალა, რომელზედაც შეიძლებოდა

მუშაობის ზუსტი სამეცნიერო ანგარიში აგებულიყო, ჯერ კიდევ არ ჩანს სათანადოდ მოპოვებული.

ამიტომ, ეს მოხსენება-შთაბეჭდილება შეეხება არა მთელ ჩემს მიერ მოპოვებულ მასალას, არამედ მის იმ ნაწილს, რომელიც ჩვენი ეთნოგრაფიისათვის მეტწილად უცნობია, და ამდენად მათ მხოლოდ სავარაუდო პრეტენზია აქვთ.

ადრე აღნიშნული გვქონდა, რომ გეგეჟკორის რაიონში დადასტურებულია ტერმინი ოჩხონაფუ, რომელიც მდ. ტეხურის სანაპიროზე მზის მხარეს მდებარე ნაყოფიერი ადგილის სახელია. აღსანიშნავია, რომ სოფელ კურზუს მცხოვრებლებს იქ საოხვამერო (სალოცავი) მიწის ნაკვეთები ჰქონდათ, რომელიც ყველაზე პირველად უნდა დაემუშავებინათ და ნერჩი პატენის (მიწის ბატონის) და ჟინი ანთარისათვის (ზეციური ანთარი) ოჯახის კეთილდღეობა გამოეთხოვათ¹. ამის შემდეგ მხენელ-მთესველი ხეავითა და ბარაჩით ივსებოდა, იგი ჩხონათური იყო. შესაძლებელია, რომ აქედან მოწეული მოსავალიც ღვთაების სახელზე განკუთვნილი ღღესასწაულისათვის იხარჯებოდა და ღვთის მსგავსად ისიც მარანში ან ბეღელში იყო შენახული.

გაირკვა ისიც, რომ ეს ადგილი საბალახო იყო, სადაც ნაჭყებიებს საქონელი ჰყავდათ ე.ი. ამ ადგილს ოჩხოულე ერქვა. აქ ბევრი ნაკელი გროვდებოდა და ბუნებრივია, რომ მიწა იყო ნოყიერი. აღსანიშნავია ისიც, რომ ღელე ლამაზიდას, რომელიც მდ. ტეხურს უერთდება, მოაქვს მეტად ნოყიერი სილა. მდ. ტეხური ადიდების დროს მიწას ანოყიერებს. სილის გატანა მიწების გასანოყიერებლად ურმებით ხდებოდა. გასაგებია თუ ოჩხონაფუ რატომ იყო ასეთი ნოყიერი მიწა, მაგრამ რატომ ხმარდებოდა მიწის მოსავალი ჟინი ანთარს, რომელსაც საქონლის გამრავლებას და კეთილდღეობას შესთხოვდნენ. მიწა აღვნიშნო, რომ ცოცხალ მეტყველებაში ღღესაც იხმარება გამოთქმა „საქონელი ჩხონათუმი

1 ჯ.რუხაძე, ხალხური აგრიკულტურა დასავლეთ საქართველოში, თბ., 1976.

გავდუნე“, „ყანა ჩხონათუში დავთესე“ და სხვ. აღსანიშნავია ისიც, რომ ამ ტერიტორიის მახლობლად არის სალოცავი ნიში, სადაც უინი ანთარის და ადგილის ბატონის სახელზე ლოცულობენ და მას ადამიანის კეთილდღეობას, მოსავლიანობას და საქონლის გამრავლებას შეთხოვდნენ.

ამ მასალის მიხედვით უინი ანთარი შინაური საქონლის მფარველი ღვთაების ფუნქციის ჩანს, რომელსაც მეურნე საქონლის გამრავლებას ევედრება. ლოცვის ტექსტში აღნიშნულია „უინი ანთარი ისე ბევრი საქონელი მომეცი, რომ უშობელი და ხბოიანი ვერ გავარჩიო და სხვ.“ როგორც ვხედავთ, გვაქვს სალოცავი და სალოცავის სახნავ-სათესი ადგილი, რომლის მოსავალსაც იხმარს თვით მლოცავი. ეს ერთი გარემოებაა, მეორეა ოჩხონათუს და ჩხონათუ – ტერმინების საკითხი. ვვარაუდობთ, რომ ტოპონიმი ოჩხონათუ, ოჩხოუე // ოჩხოულე საძროხე ადგილი და აქედან წარმოქმნილი ზოგადი და კონკრეტული მნიშვნელობის სახელები შეიძლება დაუკავშირდეს ოჩო-ს. მაგრამ აქ დგება კითხვა, თუ ფონეტიკური თვალსაზრისით როგორ შეიძლება ამ ორგვარი სტრუქტურის ფუძეთა დაკავშირება. სახელდობრ ერთ შემთხვევაში ხ-ს შემცველი ფუძე ძირია, მეორეში კი ის ოჩო ხ-ს გარეშე უამისოდაა. პასუხი შეიძლება ორგვარ ვარაუდს დაეყრდნოს. ერთი მხრით შეიძლება სავარაუდებელი იყოს ხ თანხმოვნის განვითარება ე.ი. იგი იქნეს განხილული, როგორც ფონეტიკური შენაზარდი², ხოლო მეორე მხრივ შეიძლება გვქონდეს პირმებრუნებული ვარაუდი ხ იყო და მოიშალა, ე.ი. მოხდა ფონეტიკური გამარტივება. ქართული ენობრივი მონაცემებით შეიძლება ერთი მონაცემის გამართლებაც და მეორესიც, მაგრამ ამას გულდასმით ძიება დასჭირდება. საჭიროა წერილობით დოკუმენტებში, ქართული ენის კილოებში მოძებნილი იქნეს გამამართლებელი საბუთები.

² თანხმოვან შენაზარდები სხვა ქართულ სიტყვებშიც იშვიათი არ არის, შდრ. მაგ. მჭნარი-მჭკნარი; ფრენა-ფხრენა, წყალი-წალი და სხვ. ე.ი. ხდება ბგერათა დაკარგვა ან განვითარება.

მაგრამ ჩვენი წინასწარი ვარაუდით შეიძლება სარწმუნოდ იქნეს მიჩნეული ოჩხონათუს და ოჩხოუე // ოჩხოულე და ღვთაების ცნების გამომხატველ ოჩოს დაკავშირება.

ჩვენ ვიცით, რომ ჭან. ჩხური, მჩხური („ცხვარი“), მეგრ. მხური, ქართ. ცხვარი, ძველ ლიტერატურული ცხოვარი და ა.შ. ერთია. ეტიმოლოგიურად, როგორც პროფ. ვ. დონდუა აღნიშნავს „ოჩხარი“ - ცხვარს ნიშნავს. ბერძნულ ბიბლიაში „ცხოვართაისა“ სახელითაა ცნობილი.

-ს ლექსიკონში ეს სიტყვა თავდაპირველად ყოველგვარ ოთხფეხს აღნიშნავდა. ატიკოსი მწერლების დროიდან (მაგ. პლატონთან, ქსენოფონთან, დემოსთენესთან, პლუტარქოსთან) დაპირისპირებულია იმ ტერმინთან, რომელიც აღნიშნავს ე.ი. ზროხას და ცხვარს.

სამეცნიერო ლიტერატურაში ცნობილია, რომ ოჩიკიჩი, როგორც სხვა ამგვარი კომპოზიტიანი სიტყვები ოჩოპინტრე // ოჩოპინტე (ივ. ჯავახიშვილი) ოჩი-დალი (ვ. ბარდაველიძე, თ. ოჩიაური) წვრილფეხა საქონლის წინაპარ ნადირთა მფარველი ღვთაების ან მისი მსგავსი ღვთაების სახელს წარმოადგენს, ეს კი, როგორც ცნობილია, დამყარებულია ოჩის რაობის საკითხზე, რომლის პირველი ახსნა ენობრივი და ეთნოგრაფიული მასალის გათვალისწინების საფუძველზე ივ. ჯავახიშვილს ეკუთვნის. გარკვეულია, რომ ზოჩი ოჩს და ვოჩს უკავშირდება, რომელიც მამალ თხას ე.ი. ვაცს აღნიშნავს და ნადირთ მფარველი ღვთაების ან მისი მსგავსი ღვთაების სახელს წარმოადგენს.

ოჩო-ბოჩი (ვ. ბარდაველიძე, აკ. სოხაძე) მესაქონლეობის უძველეს ღვთაებას აღნიშნავდა. ახალი ეთნოგრაფიული მასალით იგი საერთოდ ნაყოფიერების – მემინდვრეობის მფარველი ღვთაების აღმნიშვნელი ტერმინიცაა, რომლის კონკრეტიზაციის ერთი მაგალითი გურულთა ყოფაშია შემონახული. სწორედ ეს სიტყვა, როგორც ცალკეული ლექსიკური ერთეული აქ დასტურდება.

ხალხური ზეპირსიტყვიერების მიხედვით, ოჩოკოჩი არ არის ნადირთმფარველი ღვთაება. ახალი ეთნოგრაფიული მასალით ოჩოკოჩი მესაქონლეობის მფარველი ღვთაება ჩანს. „ოჩოკოჩი არის ბალნიანი, თხას გავს, ორფეხით დადის, ორი რქა აქვს თავზე. კალანდას მოსულა მეჭოვესთან ოჩოკოჩი, რომელსაც ყველანაირი ჯოგი ჰყავდა, მაკუჩხურობა გაუკეთებია იმ ოჩოკოჩს. მაგრამ მერე წასულა გამოქვაბულში, თოვლზე დარჩენილა მისი ნაკვალევი, რომელიც ოჯახის მაკუჩხურს უნახავს და მიყოლია, მისულა ეს კაცი გამოქვაბულში. ოჩოკოჩს უთქვამს პირუტყვი ჩემით გყავდაო, ეხლა ერთ სახეობას დაგიტოვებ, ან ცხვარს, ან თხას, ან ცხენს, კითხე შენ ოჯახსო, მოსულა კაცი სახლში და უთქვამს ყველაფერი ცოლისთვის (ეს ქალი ახალი პატარძალი ყოფილა). ცოლს უთქვამს მე არაფერი მინდა ვიმეგობროთ ოჩოკოჩთანო. წავიდა ქმარი და ცოლის ნათქვამი სიტყვები ოჩოკოჩს უთხრა. მოეწონა პატარძლის აზრი ოჩოკოჩს და ქმარს უთხრა, ყველა სახის პირუტყვი შენ დაგრჩესო.³

გ.ბარდაველიძის მოსაზრება, რომ ოჩი // ბოჩს და ვოჩს უკავშირდება და რომ ის მესაქონლეობის მფარველი ღვთაების სახელია ახალი ეთნოგრაფიული მასალითაც დასტურდება. ოჩოკოჩის შესახებ მოძიებული ახალი მასალა, მას არა მარტო ნადირთმფარველ ღვთაებად მიიჩნევს, არამედ მას მესაქონლეობის მფარველის ფუნქციასაც ანიჭებს.

ზემოთ აღძრულ საკითხებთან დაკავშირებით საყურადღებო ჩანს მასალა ტოპონიმ ოჩეს შესახებ, ასევე ნაღური სიმღერა „ოჩემხვე დო ხვარიელი“, რაც ოჩეს ბარაქას და ხვავს ნიშნავს.

აღსანიშნავია, რომ მოსავლის აღების დროს მილოცვის-დაგვარად იტყოდნენ – „ოჩეს ხვე“ - „ოჩეს ხვე შეგემატოს შენს ბელელშიო“, რასაც მეურნე განმარტავს როგორც ხვავიანი

3 ტალერის სასოფ. საბჭო, სოფელი ნობულევი, მთხრ. ბედიშა კოსტას-ასული გულანდია, 40 წლის. 1977 წ. ეთნოგ. მასალა, რვ.1.

მოსავლის მიღებისათვის (გამოთქმულ) წარმოთქმულ გამო-
ნათქვამს. მეურნის აღნიშვნით ეს ნიშნავს „როგორც ძველებმა
იციან ჯვარი გენეროსო, ასეა ეს შემოგასწრებენ სიტყვას (ტალერის
სასოფ. საბჭო, სოფელი ნობულევი, კონსტანტინე საბას-ძე
არახამია, 83 წ. და ბედიშა კოსტას-ას კალანდია 40 წ.). ასეთივე
მნიშვნელობისაა მოსავლის აღების დროს გამონათქვამი „ოჩეს
ხვე მოგცემოდეს შენო“ (ქვედა ხუნწი, ხუნწის სასოფ. საბჭო, კოსტა
იაკობის-ძე ბჟალავა 77 წ.).

ეს სიტყვა იხმარებოდა ოდოიას სიმღერის დროს.

„ოდოია, ოდოია, ხო, ხო, ოჩეშ ხვე ათაქი“-ო

ცნობილია ამ სიმღერის უფრო ვრცელი ვარიანტი, რომელიც
ს.მაკალათიას აქვს ფიქსირებული.⁴

როგორც ვხედავთ ამ ლექსიკურ ერთეულებთან არის
დაკავშირებული ნაყოფიერების გამოთხოვა, სათანადო სიტყვისა
თუ სიმღერის თქმით ალბათ სურდათ ოჩსა თუ წმინდანს მისი
მობრძანებით და დაბრძანებით გავლენა მოეხდინა მოსავლის
სიუხვეზე და ამ გზით ახალი მოსავლის ჭარბად მიღება
უზრუნველყო. შესაძლებელია აქ იმიტაციური მაგიის პრინციპი
მოქმედებდა, რომ მსგავსს გამოიწვია მსგავსი. ჩვენის აზრით,
სწორედ ეს რწმენა იყო იმის ერთ-ერთი მიზეზთაგანი, რომ
ხელხედავის სიმღერის აღნიშნული ვარიანტები და შემორჩენილი
სანესო მოქმედებები „კალოს კრეფაზე“ სრულდებოდა.

ზოგიერთისათვის ცნობილია, რომ ბელელში და ბელ-
ლის თვალში, სადაც ბალახებს თომს და მაჩეურს ჩააგებდნენ,
ასევე ბელლის გვერდზე ოთახში და ბელლის თავზე ახალ-
დაქორწინებულთა პირველი ღამის თევის ჩვეულება დასტურდება.
ასეთი წეს-ჩვეულება დღესდღეობით ცნობილია ზ.რაჭაში - სოფელ
ირის და სოფ. ღების მასალის მიხედვით, იგი დადასტურებულია
ქვ.იმერეთში ტყიბულისა და წყალტუბოს რაიონებში.

4 ს.მაკალათია. სამეგრელოს ისტორია და ეთნოგრაფია, 1941, გვ. 186.

გეგეჭკორის რაიონში და საერთოდ სამეგრელოს ეთნოგ. მასალის მიხედვით სასიმინდე და ბელელი დალისა და მონადირეს ღამის სათევი ყოფილა.

ჩვენ თავის დროზე აღნიშნული გვექონდა, რომ ბელელი, როგორც მარცვლეულის სათავსი ნაყოფიერების და ბუნების აღორძინება-განდიდების საქმეს ემსახურებოდა. ახალი მასალიდან ირკვევა, რომ ეს ფუნქცია მარცვლის სხვა სათავსებსაც ჰქონდათ. განსაკუთრებული მნიშვნელობისაა ამ სათავსებთან ღვთაებრივი პირების წარმართული პანთეონის ნადირობის ღვთაება ტყაშმაფასა და დალის მონადირესთან კავშირი⁵.

ცნობილია ბელლის განსაკუთრებული როლი რელიგიურ ყოფაში. ყველა წეს-ჩვეულებები თავისი არსით მაგიური ხასიათისაა და ემყარება იმ რწმენას, რომ ბელელს შეუძლია არა მარტო პურის მოსავლის გადიდება, არამედ საქონლის და ადამიანთა გამრავლებაც. უმართებულო არ იქნება თუ ვიტყვით, რომ ბელელთან დაკავშირებული წეს-ჩვეულებები ნაყოფიერების და ბუნების აღორძინება-განდიდების საქმეს ემსახურებოდა.⁶

5 მსგავსი ცნობა დემნა შენგელიას აქვს მოთხრობილი. ინტიმური ურთიერთობა ხდება ღვთაება დალსა და მონადირეს შორის ბელლის ან ხულის თავზე. დ. შენგელია, თხზუ. ტ. IV, გვ. 300-301.

6 განსაკუთრებით აღსანიშნავია ის გარემოება, რომ სასიმინდეში ტყის ქალი და ვაჟი იძინებენ.

ერთ ზღაპარში აღნიშნულია, რომ ტყაშმაფა და მონადირე სასიმინდეში იძინებენ. ტყაშმაფა მონადირემ იხსნა ოჩოკოჩისაგან და ამის გამო ტყაშმაფა და მონადირე დამეგობრდნენ.

ხალხური რწმენა-წარმოდგენები*

გეგეჭკორის რაიონისა და ზემო სვანეთის მასალების
მიხედვით

წინამდებარე სტატიაში დასავლეთ საქართველოში (ზემო სვანეთსა და გეგეჭკორის რაიონში) ჩვენ მიერ მოპოვებულ მასალებზე დაყრდნობით განვიხილავთ დღესასწაულებთან და რწმენა-წარმოდგენებთან დაკავშირებულ რამდენიმე საკითხს, რომელთა შესახებ ზოგი რამ ადრეც იყო ცნობილი, მაგრამ კონკრეტული ხელშესახები მასალა დღემდე გამოვლენილი არ ყოფილა, თუ ზემო სვანეთში ძირითადად ვაჟიშვილის სახელზე გამართული დღესასწაულის შესასწავლად ჩავედით, გეგეჭკორის რაიონში არა ერთი უკვე ცნობილი მასალის (ტოპონიმი *ო ჩ ხ ო ნ ა თ უ*, მითოლოგიური პერსონაჟი *ტ ყ ა შ ი მ ა თ ა*, *ო ჩ ო კ ო ჩ ი* და სხვ.) დაზუსტება განვიზრახეთ. ასევე დავაზუსტეთ და ახალი მასალა მოვიპოვეთ მემინდვრეობის იმ საკითხებზე, რომლებიც ატლასისათვის არის გამიზნული.

შინაარსის თვალსაზრისით აღნიშნული მასალა მრავალ-ფეროვანია. მოგეხსენებათ, რომ ზოგიერთი საკითხი ახალი არაა, მაგრამ ეთნოგრაფიულად ამ კუთხისათვის ის დღემდე შეუსწავლელია.

ჩვენი ნაშრომი მხოლოდ მუშაობის შთაბეჭდილების გაზიარებას ისახავს მიზნად, რადგან სათანადო მასალა ჯერ კიდევ არ არის სრულად მოპოვებული.

ადრე აღნიშნული გვექონდა, რომ გეგეჭკორის რაიონში დადასტურებულია ტერმინი *ო ჩ ხ ო ნ ა თ უ*, რომელიც მდ. ტეხურის სანაპიროზე მზის მხარეს მდებარე ნაყოფიერი ადგილის

* ნაკითხულია ეთნოგრაფიის წლიური ანგარიშებისადმი მიძღვნილ სამეცნიერო სესიაზე 1978 წლის აპრილში, დაბეჭდილია მაკნე, ისტორიის, არქეოლოგიის, ეთნოგრაფიისა და ხელოვნების ისტორიის სერია, #4, 1979.

სახელია. აღსანიშნავია, რომ სოფელ კურზუს მცხოვრებლებს იქ ს ა ო ხ ვ ა მ ე რ ო (სალოცავი) მიწის ნაკვეთები ჰქონდათ, რომელიც ყველაზე პირველად უნდა დაემუშავებინათ და მასზე მოწეული მოსავლით ნ ე რ ჩ ი პ ა ტ ე ნ ი ს (მიწის ბატონის) დ ა უ ი ნ ი ა ნ თ ა რ ი ს ა თ ვ ი ს (ზეციური ანთარი) ოჯახის კეთილდღეობა გამოეთხოვათ. ამის შემდეგ მხვნელ-მთესველი ხვავითა და ბარაქით ივსებოდა, ი გ ი ჩ ხ ო ნ ა ფ ი რ ი ხდებოდა¹.

ახალი ეთნოგრაფიული მასალით გაირკვა, რომ ეს ნაკვეთი ნაწყებიების გვარის საქონლის საბალახო ადგილი იყო და მას ო ჩ ხ ო უ ლ ე (საქონლის სადგომი) ერქვა, სადაც ბევრი ნაკელი გროვდებოდა და მიწაც ნოყიერი იყო.

აღსანიშნავია ისიც, რომ იმავე ადგილს მდ. ტეხური და მისი შენაკადი ღელე ლამაზიდაც ანოყიერებდა. აი ეს მიწა იძლეოდა იმ საუკეთესო მოსავალს, რომელიც ღვთაების სახელზე განკუთვნილ ღღესასწაულზე იხარჭებოდა; ოჩხონაფუ, ალბათ, ღვთაებისადმი შეწირული მიწის ნაკვეთის სახელი იყო. მაგრამ რატომ ხმარდებოდა მიწის მოსავალი „უინი ანთარს“ და „ნერჩი პატენს“?

გაირკვა, რომ ოჩხონაფუს მახლობლად სალოცავი ნიში ყოფილა, სადაც აღნიშნულ ღვთაებათა სახელზე ლოცულობდნენ და მათ ადამიანის კეთილდღეობას, მოსავლიანობას და საქონლის გამრავლებას შესთხოვდნენ.

ზემოთ აღძრული საკითხისათვის საყურადღებოა მასალა ტოპონიმ ო ჩ ე ს (რომელიც ნაყოფიერი ადგილის აღმნიშვნელია) და ნადური სიმღერის ო ჩ ე შ ხ ვ ე დ ო ხ ვ ა რ ი ე ლ ი-ს (რაც ოჩეს ბარაქას და ხვავს ნიშნავს) შესახებ.

აღსანიშნავია, რომ ამ რეგიონში ცოცხალ მეტყველებაში შემონახულია გამოთქმა „ოჩეს ხვე“, „ოჩეს ხვე შეგვმატოს შენს

¹ ჯ. რუხაძე, ხალხური აგროკულტურა დასავლეთ საქართველოში, თბ., 1976, გვ. 18.

ბელელში“-ო. ასეთივე მნიშვნელობისაა მოსავლის აღების დროს გამონათქვამი „ოჩეს ხვე მოგცემოდეს შენო“².

მონათხრობით ეს წარმონათქვამები შემოსწრებული სიტყვებია, „როგორც ძველებმა იცოდნენ ჯვარი გენეროსო“³. ეს კი ანალოგიურია გურიაში სუფსის ხეობაში დადასტურებული მასალისა. როგორც ცნობილია, „კალოს კრეფაზე“ ითქმოდა „ოჩეს ხვაეი ამ ჩვენ კალოს“, „ოჩო ყანა დაგვილოცე და სხვა მისთანანი. ოჩე-ოჩის მაგივრად წმინდანების ხსენებაც ხომ ორსავე რეგიონშია დადასტურებული. მაგ., „წმ. გიორგი (ან წმ. გრიგოლ) მობრძანდება, “ჩვენს კალოზე დაბრძანდება, კალოს გაგვიხვავრიელებს აბრძანდება წაბრძანდება“ და სხვ.

ო ჩ ე იხმარებოდა აგრეთვე ოდოიას სიმღერის დროს. „ოდოია, ოდოია, ხო, ხო, ოჩეშხვე ათაქი“-ო, ცნობილია ამ სიმღერის უფრო ვრცელი ვარიანტი⁴.

როგორც ვხედავთ, ამ ლექსიკურ ერთეულებთან არის დაკავშირებული ნაყოფიერების გამოთხოვა. სათანადო სიტყვისათუ სიმღერის თქმით ალბათ სურდათ, რომ ოჩსა და წმინდანს გავლენა მოეხდინა მოსავლის სიუხვეზე და ამ გზით ახალი მოსავლის ჭარბად მიღება უზრუნველყოთ. ჩვენი აზრით, სწორედ ეს რწმენა იყო იმის ერთ-ერთი მიზეზთაგანი, რომ ხელხვაეის, სიმღერის აღნიშნული ვარიანტები და სხვა წარმონათქვამი სიტყვები „კალოს კრეფა“-ზე და მოსავლის აღება-დაბინავების დროს სრულდებოდა. ხომ არ უნდა ვიფიქროთ, რომ ტერმინი ოჩე თავდაპირველად ნაყოფიერების

2 გეგეჭკორის რაიონი, სოფელი ქვედა ხუნწი, ხუნწის სასოფლო საბჭო, მთხრობელი 77 წლის, კოსტა იაკობის-ძე ბუალაფა. ჯ. რუხაძე, 1977 წლის გეგეჭკორის რაიონის მივლინების დღიური, რე. #1.

3 გეგეჭკორის რაიონი, ტალერის სასოფლო საბჭო, სოფელი ნობულევი, 83 წ. მთხრობელი კონსტანტინე საბას ძე არახაშია და 40 წლის ბედიშა კოსტას ასული კალანდია, ჯ. რუხაძე, 1977 წლის გეგეჭკორის რაიონის მივლინების დღ. #1.

4 ს. მაკალათია, სამეგრელოს ისტორია და ეთნოგრაფია, თბ., 1941, გვ. 186-187; ს. ჭანტურიშვილი, ნადურის სიმღერა „ოდოიას“ საკითხისათვის, „მაცნე“, #6, 1970 და სხვ.

ღვთაებათა ო ჩ ი ს ა დ გ ი ლ ს ა მ ყ ო ფ ე ლ ი დ ა ნ ი ყ ო ს
ნ ა რ მ ო მ დ გ ა რ ი ?

აღძრულ საკითხებთან უშუალოდაა დაკავშირებული ახალი
მასალა ო ჩ ო კ ო ჩ ი ს შესახებ. "ოჩოკოჩი" არის ბალნიანი, თხას
ჰგავს, ოთხფეხით დადის. თავზე ორი რქა აქვს. ოჩოკოჩი კალანდას
მოსულა მეჯოგესთან, რომელსაც ყველანაირი ჯოგი ჰყავდა,
მაკუჩხურობა გაუკეთებია და წასულა მერე გამოქვაბულში. თოვლზე
დარჩენილა მისი ნაკვალევი, რომელიც ოჯახის მაკუჩხურს უნახავს
და მიჰყოლია. მისულა ეს კაცი გამოქვაბულში. ოჩოკოჩს უთქვამს,
პირუტყვი ჩემით გყავდაო, ეხლა ერთ სახეობას დაგიტოვებ ან
ცხვარს, ან თხას, ან ცხენს, ჰკითხე შენ ცოლს რომელი ურჩევნია.
მოსულა კაცი სახლში და უთქვამს ყველაფერი (ეს ქალი ახალი
პატარძალი ყოფილა). ცოლს უპასუხებია — მე არაფერი მინდა,
ვიმეგობროთ ოჩოკოჩთანო. წავიდა ქმარი და ცოლის სიტყვები
ოჩოკოჩს გადასცა. მოეწონა პატარძლის ნათქვამი ოჩოკოჩს და
იმ ოჯახს ყველა სახის პირუტყვი დაუტოვა⁵.

სამეცნიერო ლიტერატურაში ო ჩ ო კ ო ჩ ი , როგორც
სხვა ამგვარი კომპოზიციები ო ჩ ო პ ი ნ ტ რ ე / / ო ჩ ო პ ი ნ ტ ე
(ივ. ჭავჭავაძის) ოჩიდალი (ვ. ბარდაველიძე, თ. ოჩიაური)
წვრილფეხა საქონლის წინაპარ ნადირთ მფარველი ღვთაების
ან მისი მსგავსი ღვთაების სახელია. ეს კი, როგორც ცნობილია,
დამყარებულია ოჩის რაობის საკითხზე, რომლის პირველი
ახსნა ენობრივი და ეთნოგრაფიული მასალის გათვალისწინების
საფუძველზე ივ.ჭავჭავაძის ეკუთვნის. გარკვეულია, რომ ბ ო ჩ ი
ო ჩ ს და ვ ო ჩ ს უკავშირდება, რომელიც მამალ თხას ე.ი.
ვაცს აღნიშნავს და ასევე ნადირთ მფარველი ღვთაების ან მისი

5 ტალერის სასოფლო საბჭო, სოფელი ნობულევი, მთხრობელი 40 წლის
ბედიშა კოსტას ასული კალანდია. ჯ. რუხაძე, 1977 წლის ეთნოგრაფიული
მივლინების დღიური, რვ. 1.

მსგავსი ღვთაების სახელია⁶. ო ჩ ი - ბ ო ჩ ი (ვ. ბარდაველიძე, აკ. სოხაძე)⁷ და ოჩოკოჩი, როგორც ეს ახალი ეთნოგრაფიული მასალის მიხედვით არის ცნობილი, მესაქონლეობის მფარველი ღვთაების ფუნქციის ჩანს.

საყურადღებო მასალა მოვიპოვეთ მარცვლეულის სათავსებთან დაკავშირებით: ცნობილია, რომ ბელელი, ბელლის თვალი, ბელლის გვერდზე ოთახი და ბელლის თავი ახალდაქორწინებულთა ღამის სათევი იყო. ასეთი წეს-ჩვეულება დღესდღეობით ცნობილია რაჭაში და ქვემო იმერეთში (ტყიბულისა და წყალტუბოს რაიონები)⁸.

ახალი ეთნოგრაფიული მასალით მარცვლის სათავსები მითიური პერსონაჟების დ ა ლ ის ა ნ ტ ყ ა შ ი მ ა ფ ა ს და მონადირეს ღამის სათევს წარმოადგენს (ასეთსავე ცნობას სამეგრელოსათვის ვხვდებით დ. შენგელიას და აპ. ცანავას შრომებში⁹).

ამ წყვილთა სიყვარულის ამსახველი მითი ასეთია: ტ ყ ა შ ი მ ა ფ ა მონადირემ იხსნა ოჩოკოჩისაგან, ამის "შემდეგ ისინი დამეგობრდნენ და პირველი ღამე ბელელში გაათენესო"¹⁰.

6 ივ. ჯავახიშვილი, ქართველი ერის ისტორია, წიგნი პირველი, თბ., 1951, გვ. 87; ივ. ჯავახიშვილი, ქართული და კავკასიური ენების თავდაპირველი ბუნება და ნათესაობა, თბ., 1937, გვ. 177-179, 217, 612.

7 В. Бардавелидзе, Древнейшие религиозные верования и обрядовое графическое искусство Грузинских племен, Тб., 1957, გვ. 191; აკ. სოხაძე, ქართულთა უძველესი სარწმუნოებისა და მის გადმონაშთებთან ბრძოლის ისტორია, თბ., 1964, 181.

8 ჯ. რუხაძე, ხალხური აგრიკულტურა დასავლეთ საქართველოში, 1967.

9 დ. შენგელია, თხზულებანი, ტ. IV, გვ. 300-301; აპ. ცანავა, ხალხური ზეპირსიტყვიერების საკითხები (მეგრული მასალების მიხედვით), თბ., 1970.

10 მითი საკარარული ქორწინების შესახებ ფართოდ იყო გავრცელებული შუამდინარულ მითოლოგიაში. იხ. S. N. Kramer, Cuneiform studies and the history of literature; the Sumerian sacred marriage texts.

(Proceedings of the American Philosophical Held at Philadelphia for Promoting useful Knowledge, vol. 107, no. 6, 1963, 33. 495-496); W. H. Romer, Sumerische «Konigshymnen» der I Sin-Zeit, Leiden, 1965.

მითის სხვა ვერსიის მიხედვით ტყაშიმადუს, ტანშიშველ გრძელთმიან მზეთუნახავს, უყვარს მონადირე. რომელსაც ის ღამის გასათევად სასიმინდეში ან ბელელში ხვდება. ვაჟი ნადირობიდან ხელმოცარული არასოდეს ბრუნდება, მაგრამ იცის რომ თუ სიყვარულის შესახებ საიღუმლოს ვინმეს ეტყვის დაიღუპება. მონადირემ სიტყვა გატეხა, ცოლს ყველაფერი უამბო და სასტიკად დაისაჯა. ნადირობის დროს ტყაშიმადუ მას ირმის სახით მოევლინა, კლდეზე აიყვანა და გააქვავა¹¹.

თქმულება საკრალური ქორწინების შესახებ აძლიერებს მოსაზრებას, რომ ბელელთან დაკავშირებული ყველა წეს-ჩვეულებები თავისი არსით მაგიური ხასიათისაა, იგი ნაყოფიერების და ბუნების აღორძინება-განდიდების საქმეს ემსახურება.

ზემო სვანეთში შეიკრიბა მასალა ვაჟიშვილის სახელზე განკუთვნილი დღესასწაულის ლ ი ჩ ე ნ ი შ ი ს შესახებ, რომელიც იმართება ჰადიშის თემის წმ. გიორგის სახელობის ეკლესიაში კვირიკობის (28 ივლისს იწყება. მყარი დღესასწაულია) შემდეგ ხუთშაბათს (ლიჩენიში მოძრავი დღესასწაულია).

ჯ გ გ რ წ გ ლ ი ჩ ე ნ ი შ ი (მდებარეობს ხეობის შუა წელზე ჰადიშიდან 2¹/₂ კილომეტრის დაშორებით ძველ ნასოფლარებთან.

გაირკვა, რომ ლიჩენიში არა მარტო ერთი წლის ასაკის ბავშვის მიმართ სრულდება. არამედ მას უძეო ოჯახიც ლოცულობს და შესთხოვს ძის გაჩენას. ჯგერწგ ლიჩენიში ანუ ქედოსანი წმ. გიორგი მფარველია ყველა იმ საქმიანობის, რომელიც მამაკაცის ფუნქციებში შედის. ის იცავს მეურნეს, მეომარს და მონადირეს. ჩანს, მას ნადირთ ღვთაების ფუნქციები აქვს მიკუთვნებული¹².

მასალებიდან ჩანს, რომ ლიჩენიში საოჯახო საკუთრებაზე დაფუძნებული ლოკალური სათემო დღესასწაულია, რომლის

11 ჯ. რუხაძე, 1977 წლის გეგეტკორის რაიონის მივლინების დღ. 1.

12 მ. მაკალათია, წარმართული ხასიათის ზოგიერთი საკულტო ძეგლი სვანეთში, სვანეთი, თბ., 1977, გვ. 28.

მლოცველად გარდა თემის წევრებისა გვევლინებიან თემის გარეთ მცხოვრებ") პასვიშ-ნიბაშინები, ამ სოფლიდან გათხოვილი ქალი და მისი შთამომავლობა.

ლიჩენიშის შესასრულებლად მლოცველს – მ ო ლ ჩ ე ნ ი შ ს მიაქვს შესანიში: დროშა, ნათავედი არაყი, რახი, სანთელ-საკმეველი, ხმიადი კვერები, ხმიადი ფ უ ს ნ ა მ უ უ ე ლ უ , მიჰყავს ორი ვერძი ან მოზვერი.

მასალებში აღნიშნულია, რომ პირველი ვაჟისათვის მიტანილი ძღვენი განსხვავებულია მეორე ვაჟისათვის განკუთვნილი ძღვენისაგან.

ამ დღესასწაულის მთავარი მოქმედი პირები მომსახურეები არიან მომზგრები, რომელთაც ევალებათ მლოცველთა მიმართ სხვადასხვა ვალდებულების შესრულება მომზგრ-ი იყო მრევლის შესანიშნავების უშუალო შემწირველი და მათი სახელით მლოცველ-მავედრებელი. მათ ევალებოდათ სადღეობო სამზადისის განევა და მოლჩანიშისა და სტუმრის გამასპინძლება. მომზგრებად თითქმის თემის ყველა წევრს ირჩევდნენ, იგი მორიგეობით სრულდებოდა. ირკვევა, რომ მომზგრები ხალხისა და სალოცავის დროებითი მსახურეები არიან. მომზირის უფლებებში შედის აგრეთვე დღესასწაულის (შემოწირულების საჭიროების დამიხედვით განაწილება. ლიჩენიშის შემოწირულება სათემო საკუთრებაა და თემის საერთო საქმეს ხმარდება.

ორსავე რაიონში მასალა შეიკრიბა აგრეთვე ხალხური მეტროლოგიის საკითხებზე, საზომ-საწყაოებზე და ამდანიშნულებით ხმარებული ჭურჭლის კეთების ხალხურ ხელოვნებაზე.

წარმოადგინა საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის ივ. ჯავახიშვილის სახელობის ისტორიის, არქეოლოგიისა და ეთნოგრაფიის ინსტიტუტის საქართველოს ეთნოგრაფიის განყოფილებაში.

ქართული ხალხის იერ-სახეს, ქულცულის ყოფითი
ცნობიერება და ეთნოგრაფიული თვისებები განაპირობებს.
თანამედროვე პერიოდში შიშველ ცნობიერებას წესი,
საოჯახო მანძილზე ზემოქმედებული ქართული ეთნოგრაფიის
მასშტაბული თვითმკვლელობა, სწავლა, ფოტო. გაუფრთხილება
და „ქართული ყოფიდან“ აზროვნების დაშლად. ეს კი ერის
სასიცოცხლო ძალების, მისი თვითმკვლელობისა და შინაგანი ბუნება-
თვისების განადგურების ცოდვასია.

საქართველოს ეთნოგრაფიული მემკვიდრეობის დაცვის
ფონდის მიზანია თუი მოყვარის, დაცვის, პოპულარიზაცია
გაუქვითოს საქართველოს ყველა ქოთხის ეთნოგრაფიულ
მონუმენტს, მდიდარ ქართულ ქულცულის, ქართული ქაყის
ნიჭით და ხელოვნებით შექმნილ მემკვიდრეობა და სოლოქი
ქულცულის ძეგლის, ლომონოს ნაშთის ქართული ეთნოსის
ნაცონალური სიმდიდრის, მიზნებისა და ადგილს მსოფლიო
ქულცულის საგანძურში.

საქართველოს ეთნოგრაფიული მემაკვიდრეობის
დაცვის ფონდი

e-mail: geofund@gmail.com